

Flyvestation Skrydstrup

Drifts- og Plejeplan 2007-2021

Miljøministeriet • Skov- og Naturstyrelsen
og
Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste

Flyvestation Skrydstrup

Drifts- og Plejeplan 2007-2021

Udgivet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste

Tekst	Skovfoged Lene Lie. Flora- og faunaafsnit af biolog Erling Krabbe, Geologisk bidrag af Henrik Granat, kulturhistorisk bidrag af skovfoged Erling Buhl, alle Skov- og Naturstyrelsen
Korrektur	Chefsekretær Bente Knudsen, Skov- og Naturstyrelsen
Kort (bilag 1 og 2)	Tim Falck Weber og Lene Lie
Bevoksningsliste (bilag 3)	Lene Lie
Forsideillustration	Jeppe Ebdrup
Layout	Lene Lie
Layout, omslag	Poul Juul
Tryk af omslag, rapport, kort samt indbinding	Forsvarets Trykkeri, Karup
Aftale vedrørende kortmateriale	Udsnit af Kort & Matrikelstyrelsens kortmaterialer er gengivet i henhold til tilladelse G18/1997.
Oplag	75 eksemplarer
ISBN	87-7279-656-1 87-7279-658-8 (net-udgave)
Hæftet kan rekvireres hos	Lokalt Støtte Center Skrydstrup Lilholtvej 2 6500 Vojens Telefon: 74 54 13 40
Hæftet findes endvidere på	www.skovognatur.dk

Flyvestation Skrydstrup

Drifts- og plejeplan 2007-2021

Nærværende drifts- og plejeplan for Flyvestation Skrydstrup stadfæstes hermed som gældende for perioden 2007-2021. Drifts- og plejeplanen er dog kun gældende så længe forsvaret ejer eller lejer arealet.

Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste, den 20 Marts 2007

Oberst M. Bondegaard
Chef for Driftsdivisionen

Skov- og Naturstyrelsen, den 12. Marts 2007

Kontorchef
Ole Markussen

INDLEDNING	1
1 GENERELT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANER	1
1.1 <i>Formål og baggrund</i>	<i>1</i>
2 BESKRIVELSE AF PLANPROCESSEN	2
2.1 <i>Forudsætninger</i>	<i>2</i>
2.2 <i>Planens indhold</i>	<i>2</i>
2.3 <i>Planændringer</i>	<i>3</i>
3 SÆRLIGT OM DRIFTS- OG PLEJEPLANEN FOR FLYVESTATION SKRYDSTRUP	4
3.1 <i>Baggrund</i>	<i>4</i>
STATUS	5
4 BESKRIVELSE AF FLYVESTATION SKRYDSTRUP	5
4.1 <i>Forsvarets nye organisation</i>	<i>5</i>
4.2 <i>Flyvestation Skrydstrups militære historie</i>	<i>6</i>
4.3 <i>Kulturhistorie</i>	<i>7</i>
4.4 <i>Geologi</i>	<i>7</i>
4.5 <i>Landskabet</i>	<i>9</i>
4.6 <i>Korttegning</i>	<i>10</i>
4.5 <i>Registrering af areal typer</i>	<i>12</i>
4.8 <i>Plejetilstand</i>	<i>15</i>
4.9 <i>Flora</i>	<i>16</i>
4.10 <i>Fauna</i>	<i>20</i>
4.11 <i>Sammenfatning af de naturhistoriske værdier</i>	<i>24</i>
5 NUVÆRENDE ANVENDELSE AF FLYVESTATION SKRYDSTRUP	26
6 FORSVARETS NUVÆRENDE DRIFT OG PLEJE AF TERRÆNET	28
6.1 <i>Naturpleje</i>	<i>28</i>
6.2 <i>Vildtpleje</i>	<i>28</i>
6.3 <i>Skovdrift</i>	<i>29</i>
6.4 <i>Flyvesikkerhed og nedsættelse af kollisionsfaren mellem luftfartøjer, fugle og vildt</i>	<i>29</i>
7 NUVÆRENDE REGLER FOR OFFENTLIGHEDENS ADGANG	30
8 LOVMÆSSIGE BRUGSBEGRÆNSNINGER ELLER BINDINGER	30
8.1 <i>Generel lovpraksis for forsvarets arealer</i>	<i>30</i>
8.2 <i>Kommunalreformen og det nye plansystem</i>	<i>31</i>
8.3 <i>Planloven</i>	<i>32</i>
8.4 <i>Status i Regionplan 2001-2012</i>	<i>33</i>
8.5 <i>Status i Kommuneplanlægning</i>	<i>34</i>
8.6 <i>Naturbeskyttelsesloven</i>	<i>35</i>
8.7 <i>Offentlighedens adgang til forsvarets arealer</i>	<i>37</i>
8.8 <i>Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder</i>	<i>37</i>
8.9 <i>Museumsloven</i>	<i>38</i>
8.10 <i>Skovloven</i>	<i>39</i>
8.11 <i>Deklarationsfredning af arealer på Flyvestation Skrydstrup</i>	<i>40</i>
8.12 <i>Retningslinier for anvendelse af sprøjtegifte (pesticider) og gødning</i>	<i>40</i>
8.13 <i>Vildtpleje</i>	<i>40</i>
FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER	42
9 FORSVARETS FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER	42
9.1 <i>Generelle ønsker</i>	<i>42</i>
9.2 <i>Øvelsesmæssige hensyn</i>	<i>42</i>
9.3 <i>Ønsker til områdernes udseende</i>	<i>42</i>
9.4 <i>Bevaringsværdige områder - ændring</i>	<i>43</i>
9.5 <i>Drifts- og pleje af græsarealer og andre åbne arealer</i>	<i>43</i>
9.6 <i>Drifts- og pleje af skovarealerne</i>	<i>43</i>
10 SKOV- OG NATURSTYRELSENS FORSLAG TIL BESKYTTELSE OG FORBEDRING AF NATURVÆRDIER OG OFFENTLIGHEDENS ADGANG	46
10.1 <i>Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand</i>	<i>46</i>
10.2 <i>Forslag til drift og pleje af græsarealer og andre åbne arealer</i>	<i>46</i>
10.3 <i>Forslag til pleje og genopretning af vådområder</i>	<i>49</i>
10.4 <i>Forslag til forbedringer i drift og pleje af skovarealerne</i>	<i>51</i>

10.5	Forslag til bekæmpelse af invasive planter.....	55
10.6	Forslag til bestemmelser om offentlighedens adgang	56
11	KOMMENTARER OG ØNSKER FRA EKSTERNE BIDRAGYDERE.....	57
11.1	Bidrag fra Sønderjyllands Amt	58
11.2	Bidrag fra Danmarks Naturfredningsforening.....	60
11.3	Bidrag fra Friluftsrådet.....	61
11.4	Bidrag fra Kulturmiljørådet	62
11.5	Bidrag fra Dansk Ornitologisk Forening.....	62
	AFVEJNING.....	66
12	AFVEJNING AF BENYTTELSE OG BESKYTTELSE	66
12.1	Vurdering af ønsker og forslag fra forsvaret	66
12.2	Skov- og Naturstyrelsen forslag og ønsker	67
12.3	Eksterne bidragydere kommentarer og ønsker	70
	PLAN.....	73
13	RETNINGSLINIER FOR FREMTIDIG ANVENDELSE AF FLYVESTATION SKRYDSTRUP	73
13.1	Retningslinier for pleje af græsarealer.....	73
13.2	Retningslinier for pleje af vådområder.....	75
13.3	Retningslinier for den fremtidige drift af skov- og kratarealer	76
13.4	Opdatering af fredskovsarealer.....	81
13.5	Fjernelse af skovbevoksede arealer	81
13.6	Etablering af stier og veje i skovbevoksede øvelsesområder.....	81
13.7	Retningslinier for offentlighedens adgang til Flyvestation Skrydstrup.....	81
13.8	Bekæmpelse af invasive arter	81
13.9	Retningslinier for brug af gødning og sprøjtemidler	82
13.10	Nødvendige tilladelser til planens tiltag.....	82
13.11	Planændringer	83
13.12	Samlet oversigt over handlingsplan.....	84
	ØKONOMI	86
14	ØKONOMISKE KONSEKVENSBEREKNINGER	86
14.1	Udregningsgrundlag	87
14.2	Kalkule over drifts- og plejetiltag.....	87
14.3	Samlet oversigt over drifts- og plejeplanens økonomiske konsekvenser.....	88
	BILAG.....	89
15	OVERSIGT OVER BILAG	89

INDLEDNING

1 Generelt om drifts- og plejeplaner

1.1 Formål og baggrund

Mange af forswarets arealer indeholder store naturværdier i form af et rigt dyre- og planteliv samt store, sammenhængende landskaber. De påvirkninger, det åbne landskab har været udsat for, er ofte gået helt uden om forswarets øvelsesterræner. Nogle terræner har ligget i naturtilstand i flere generationer, enkelte har aldrig været rørt, og den naturlige flora og fauna har haft gode muligheder for at udvikle sig frit.

Som led i forswarets miljøstrategi bestemte Forsvarskommandoen i september 1993 ved bestemmelse (FKOBST 610-6, SEP 1993) om miljø- og naturbeskyttelse, at der for hvert øvelses- og skydeområde skulle udarbejdes en drifts- og plejeplan.

Den 24. oktober 1995 indgik Forsvarskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen en samarbejdsaftale, der sikrer en planlægning af drift og pleje for en række af forswarets øvelsespladser samt skyde- og øvelsesterræner.

Formålet med en drifts- og plejeplan er at sikre, at der på forswarets arealer opnås en tilfredsstillende balance mellem forswarets behov for nødvendig uddannelse og træning af enheder under realistiske vilkår og hensynet til naturbeskyttelse og rekreative interesser.

Da planlægningen ønskes brugt som et redskab til beskyttelse og forbedring af naturværdier på forswarets arealer, er amt, kommune, museer, Danmarks Naturfredningsforening samt Friluftsrådet mfl. inddraget som såkaldte eksterne bidragydere ved udarbejdelsen. Samtidig er det forventningen, at amt og kommune, som de relevante myndigheder, gennem inddragelse i afvejningen mellem benyttelse og beskyttelse vil administrere relevant lovgivning med udgangspunkt i planen.

Drifts- og plejeplanlægningen vil dels tilvejebringe et ensartet grundlag for en flersidig forvaltning af forswarets arealer og give medarbejdere i forsvaret en naturmæssig viden, herunder en forståelse for behovet og mulighederne for varetagelse af flersidige hensyn ved drift og pleje af arealerne.

Støjproblematikken i relation til naboer ligger uden for drifts- og plejeplanlægningsarbejdet, idet støj reguleres i henhold til miljøbeskyttelsesloven. Bestemmelser om støjregulering for Flyvestation Skrydstrup er fastsat i den til enhver tid gældende miljøgodkendelse givet af Sønderjyllands Amt.

2 Beskrivelse af planprocessen

2.1 Forudsætninger

I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplanen er udgangspunktet, at skyde- og øvelsesterrænerne samt øvelsespladserne er udlagt som uddannelsesområder, og derfor fortsat skal kunne anvendes som sådan.

Drifts- og plejeplanen skal tydeliggøre terrænets naturhistoriske, kulturhistoriske og rekreative værdier og udstikke retningslinier for terrænets brug, beskyttelse og pleje, som tager hensyn til disse værdier, samtidig med at der opnås en tilfredsstillende løsning af forsvarets behov for uddannelsesaktiviteter.

Planen skal således rumme en afvejning mellem på den ene side forsvarets behov for øvelsesarealer og på den anden side samfundets interesse i en forsvarlig og langsigtet forvaltning af terrænets ofte meget store natur- og kulturværdier.

Som følge af den sikkerhedsmæssige risiko, der er forbundet med forsvarets aktiviteter, vil rekreative interesser (offentlighedens adgang til forsvarets areal) kun blive tilgodeset i det omfang, det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Herudover kan hensynet til naturmæssige værdier påvirke mulighederne for rekreativ benyttelse i henhold til Naturbeskyttelsesloven.

De opstillede retningslinier i drifts- og plejeplanen skal være enkle for forsvaret at administrere i praksis.

2.2 Planens indhold

Planen skal:

- Kortlægge og afgrænse naturtyper, bevoksninger, veje, forsvarets anlæg etc.
- Beskrive de naturmæssige værdier og identificere de mest bevaringsværdige af disse samt påpege eventuelle behov/muligheder for forbedring af de naturmæssige værdier.
- Beskrive forsvarets nuværende benyttelse og drift af terrænet samt klarlægge forsvarets fremtidige behov.
- Beskrive den rekreative benyttelse af terrænet.
- Indeholde en afvejning af forsvarets behov for benyttelse, af ønskerne om beskyttelse samt vurdere mulighederne for forbedring af naturværdier, kulturværdier og de rekreative muligheder.
- Anvise, hvorledes denne afvejning kan realiseres i praksis, herunder fastlægge retningslinier for terrænets fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.
- Beregne de økonomiske konsekvenser af planens bestemmelser for forsvaret.

2.3 Planændringer

Drifts- og plejeplanen gælder for 15 år.

For til stadighed at holde planen over så langt et forløb tidssvarende og fleksibel, kan der løbende foretages ændringer i drifts- og plejeplanen, forudsat at aftaleparterne er enige. Som udgangspunkt kræver enhver afvigelse fra planens retningslinier, som de fremgår af planafsnittet, en planændring. Der gælder dog en bagatelgrænse for kravet om planændringer. I tvivlstilfælde om bagatelgrænsen bør parterne tilsvarende drøfte dette spørgsmål indbyrdes ud fra planens overordnede retningslinier.

Såfremt forsvaret ønsker ændringer i drifts- og plejeplanen, indsendes begrundede forslag til planændringer til Skov- og Naturstyrelsen. Opnås der enighed, indsættes planændringen i den pågældende plan med gyldighed som en del af denne.

Planændringerne er således en løbende fortsættelse af planlægningsfasens dialog mellem parterne.

Udover planændringer kan dispositioner, der ligger udenfor planens rammer, kræve tilladelse fra relevante myndigheder.

3 Særligt om drifts- og plejeplanen for Flyvestation Skrydstrup

3.1 Baggrund

Som nævnt i indledningen har Forsvarskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen indgået en aftale om planlægning af drift og pleje for en række af forswarets områder.

En særskilt aftale om en drifts- og plejeplan for Flyvestation Skrydstrup blev indgået mellem Forsvarskommandoen og Skov- og Naturstyrelsen den 15. juni 2004.

Drifts- og plejeplanlægningen forestås af Flyvestation Skrydstrup i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen.

I sommeren 2004 og 2005 foretog Skov- og Naturstyrelsen en markgennemgang af arealet med henblik på udarbejdelse af digitale kort og biologisk registrering af området.

I forbindelse med udarbejdelsen af planen har Sønderjyllands Amt, Vojens Kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet, Kulturmiljørådet, Dansk Entomologisk Forening, Dansk Botanisk Forening m.fl. haft lejlighed til at se terrænet ved en fremvisning den 14. september 2004 og til at fremsende bidrag og ønsker til planen. Endelig har bidragsyderne haft lejlighed til at kommentere planforslaget inden færdiggørelsen.

3.2 Aftalens virkning

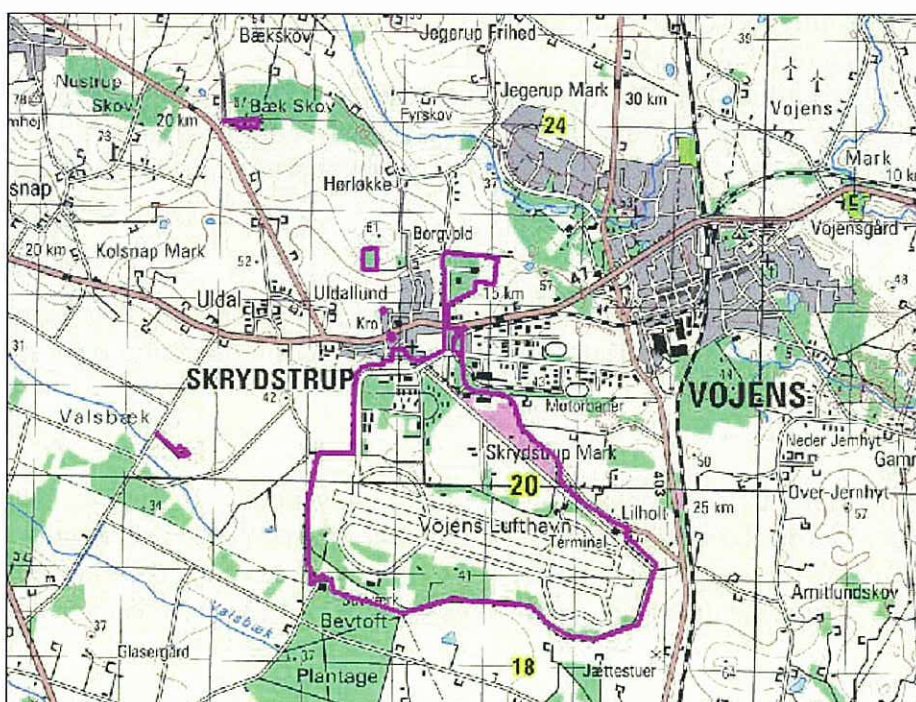
Drifts- og plejeplanen er bindende for de to aftaleparter, i dette tilfælde Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste og Skov- og Naturstyrelsen. Ved underskrift af planen forpligter aftaleparterne sig således til at efterleve og respektere planens fastsatte bestemmelser.

STATUS

4 Beskrivelse af Flyvestation Skrydstrup

Flyvestation Skrydstrup ligger i Sønderjyllands Amt, Vojens Kommune. Flyvestationen ejes af forsvaret og er 838 ha stor.

Flyvestationen er af forsvaret karakteriseret som et såkaldt kategori III, niveau III område. Kategori III er et lokalt område, hvor der kun gennemføres mindre uddannelses- og øvelsesvirksomhed.

Flyvestation Skrydstrup på baggrund af kort i 1:100.000. Rød streg angiver ejendomsgrænse

Flyvestationen er hjemsted for Fighter Wing Skrydstrup (FW SKP) og Flyvevåbnets Hoveddepot (FHD). FW-SKP løser såvel nationale som internationale opgaver.

Nationalt hævder flyene suveræniteten i dansk luftrum og beskytter Danmark fra luften.

Internationalt deltager flyene i operationer overalt i verden, hvor de bl.a. yder sikkerhed for sø- og landstyrker. FHD er flyvevåbnets centrale lager hvorfra bl.a. reservedele og andet gods distribueres rundt til flyvevåbnets operative enheder. FHD er også samlings- og distribueringscentral for alle reparable dele.

4.1 Forsvarets nye organisation

Aftale om forsvarets ordning 2005-2009 medfører en række organisatoriske ændringer i forsvaret og for at styrke den operative struktur centraliseres og effektiviseres en række administrative støttefunktioner. I den forbindelse oprettes et antal funktionelle tjenester - én af dem er Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste (FBE).

FBE er en ny organisation, der skal varetage alle forvaltnings- og servicefunktioner relateret til planlægning, styring og kontrol med Forsvarets etableringer. Driftsdivisionen i FBE forestår den overordnede sagsbehandling og godkendelse af drifts- og plejeplaner.

Forvaltningsdivisionen i FBE er ansvarlig for overholdelse af EU-direktiver og national miljølovgivning i relation til drifts- og plejeplanens indhold.

Det Lokale Støtte Center er ansvarlig for planens gennemførelse og det Lokale Støtte Element udfører det praktiske arbejde.

Det nye Flyvestation Skrydstrup

Fighter Wing Skrydstrup (FWSKP)

For Flyvestation Skrydstrup resulterer forsvarsforliget i en række administrative ændringer, og i løbet af 2006 oprettes FWSKP som erstatning for nuværende FSNSKP. Målet er at den nye FWSKP vil være en mere slagkraftig enhed, bemannet med fastansatte soldater. FWSKP er Flyvevåbnets Wing for operationer med kampfly, og den overordnede opgave er at opstille kampflykapacitet, der kan anvendes i såvel internationale operationer som til løsning af myndighedsopgaver og øvrige opgaver. FWSKP har 48 kampfly fordelt på to eskadriller og en omskolingsenhed.

Den fremtidige organisation i FWSKP består lidt forenklet af *Wing Stab*, *Operations Group* og *Maintenance Group*. Der er ikke, som hidtil, en sideordning mellem afdelingerne idet Wing Stab er ledelses- og kommandostaben og grupperne er selvstændige udførende enheder.

FWSKP Stab

Staben foretager forberedelse til udsendelse af enhedens kampflykapacitet og føring af de operative kapaciteter, når disse er indsat. Wing Stab varetager planlægning og styring af wingens aktiviteter.

Operations Group

Operations Group er ansvarlig for opstilling, træning og udsendelse af wingens operative kapaciteter i form af kampflybidrag, både i nationale og internationale operationer.

Bevogtning, Brand- og Redning, Flyveledelse og Vejrtjeneste samles i *Operational Support Squadron*, der er direkte underlagt Operations Group, ligesom F-16 eskadrillerne.

Maintenance Group

Maintenance Group er ansvarlig for vedligeholdelse og forsyning inden for Wingens opgavekompleks.

En stor forandring er, at Maintenance Group vil styre al vedligeholdelse efter et centralt princip. Vedligeholdelsesansvaret flyttes således fra Eskadrillerne til Aircraft Maintenance Squadron (AMS) – det tidligere FVK.

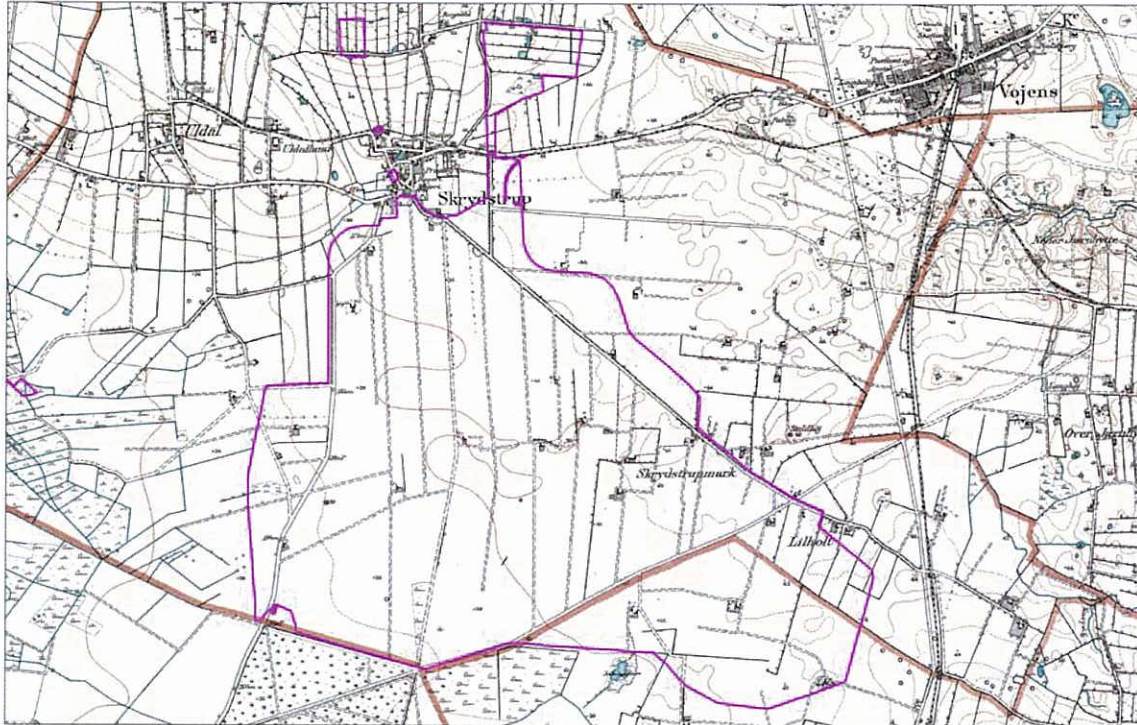
Med alle flyvevåbnets operative F-16 placeret i Skrydstrup, er der behov for at udnytte alle eksisterende vedligeholdelsesfaciliteter og flyområder. Vedligeholdelsen kommer derfor til at foregå i 3 linieområder, som alle styres fra Maintenance Operation Center (MOC), der ligger under AMS.

Elektronikværkstedet, Jordudstyrsværkstedet og Våbenværkstedet får ligeledes eskadrille status.

4.2 Flyvestation Skrydstrups militære historie

Flyvestation Skrydstrup blev oprettet den 1. maj 1953 på den tidligere Skrydstrup flyveplads. Skrydstrup flyveplads blev anlagt af tyskerne i 1943 under navnet "Fliegerhorst Hadersleben" og benyttedes under krigen hovedsageligt som flyveskole. Ved anlæggelse

af flyvepladsen eksproprieredes ca. 2.300 ha. jord i Skrydstrup sogn. Ca. 120 af sognets 180 familier måtte således forlade deres ejendomme.

Figur 1: Udsnit af Generalstabens kort fra 1842-1899 med en markering af flyvestationens nuværende udstrækning. Kortet viser bl.a. andet en række af de gårde der blev eksproprieret i forbindelse med oprettelse af flyvepladsen.

I 1951 startede udbygningen af flyvepladsen til jagerbase efter NATO-standard. Flyvestationens første operative jagerfly var F84 Thunderjet. Flyet kan i dag ses ved indkørslen til flyvestationen. Perioden der fulgte op gennem 60'erne og 70'erne var præget af en rivede udvikling indenfor den militære flyvning. F-86 kom i slutningen af 50'erne, så fulgte Hawker Hunter og den store F-100 Super Sabre. Og endelig den 18. januar 1980 kunne Flyvestation Skrydstrup modtage det første F-16 fly. Med dette indledtes en helt ny æra i det danske flyvevåben.

4.3 Kulturhistorie

I Det Kulturhistoriske Centralregister er der registreret 20 arkæologiske fund på Flyvestation Skrydstrup. På disse lokaliteter blev der før krigen registreret tomter af høje og overpløjede høje, som alle nu enten er udgravede eller helt forsvundet fra overfladen.

Lokaliteterne er ikke-fredede fortidsminder, men man skal være opmærksom på, at der i jorden under disse nu ikke længere synlige høje, sandsynligvis stadig ligger oldsager, som er beskyttet efter Museumsloven. Det lokale museum bør derfor adviseres forinden jordbearbejdning og eventuelle anlægsarbejder.

4.4 Geologi

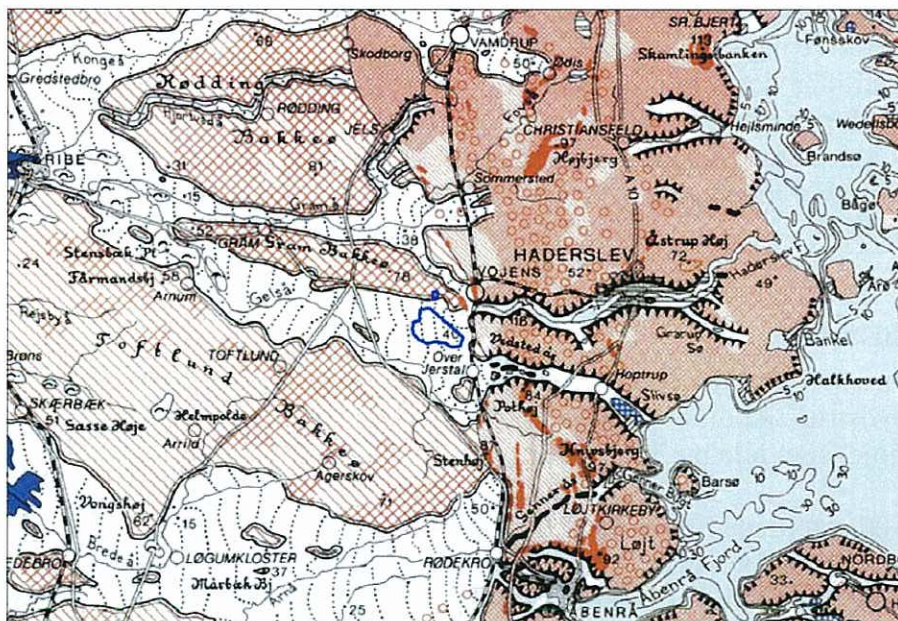
Landskabet omkring Flyvestation Skrydstrup er dannet under den sidste istid, Weichel, for ca. 115.000-10.000 år siden. Fra Sverige og Norge bredte det imponerende Nordeuropæi-

ske isskjold sig hen over den nordlige halvkugle og dækkede størstedelen af Danmark med enorme ismasser.

Skiftende klima og temperatursvingninger betød at isen i perioder rykkede frem mod vest, mens den i andre perioder smeltede tilbage mod øst. I Danmark er der kendskab til sådanne fire adskilte isfremstød under Weichel, hvoraf isens udbredelse var størst under det tredje fremstød, Nordøstisen, eller *Hovedfremstødet*, som det også kaldes, for 22.000 år siden. Isranden stod da i Midtjyllands ved den såkaldte *Hovedstilsandslinie* – Danmarks vigtigste landskabsgrænse, der er markant mange steder i landskabet mange steder i dag. Hovedstilsandslinien går fra Bovbjerg på Vestkysten til Viborg og sydover til Padborg – og ligger således umiddelbart øst for Flyvestation Skrydstrup.

Fra isranden strømmede smeltevand mod vest gennem de lavestliggende dele af det foranliggende landskab. På den måde blev Vestjylland opdelt i flade smeltevandsletter og de højereliggende kuplede bakkeøer, der er istidslandskaber fra forrige istid. Smeltevandsfloderne medbragte og aflejrede grus, sand og ler i takt med, at strømhastigheden faldt. Tæt ved isranden, hvor Flyvestation Skrydstrup ligger i dag, efterlod smeltevandet sand og grus. Leret blev ført langt væk og endte som lerlag under Nordsøen.

Terrænet omkring flyvestationen er helt fladt. Det bakkeløse terræn har vel været en af grundene til at placere flyvestationen, hvor den ligger. Jordbunden består af groft sand og grus. Det er mager jordbund med ringe vandholdende evne og et lille næringsstofindhold. Den ringe vandholdende evne kompenseres i nogen grad af, at området ligger, hvor nedbøren er størst set på landsplan. Års middel nedbøren ligger omkring 800 mm pr. år ved Flyvestation Skrydstrup.

Landskabskort over en del af Jylland med Flyvestation Skrydstrup indrammet med blå i centrum. Smeltevandsletterne er hvide med stiplede linier, der antyder højdekurveforløb. Bakkeøerne er grovtertede og grovstribede med rødbrun. I modsætning hertil ses det yngre morænelandskab med finere tern og striber.

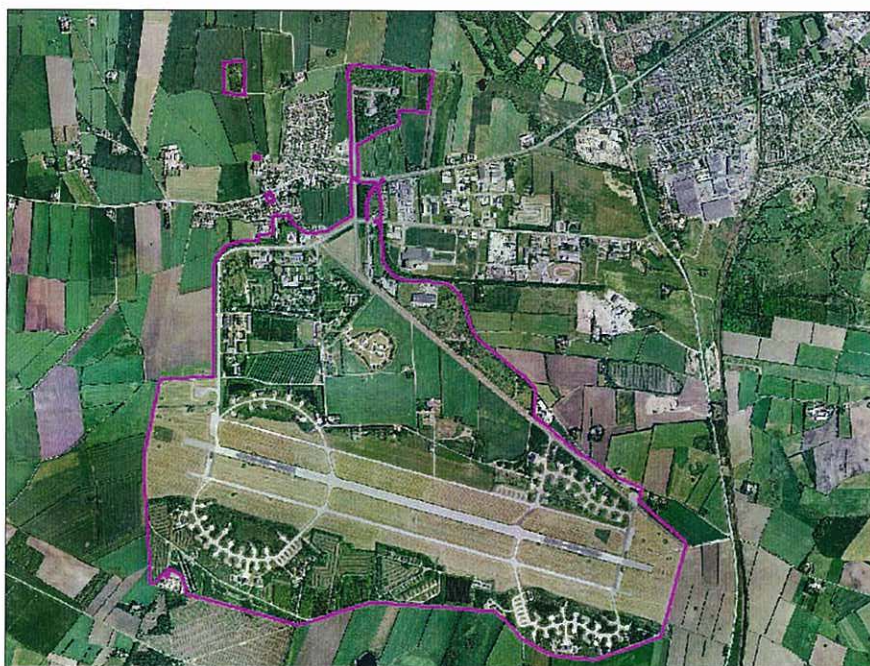
Udsnit af Per Smeds landskabskort fra 1982

4.5 Landskabet

Den 838 ha store flyvestation er præget af det meget flade landskab på egnen. Her er stort set ingen højdeforskelle og der er vidt udsyn. Kun i området mod nordøst ind mod Vojens By er der et lettere kuperet overdrevs- og sletteareal med spredte tjørnekrat.

Der findes stort set ingen vådområder på flyvestationer, og udover en række kunstige branddamme er der kun nogle få, mindre vandhuller.

Overordnet set består flyvestationen af det store, centrale flyfelt med asfalterede landingsbaner, græsarealer, hangarer og kontroltårn, samt af randområder omkring dette med eskadrille-anlæg, hangarer, værksteder og kontorbygninger, med skovbevoksninger imellem. Navnlig langs sydkanten ses mange skovbevoksninger.

Langs selve flyfeltet samt eskadrille-områderne holdes vegetationen kortklippet og ugødet, og her er der udviklet en rig tørbundsflora af lyng og andre hede- og overdrevsplanter. Denne vegetation vidner om, at det meste af flyvestationens område formentlig ligger på gammel hedejord, som har været næringsfattig.

*Landskabet set fra oven – tydeligt domineret af det centrale flyfelt.
Luftfoto på baggrund af ortofoto fra 2004.*

Lyngvegetation på spredte, udyrkede bræmmer og i skovkanter andre steder på flyvestationen understreger denne antagelse.

Ved den store Lilholtbane centralt på flyvestationen ligger dyrkede landbrugsarealer.

I den nordvestlige del ligger kaserneområdet, som er et stort, parklignende, bebygget område, med mange gamle løvtræer og småbevoksninger af løv, samt store græsplæner mellem de mange bygninger.

Længst mod nord på den anden side af Skrydstrup By ligger et adskilt område med værksteder, omgivet af gammel løvskov af bøg og eg, samt en spændende elle-birkesump i naturtilstand

Flyvestationens bevoksninger er præget af det store stormfald i 1999, som ikke mindst i Sønderjylland betød at omfattende nåleskovsbevoksninger væltede. Bevtøft Plantage, som grænser umiddelbart op til flyvestationen mod syd, forsvandt således helt, og er i 2005 en vidtstrakt flade under oprydning og gentilplantning. Inde på selve flyvestationens område faldt næsten alle højstammede nålebevoksninger således også under stormen. Derfor ser man i dag et bredt bælte, i den sydlige del, af nytplantede kulturer af løv og nål.

4.6 Korttegning

På grundlag af markgennemgang, luftfotos, tidligere kort m.v. er der udarbejdet digitaliserede kort, som omfatter henholdsvis et grundkort og et drifts- og plejekort. De to kort er indsat bagest i denne plan, som bilag 1 og 2.

Grundkort (bilag 1)

Grundkortet viser status for arealanvendelsen på plantidspunktet (sommeren 2005). I princippet medtages alt af betydning for drifts- og plejeplanlægningen. Kortet anvendes som grundlag for drifts- og plejekortet, samt for eventuelle andre temakort, som kan udarbejdes i tilknytning til planen.

Under grundkortets titel er terrænets samlede areal i hektar angivet. Grundkortet er desuden forsynet med en signaturforklaring samt en angivelse af målestoksforholdet.

På kortet inddeles terrænet i "afdelinger", dvs. delområder i en passende størrelse. Afdelingsgrænserne følger så vidt muligt genkendelige og permanente terrænlínier som f.eks. veje og hegn. Afdelingerne nummereres med fortløbende tal – i denne plan afd. 1-12.

De enkelte afdelinger opdeles igen i "litra", der svarer til behandlingsenheder inden for den enkelte afdeling, dvs. arealer, der er ensartede med hensyn til f.eks. terræn, anvendelse, vækstforhold, træarter eller alder. Eksempler på litra er den enkelte mose eller eng i et større slettelandskab eller den enkelte skovbevoksning i et skovområde. Litra angives med et bogstav. Der beregnes areal for samtlige afdelinger og litra.

Til samtlige litra knyttes endvidere en to- eller trebogstavskode, en såkaldt "anvendelseskode", der angiver arealtypen (f.eks. ORE for overdrev, MOS for mose, SLE for græsslette, KLG for kaserne, lejr og garageområde). For de skovbevoksede arealer gælder det som hovedregel, at anvendelseskoden svarer til bevoksningens hovedtræart, mens den for de åbne arealer beskriver naturtypen bl.a. i overensstemmelse med de beskyttede naturtyper i naturbeskyttelsesloven (jvf. i øvrigt afsnit 8 – Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger).

Der kan ofte forekomme små arealer med en anvendelse, der adskiller sig fra den øvrige del af den pågældende litra, f.eks. et mindre krat på et overdrevsareal. Disse små arealer ønskes markeret på kortet, men ikke udskilt som selvstændige litra med anvendelseskode, da de ikke vurderes at have betydning i drifts- og plejeplanlægningssammenhænge. Disse mindre arealer indtegnes med prikket linie på kortene (ulitreret bevoksningssgrænse).

Drifts- og plejekort (bilag 2)

Drifts- og plejekortet er fremstillet på baggrund af ovennævnte grundkort og er en grafisk illustration af de fremtidige forskrifter og retningslinier vedrørende drift og pleje af terræ-

net som beskrevet i drifts- og plejeplanen. Med farver og skraveringer er fremhævet de områder, hvor der skal ske ændringer i anvendelsen eller gennemføres særlige plejeforanstaltninger.

Endvidere vises de kommende militære anlæg på drifts- og plejekortet i det omfang, det kan stedsfæstes, f.eks. planlagte nye spor, anlæg, terrænpunkter og områdebenyttelser.

Bevoksningsliste (bilag 3)

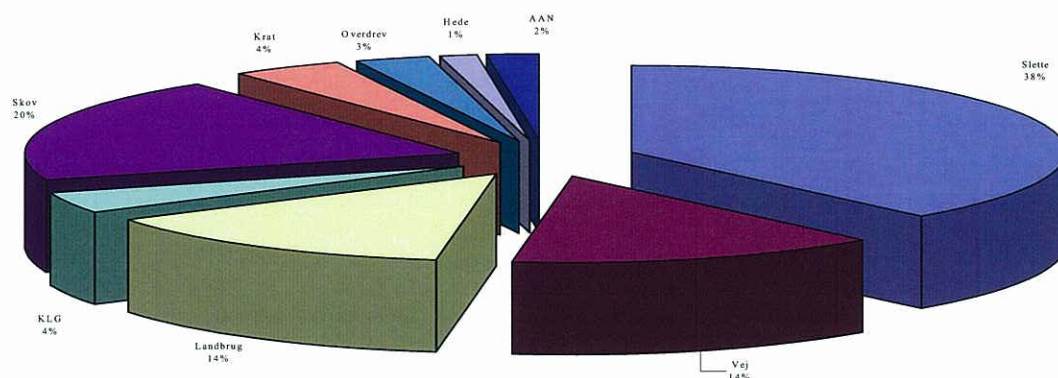
Til grundkortet hører en bevoksningsliste, der er en fortegnelse over terrænets afdelinger, litra og arealtyper (anvendelseskoder). For hver litra er angivet arealsummen i hektar (ha) samt supplerende bemærkninger. For skovbevoksede arealer findes tillige en række oplysninger, der beskriver bevoksningen nærmere, såsom anlægsår, indblanding, højde og diameter.

4.5 Registrering af arealtyper

Nedenstående tabel 1 og figur 3 viser en sammenstilling af arealfordelingen i henholdsvis hektar (ha) og procent. Det samlede areal er opgjort til 838 ha, hvoraf 34,8 ha er beskyttede efter Naturbeskyttelseslovens § 3 (jvf. kapitel 8.6).

Anvendelseskode på kort	Arealtyper	Areal i ha	Areal i %
Græsklædte arealer			
SLE	Slette	320,3	38,2
ORE*	Overdrev	24,3	2,9
HED*	Hede	9,5	1,1
AGE**	Landbrug	115,8	13,8
Vådområder			
SØ*	Sø	1	0,1
Skov og krat			
(Se træartsfordelingen bilag 3)	Produktiv skov	164,4	19,6
KRT	Krat	33,7	4,1
Veje og spor			
VEJ	Vej	115,8	13,8
Anden anvendelse			
KLK	Kaserne/lejr/garageområde	33,1	3,9
AAN	Anden anvendelse	17,3	2,1
FUT	Fysisk uddannelse og træning	1,4	0,2
BRL	Brandlinie	1,4	0,2
Total		838	100
*Arealerne er omfattede og beskyttede efter naturbeskyttelseslovens § 3.			
**Inkluderer landbrugsareal øst for flyfeltet, der er under overtagelse på plantidspunktet			

Tabel 1: Arealfordeling og - sammensætning

Arealanvendelsen på Flyvestation Skrydstrup. Arealer under 0,5 % ikke indeholdt i figuren.

I det følgende er der redegjort for definition og afgrænsning af de enkelte arealtyper, som de er angivet på grundkortet. Der er ligeledes en kort beskrivelse af specielle forhold, der knytter sig til arealtypene.

Græsklædte arealer

Slette (SLE)

Slette udgør 320,3 ha, svarende til 38,2 % af flyvestationens samlede areal, og er dermed langt den største naturtype i øvelsespladsens åbne landskab.

Ved slette forstås et overvejende åbent og vedvarende græsklædt areal, som ikke er omfattet af biotopsbeskyttelsen efter Naturbeskyttelseslovens § 3 (jvf. i øvrigt kap. 8.6 om Naturbeskyttelsesloven). Sletter er ofte kulturpåvirkede (gødet, sprøjtet og evt. dyrket i om-drift o.lign.) og er derfor præget af en ensidig, artsfattig vegetation. Arealerne er typisk dominerede af kulturgræsser og er i den nuværende status botanisk ret uinteressante. Ved en ændring af plejen/driften af slette, kan arealerne dog med tiden udvikle sig til en mere interessant naturtype. Arealer på tør bund kan således med tiden udvikle sig til overdrev, mens lavtliggende arealer kan udvikle sig til ferske enge eller mose.

Overdrev (ORE)

Overdrev udgør 24,3 ha, svarende til 2,9 % af flyvestationens samlede areal. Overdrev er karakteriseret som tørbundsarealer med en lysåben, naturlig græs- og urteflora, som ikke har været gødsket, sprøjtet eller jordbearbejdet igennem en længere årrække. Overdrevene har typisk et meget artsrigt og botanisk vegetationsdække og insektliv, eksempelvis *Alm. Hvene*, *Gul Snerre*, *Fåresvingel* og *smalbladet høgeurt*.

Overdrev er en kulturpåvirket vegetationstype, der som hovedregel er opstået ved langvarig græsning. Som naturtype i Danmark, har overdrev eksisteret siden agerbruget blev indført for ca. 6.000 år siden.

Ordet overdrev (oredrev) betegner egentlig stenet jord, der ligger udyrket hen, og som kun benyttes til græsning. Overdrevene er typisk opstået på utilgængelige, marginale agerjorde, der ikke var opdyrkningsegnede og fungerede almindeligvis som fællesgræsning for landsbyens kreaturer. Efterhånden som gårdene flyttede ud fra landsbyerne og landbruget blev mere effektivt, blev mange af de gamle overdrev inddraget i driften. Den andel som overdrene udgør i det danske landskab i dag, er således ganske ringe og blot 0,3 af landets areal er i dag overdrev. Overdrevene er generelt truet af tilgroning, og vil, hvis de ikke plejes, udvikle sig til højt voksende, ensartet græsdomineret vegetation og senere til skov.

Langs vejene består de smalle, slåede rabatter flere steder af overdrevsvegetation. Arealer er imidlertid meget små og da de samtidig har karakter af rabatter, er de ikke medtaget på kortet som overdrev.

Overdrev på 2500 m² og derover er omfattet af bestemmelserne om beskyttelse og pleje i Naturbeskyttelseslovens § 3.

Hede (HED)

Hede udgør 9,3 svarende til 1,1 % af flyvestationens samlede areal. Hede kan defineres som områder, hvor plantedækket er domineret af dværgbuske, som f.eks. *Hedelyng*. Langs vejen i eskadrilleområderne består de smalle, slåede rabatter af hedelyng, men da de netop har karakter af slåede rabatter er de ikke omfattet af hede-arealet.

Hede er knyttet til næringsfattig og sandet jord, hvor jordbunden ofte har udviklet et såkaldt podsolprofil (dvs. at man øverst i jordbunden under hedevegetationen finder et tørve- eller moragtigt organisk lag, herunder et lyst, udvasket lag (blegsand) og nederst et mørkt udfældningslag (al)).

De danske heder er skabt ved et sammenspil mellem jordbund, klima og kulturpåvirkning, og deres eksistens er for hovedpartens vedkommende afhængig af en fortsat kulturpåvirkning. Mange af hedens plantearter er pionerarter¹, der har været begunstiget af de indgreb, der fulgte af tidligere tiders hedebrug, f.eks. afbrænding, afskrælning og græsning. Uden disse forstyrrelser vil der ofte komme en dominans af græsser (særligt *Bølget bunke*); en proces, der i dag forstærkes af den øgede atmosfæriske tilførsel af kvælstof. Heden har haft sin største udbredelse i slutningen af 1700-tallet, hvor den anslås at have dækket 900.000 ha – i dag er heden reduceret til blot 82.000 ha. Tilbagegangen skyldes hovedsagelig en meget omfattende opdyrkning og tilplantning, som for alvor til fart i midten af 1800-tallet. I dag er tilgroning den største fare for heden.

Hedearealer på 2.500 m² og derover er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3.

Skov og krat

Skov

Skovbevoksningerne udgør i alt 164,4 ha, svarende til 19,6 % af det samlede areal. Skov defineres som højstammede bevoksninger af såvel plantede som selvsåede løv- og nåletræarter. De skovbevoksede områder er opdelt efter træarter og anvendelseskoden angiver hovedtræarten (jvf. kap. 4.6, Grundkort). Indplantede træarter fremgår af bevoksningslisten og er angivet med en procentsats. De fredskovspligtige arealer fremgår af drifts- og plejekortet, kortbilag 2 (jvf. i øvrigt kap. 8.10 om skovloven).

Krat (KRT)

Krat udgør i alt 33,7 ha, hvilket svarer til 4,1 % af flyvestationens samlede areal. Krat defineres som træ- og buskbevoksninger, der ikke danner højstammede bevoksninger. Arealerne vil typisk være selvsåede og af naturlig oprindelse.

Vådområder

Søer (SØ)

Vandhuller og branddamme på øvelsespladsen udgør tilsammen 1,0 ha, svarende til 0,1 % af det samlede område. Naturtypen sø omfatter alle permanente, ferske søer samt vandhuller med åbent vandspejl (dvs. også branddamme). Vandstanden svinger noget efter årstiden, og nogle vandhuller kan tørre ud i løbet af sommeren. Ved korttegningen er det derfor den højeste vandstand, som er registreret enten ved markgennemgangen eller på de anvendte luftfotos, der er blevet anvendt som grænse.

Til forskel fra søer ligger *vandhuller* så isoleret, at kun arter med god spredningsevne kan nå frem til dem. Da mange vandhuller samtidig tørrer ud om sommeren eller bundfryser om vinteren, er en del vandhulsorganismer fra naturens side enten tilpasset til at kunne

¹ De arter, der invaderer et areal hurtigt. Trives på åbne flader, vokser hurtigt i starten, spredes hurtigt med frø, men lever relativt kort tid.

overleve midlertidig udryddelse af de enkelte bestande eller til at overleve i bundmudderet i en periode. De vanskelige forhold betyder, at fisk ikke naturligt hører til i vandhullerne, og at vandhullerne derfor har stor betydning som ynglelokalitet for padder og insekter.

Det anslås, at hen ved en fjerdedel af Danmark ved istidens afslutning lå hen som søer og tidvis vanddækkede områder. Efter isens bortsmeltning skyllede store mængder ler og sand ned i søer og lavninger, og med skovens indvandring overtog aflejring af døde planterester hovedrollen i den naturlige opfyldning af søerne. I de sidste par århundreder har den kunstige afvanding og dræning imidlertid accelereret udviklingen voldsomt, og i dag udgør søerne kun 1 % af landets areal.

Søer og vandhuller på 100 m² og derover er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Veje

Vej (VEJ)

Vejene udgør 115,8 ha, svarende til 13,8 % af det samlede areal. Veje er defineret som bilfast vej og sædvanligvis befæstede veje, der som minimum kan bære almindelige køretøjer året rundt. *Spor* (jvf. signatur på grundkortet) er i modsætning til vej ikke befæstede og kan sædvanligvis ikke bære køretøjer i vinterhalvåret. Spor er i modsætning til vej ikke arealbærende.

Anden anvendelse

Kaserne, Lejr og Garage (KLG)

Anvendelseskoden indeholder bygninger, køreanlæg, værksted og andre områder, som ikke kan placeres i anden sammenhæng. I dette tilfælde er områderne omkring de enkelte bygninger, værksteder og hangarer udpeget som KLG og udgør 33,1 ha, svarende til 3,9 % af øvelsespladsens samlede areal.

Fysisk uddannelse og træning (FUT)

Anvendelseskoden dækker over Idrætsanlægget og udgør i alt 1,4 ha svarende til 0,2 %.

Brandlinie (BRL)

Anvendelseskoden dækker over de to brandlinier i den sydlige del af terrænet. Udgør i alt 1,4 ha svarende til 0,2 %.

Anden anvendelse (AAN)

Anvendelseskoden *anden anvendelse* dækker over skydebanen og arealer, der ikke falder under andre kategorier og udgør i alt 17,3 ha svarende til 2,1 %.

4.8 Plejetilstand

I modsætning til en række af forsvarets skyde- og øvelsesterræner bærer plejetilstanden på arealerne udenfor selve flyfeltet på Flyvestation Skrydstrup ikke præg af at være et militært område. Det overordnede indtryk af terrænet er således, at arealerne – med undtagelse af det centrale flyvefelt – kun har begrænset menneskelig aktivitet og dermed kun ringe slitage.

4.9 Flora

Flyvestation Skrydstrup har partier med veludviklet og varieret vildflora på stationens randarealer. Under Skov- og Naturstyrelsen biologiske feltregistrering af flyvestationen i primo juni 2004 blev floraen gennemgået, og på baggrund heraf beskrevet, som det fremgår af det nedenstående.

Skov- og Naturstyrelsen har i forbindelse med udarbejdelsen af nærværende drifts- og plejeplan ikke kunnet finde tilgængelige oplysninger i litteraturen om floraen på Flyvestation Skrydstrup.

De store, centrale dele af flyvestationen i flyfeltet mellem rullebanerne er uden væsentlig botanisk interesse, da de udgøres af monotone græsslettearealer, som gødes og slås regelmæssigt i vækstsæsonen. Nord og øst for flyfeltet er der herudover landbrugsarealer med kornmarker, som også er uden botanisk interesse. Områder med have- og parkkarakter omkring bygninger samt på kasernearealet i nord rummer ligeledes ingen specielt interessant vildflora, og samlet set er meget store dele af flyvestationen derfor uden væsentlig botanisk interesse.

Der findes dog derimod, som nævnt, en rig vildflora på Flyvestation Skrydstrups små, lysåbne rand-arealer. Her findes tørbundsarealer med hede- og overdrevsvegetation som bliver slået, enten regelmæssigt eller lejlighedsvist, og som ikke bliver tilført gødning. Floraen afspejler her de oprindeligt næringsfattige vækstvilkår på egnen, som er typisk for de gamle hedesletter.

I de mange skovbevoksninger langs flyvestationens randarealer findes der også en veludviklet urteflora, navnlig de få steder hvor skoven er lysåben løvskov af ældre dato.

Tørbundsflora med hede- og overdrevsvegetation langs flyvestationens randarealer

Bræmmer med hede- og overdrevsvegetation findes ud mod flyfeltet og i eskadrilleområder i terrænets sydvestlige hjørne (Afd. 8 på grundkortet, det såkaldte "Eskadrille 730") og i det sydøstlige hjørne (Afd. 10 på grundkortet, det såkaldte "Eskadrille 727"). Desuden i begrænset omfang i eskadrilleområdet "Stationsflight", beliggende i den østlige ende af afdeling 6. Der er både tale om de slåede rabatter langs kanterne, og de uslåede eller lejlighedsvist slåede, brede bræmmer med spredte buske og træer.

Lyngen her vidner om, at landskabet – længe inden der blev anlagt flyvestation - formentligt har rummet en del hedearealer. Dette understreges af det historiske kort (figur 1), hvor ét af de eksisterende hedearealer kan genfindes. Man skal dog nok endnu længere tilbage for at kunne påvise store, udyrkede hedeblade på egnen.

De små lyngarealer og tørre randarealer rummer en spændende flora. Her vokser således karakterplanter som *Hedelyng*, *Smalbladet Timian*, *Bølget Bunke* (dominerende planteart), *Engelsk Visse*, den sjældne *Liden Fugleklo*, *Alm. Mælkeurt*, *Kornet Stenbræk*, *Mark-Frytle*, *Lyng-Snerre*, *Sandstar* og *Tormentil-Potentil*, men også andre, typiske tørbundsplanter som *Håret Høgeurt*, *Farve-Visse*, *Femhannet Hønsetarm*, *Prikbladet Perikon*, *Alm. Knopurt*, *Blåhat*, *Sølvpotentil*, *Bugtet Kløver*, *Lancetbladet Vejbred*, puder af ubestemte *Lav*, *Alm. Kællingetand*, *Vellugtende Gulaks*, *Lav Ranunkel*, *Alm. Røllike*, *Læge-Ærenpris*, *Rundbælg*, *Skov-Jordbær*, *Tofrøet Vikke*, *Smalbladet Vikke*, *Alm. Stedmoderblomst*, *Hvid Okseøje*, *Alm. Hvidtjørn* og *Alm. Torskemund*.

På de afslåede lyngfelter omkring hangarer står floraen flot, bl.a. ses her kort, men blomstrende *Hedelyng* samt *Alm. Mælkeurt* i mængder.

På græsklædte bræmmer med overgang til lidt mere næringsberiget miljø vokser arter som *Rød Svingel*, *Hvid Snerre*, *Blæresmelde*, *Alm. Syre*, *Rynket Rose*, *Rejnfan*, *Gederams*, *Eng-Storkenæb*, *Græsbladet Fladstjerne* og *Tveskægget Ærenpris*, og her ses ofte spredte tjørnekrat.

På grænsen mellem afdeling 8 og 9 op mod eskadrilleområde 7-30 i terrænets sydvestlige del ligger et gammelt og meget tilgroet lyngareal. Det er, ifølge gamle kort, flyvestationens sidste, oprindelige lyngareal. Kun i den nordlige ende fremstår dette lyngareal i dag som delvist åbent. Der er fugtig bund, og her vokser karakterplanter for hede som *Bølget Bunke*, *Hedelyng*, *Blåtop*, *Tormentil-Potentil*, *Revling*, *Lyngsnerre*, *Sandstar*, *Engelsk Vise* og *Farvevisse*..

Stationsflightområdet i østkanten af flyvestationen op til den civile lufthavnsterminalbygning består, ligesom område 7-27 og 7-30, af et antal hangarer og bygninger. Også her ses lidt overdrevsvegetation. Udenfor hegnet er der en uslået bræmme ud mod flyfeltet. Her er en ugødet tørbundsflora af *Vild Kørvel*, *Rynket Rose*, *Italiensk Gyvel*, *Draphavre*, *Alm. Syre*, og krat af *Alm. Hvidtjørn*. På selve rabatterne vokser er der lav tørbundsvegetation af overdrevsplanter som *Fløjlsgræs*, *Lav Ranunkel*, *Blåhat*, *Smalbladet Vikke*, *Gul Kløver*, *Håret Høgeurt* samt enkelte *Hedelyngplanter*. På rabatten umiddelbart øst for flyparkering nr. T51 står en flot bestand af blomstrende *Tjærenellike*, som efterhånden er en ret sjælden planteart i Danmark. På dette stede er der også en kort, lysåben tørbundsvegetation af *Håret Høgeurt*, diverse mosarter, *Alm. Røllike*, *Alm. Kællingetand*, *Alm. Hvene*, *Vellugtende Gulaks*, *Gul Snerre*, *Lancetbladet Vejbred*, *Mark-frytle* og *Hedelyng*. Rabatter på nordsiden af stationsflight har også tørbundsflora med *Alm. Hvene*, *Rundbælg*, *Tjærenellike*, *Hvid Okseøje* og *Blæresmelde*. Dermed rummer Stationsflight også en værdifuld, om end begrænset, vildflora. Fra bygning D45 i Stationsflight og østpå er der mere kulturprægede græsarealer, med åbent krat af *Alm. Hvidtjørn*, *Gyvel* og spredte *Skovfyr*. I dette område er rabatterne til flyfeltet ikke så interessante, botanisk set. Floraen er domineret af *Alm. Kvik* og består desuden af *Draphavre*, *Alm. Syre*, *Hvid Snerre*, *Mos sp.* *Lancetbladet Vejbred* og *Alm. Torskemund*. Her er der tyndet en del større nåletræer. Der er nu i stedet opvækst af selvsåede *Glansbladet Hæg*, *Bøg*, *Alm. Hyld* og *Ær*. Længere mod øst ses sammenhængende krat af *Alm. Hyld*, *Alm. Hvidtjørn*, *Rynket Rose* og *Gyvel*.

Endelig, men ikke mindst, findes flyvestationens største, sammenhængende overdrev på det store øvelsesområde på nordsiden af Lilholtbanen (Gammel Gasgaard). Det er et stort, spændende naturområde, som er kuperet og græsklædt, med spredte *tjørne-* og *gyvelkrat*. Især i de sydlige og nordlige dele har området overdrevskarakter, og fremstår i god naturtilstand. I midten omkring gården er der placeret nogle skæmmende affaldsdynger af byggemateriale og kvasdynger fra stormfald, som bør fjernes og vegetationen retableret..

I bakkerne i nord foregår der militære øvelser, bl.a. kørselsøvelser. Her er der imidlertid planer om et større byggeri. I hele Gammel Gasgårdområdet, men navnlig i området syd for gården, vokser fine overdrevs- og hedekarakterplanter som *Hedelyng*, *Bølget Bunke*, *Bakkenellike*, *Håret Høgeurt*, *Markfrytle*, *Liden Skjaller* og *Kornet Stenbræk*, og en flot bestand af den sjældne *Tjærenellike*. Andre typiske overdrevsarter er *Prikbladet Perikon*, *Alm. Hvene*, *Liden Klokke*, *Blåhat*, *Alm. Kongepen*, *Vellugtende Gulaks*, *Hundeviøl*, *Almindelig Kællingetand*, *Alm. Hvidtjørn* og *Smalbladet Vikke*. En svampeart af typen *Bruskbold* blev også fundet her.

Mange steder i den sydlige del er der spredte, mindre partier med *hedelyng*.

Floraen i og ved vådområder

Flyvestationen rummer kun ganske få vådområder, og det er alle i form af små vandhuller uden væsentlig flora tilknyttet. Der er anlagt en del kunstige branddamme rundt om ved bygninger, men herudover findes to naturlige vandhuller på flyvestationens sydlige del i afdeling 8 og 9, samt seks damme (samt en branddam) i skovområdet nord for flyvestationen i afdeling 1 – i det såkaldte ”Område 10”.

Flyvestationens største vandhul, som måler ca. 50 x 50 m, ligger i sydøstspidsen af afdeling 8 ud til sydhegnet. Det er formentligt et menneskeskabt, dvs. udgravet, vådområde, men fremstår som et rimeligt naturligt udseende vandhul. Det er firkantet og dybt, og det meste af vandfladen er solbeskinnet. Langs kanten vokser *Tagrør*, og på skrænterne er det tæt omgivet af *pilekrat*. Ellers synes her ikke at forekomme nogen særlig ferskvandsflora

Lidt nordøst herfor, inde i den tætte bevoksning i afdeling 9, i en gammel egebevoksning vest for det lille ammunitionslager, er der også et vandhul. Det er et meget idyllisk, lille sted, hvor søen er omgivet af *Avnbøg* og gamle *Stilkeg*. Søen er desværre helt overskygget og i meget dårlig plejetilstand. Den er helt dækket af *Andemad* på vandfladen, og er omgivet af *pilebuske* langs kanten. Pilebuskene er dog forholdsvis tynde og åbne. Der ses ingen moseflora. Vandfladen måler ca. 15 x 10 meter.

I det nordlige område (afd. 1) er der som nævnt fem gamle udgravede, damme inde i en tæt, gammel løvbevoksning af *Stilkeg*, *Avnbøg*, *Hassel*, *Birk* og *Bævreasp*. Alle dammene er stærkt overskygget af pilebuske, og har derfor ikke megen vådområdeflora tilknyttet. Vandhullerne har generelt lav vandstand, og er truede af udtørring på længere sigt. I vandet vokser pilebuske, men ingen moseplanter. Kun ses der Liden *Andemad* på vandfladen.

Tæt ved mod øst er der en lille mergelgrav på en mark med nyplantet nålekultur. Vandhullet er omgivet af en tæt bræmme af løvkrat af *Alm. Hvidtjørn*, *Alm. Hyld*, *Seljepil* og *Slåen*. Vandhullet, som måler ca. 6 x 8 m., er næsten udtørret. Der står *piletræer* ude i vandet. Der er meget lav vandstand, og i vandet vokser moseplanten *Manna-Sødgræs*.

Flora i skov

Flyvestation Skrydstrups skovarealer blev meget hårdt ramt af stormen i 1999. Dette har betydet at der er sket oprydning og anlagt nykulturer på hovedparten af de tidligere bevoksninger, som hovedsagelig bestod af ældre nåleskovsplantager. Kun enkelte partier af de gamle nålebevoksninger blev stående.

Navnlig den sydlige del af flyvestationen er i dag præget af helt unge skovkulturer. Botanisk set er de på nuværende tidspunkt derfor endnu ikke særligt interessante.

Kun enkelte, gamle løvbevoksninger undgik de værste stormskader, og de rummer i dag den mest interessante flora. Den floramæssigt mest interessante skovbevoksning på flyvestationen er *Birke- og Ellesumpen* i litra g og j i det sydøstlige hjørne af Afd. 1, som ligger på nordsiden af Skrydstrup By, adskilt fra den øvrige flyvestation. Det er også samtidig flyvestationens mest uberørte og ”vilde” skovområde, og bedste naturområde. *Birke-ellesumpskoven* fremstår som urørt naturskov med gammel *Birk* og *Rødel*, *Bævreasp* og *Pilekrat* på meget fugtig bund, med spredte, gamle tørvegrave og damme. Der ses en del væltede, mosbegrøede træstammer og udgåede træer med poresvampe og spættehuller. Underskoven er meget frodig, men visse plantearter tyder på, at der flere steder er næringsfattig tørvebund. Floraen består af *Mosebunke*, *Hindbær*, *Rødel*, *Alm. Kaprifolie*, *Seljepil*, *Manna-Sødgræs*, *Lyseviv*, *Kragefod*, *Vandnavle*, *Tormentil-Potentil*, *Smalbladet*

Mangeløv, Engviol, Engkarse og Solbær. Det ses, at der er større, vinteroversvømmede partier i skoven.

Nord for sumpskoven, i den nordlige del af område 10 (litra b, c, d og e) er en *egeskov*, som er plantet omkring 1960, og har således antaget en pæn størrelse. Det er en lysåben skov, med rigt bunddække. Skovbundsfloraen består især af *Græsbladet Fladstjerne*, *Kristtorn*, *Alm. Kaprifolie*, *Hindbær*, *Slåen*, *Fløjlsgræs*, *Vedbend*, *Skovpadderok*, *Mosebunke*, *Alm. Hvidtjørn*, *Avnbøg*, *Hassel*, *Kvalkved*, *Lysesiv*, *Korbær*, *Stinkende Storkenæb*, *Kærtidsel*, *Gul Fladbælg* og *Burresnerre*. I kanten af litra d vokser overdrevsplanten *Kornet Stenbræk*. Ved dammene i egeskoven vokser som tidligere nævnt gamle, flotte *Avnbøg*, *Hassel*, *Birk* og *Bævreasp*.

Navnlig de spredte *Kristtorn* i skovbunden er typisk for løvskove i Sydjylland, og er således floramæssigt interessant. Også *Avnbøg* er en sydlig træart.

Bøgeskoven i sydvesthjørnet af område 10 (litra f) er plantet i 1931, og har antaget ganske pæne dimensioner, men er ud fra en naturmæssig betragtning ikke så spændende. Skovbunden er helt overskygget, således at skoven stort set ikke rummer andre planter end selve bølgebevoksningen.

Lærkeskoven er højstammet og ret åben. Der er en god opvækst af underskov af *Ær*, *Hindbær* og *Alm. Hyld*, men desværre også af aggressive *Japansk Kæmpepileurt* ved vandindvindingsområdet.

Lidt nordvest for hovedvagten i afdeling 4 står en fin plantet lysåben *Bøgeskov*. Skovbunden er dækket af *Lundrapgræs*. Herudover vokser der almindelige skovbundsarter som *Stinkende Storkenæb*, *Gederams*, *Feber-nelliklerod*, *Glansbladet Hæg*, *Krybende Hestegræs*, *Alm. Hvidtjørn*, *Alm. Gedeblad* og *Kratviol*. Langs jernbanen vokser tørbundsplanten *Sandskæg*.

Kaserneområdet er et spændende, meget stort, parkagtigt område, med spredte bygninger. Der er store plænearealer med "vildt" krat og skovpartier imellem. Bevoksningerne er langt overvejende løvtræer med variationer af spredte *Lærk* og *Skovfyr*. På visse dele af kaserneområdet er der unge, plantede skovbevoksninger, som er på vej op, hovedsageligt løv. Igennem disse er der anlagt slåede hundebanestier og et kondistiforløb. Disse åbne "baner" er gode for dyre- og fuglelivet. Det drejer sig især om området ved Buen og i den nordvestlige del af kaserneområdet. Ved Buen er der et fint område, som er nyplantet med blandet løv, og overstandere af *Skovfyr*. I det nordvestlige hjørne ved branddammen er der anlagt nykulturer af *Rødgran*, *Bævreasp*, *Eg*, *Douglas*, *Lærk*, *Skovfyr* og *Bøg*, og vest herfor er der et åbent naturområde ud mod yderhegnet med *Gyvelkrat* og enkelte nykulturer. Her vokser bl.a. tørbundsplanter som *Alm. Torskemund*.

I det sydvestligste hjørne af flyvestationen, sydvest for skydebanen, er der en lille, gammel *egebevoksning* med en rig underskov af *Alm. Hæg*, *Skov-Elm*, *Hindbær*, *Alm. Kaprifolie* og *Vortebirk*. Egeskoven grænser lige op til en privatejet "skrammelplads" uden for flyvestationens hegn, med bl.a. *Kæmpe-bjørneklo*. Bjørneklørerne breder sig herfra ind på flyvestationens område.

Endelig skal de store nykulturer på flyvestationen omtales. De findes især på den sydlige del i blandingskulturer og består af mange forskellige arter. Hovedtræarterne er *Lærk*,

Douglasgran, Stilkeg, Skovfyr, Rødgran og Bøg, med indblanding af bl.a. *Navr, Seljepil* og *Glansbladet Hæg*. Anlægsårene strækker sig fra 1990 til 2004, med hovedvægten på årene omkring 2002. Nykulturene står meget tæt, og levner ikke meget lys for skovbundflora. De fleste urter i de nye bevoksninger er almindelige, næringsprægede arter som *Geraniums*, *Alm. Hundegræs*, *Hindbær*, *Alm. Kvik* og *Vild Kørvel*, som ikke har særlig botanisk interesse. I en ca. 6 m. bred, åben græsbræmme med hjulspor mellem nykulturen i den sydlige del af afdeling 8 og skelhegnet langs sydgrænsen vokser mere interessante arter som *Liden Skjaller*, *Tormentil-Potentil*, *Smalbladet Vikke*, *Alm. Syre*, *Lancetbladet Vejbred* og *Bidende Ranunkel* samt *Vild Kørvel*, *Alm. Mælkebøtte*, *Rejnfan*, *Alm. Hundegræs* og *Hvid Snerre*.

Spredt omkring på flyvestationens område er der også mange tætte krat, rester af gamle haver samt levende hegn. Krattene består overvejende af løvtræer som *Alm. Hvidtjørn*, *Alm. Hyld*, *Vortebirk*, *Ær*, *Gråpil*, *Bøg*, *Vintereg*, *Mirabel*, *Stilkeg*, *Skov-Elm*, *Rødeg*, *Rynket Rose*, *Italiensk Gyvel*, *Glansbladet Hæg*, men også af *Rødgran*, *Skovfyr* og *Contortafyr*. De levende hegn er oftest af *Stilkeg*, *Lærk* eller *Glansbladet Hæg*.

4.10 Fauna

Pattedyr

Flyvestation Skrydstrups jagtofficer Christian Scherrebeck oplyste i september 2004 følgende om dyrelivet på flyvestationen:

Flyvestation Skrydstrup har et rigt dyreliv. *Muldvarp* er udbredt i området. *Pindsvin* forekommer også almindeligt. Der er tillige set forskellige, ubestemte *Flagermusarter*.

Der er en pæn bestand af *Hare* på flyvestationens mange græsarealer. Der har tidligere været mange flere, men tætheden er dog fortsat generelt højere end den er på arealer uden for flyvestationen. Tidligere har der desuden været en stor bestand af *Vildkanin*, men de er nu helt forsvundet. De menes at været trukket over mod det nærliggende Vojensområde. Jagtofficeren har ikke umiddelbart nogen forklaring herpå.

Rødt Egern forekommer almindeligt, ikke mindst inde på kaserneområdet.

På kaserneområdet er der desuden en bestand på ca. 10 stykker *Råvildt*. De ses ofte græsse på tæt hold ved daggry og skumring ude i det åbne, også tæt på indkvarteringsbygninger, til glæde for overnattende gæster på flyvestationen. I det operative område (rødt område) forekommer en bestand på 8-10 rådyr. Der er ikke set kronvildt på flyvestationen, men et enkelt stykke *Dåvildt* er truffet som strejfer i forbindelse med orkanen i 1999.

Flyvestationen rummer en stor *Rævebestand*. Der er spredte tilfælde af ræveskab. *Grævling* findes også. Der er to grævlingefamilier, som bor i henholdsvis Bombelager og Eskadrille 727. I 2003 så Christian Scherrebeck den sjældne *Skovmår* ved Eskadrille 727. Men det er ifølge Scherrebeck *Husmår* som er den almindelige mår i området. Den er registreret på hele flyvestationens område. Det mindste mårdyr *Brud* findes også på flyvestationens område.

Under Skov- og Naturstyrelsens feltregistrering i juni 2004 blev der desuden registreret *Alm. Spidsmus* (fundet død i kaserneområdet). I registreringsperioden sås enkelte stykker *Råvildt* i 7-30, i Nordvestlejren, i Gammel Gasgaard samt seks stykker i kaserneområdet. Der sås fem *Harer*, heraf tre på flyfeltets græsarealer. En frisk *rævegrav* blev fundet i øst-

kanten af Nordvestlejren, og en *Tamkat* sås på musejagt på flyfeltet. Der blev endvidere fundet et dødt *Pindsvin* ved Stationsflight, formentligt taget af en *Ræv*.

Fugle

Fuglelivet på Flyvestation Skrydstrup er meget rigt og varieret. Ikke mindre end 65 forskellige ynglefuglearter blev registreret af Skov- og Naturstyrelsen ved den biologiske feltregistrering i primo juni 2004. Hovedparten er arter, som er knyttet til det åbne land med tørre græsarealer som levested, eller til skov og krat. Kun meget få vandfugle blev registreret.

Udover Skov- og Naturstyrelsens egen registrering har flyvestationens jagtofficer Christian Scherrebeck bidraget med oplysninger om fuglelivet fra sine mange år på flyvestationen.

Det har i øvrigt ikke været muligt at finde oplysninger i litteraturen om fuglelivet på Flyvestation Skrydstrup.

Det rige fugleliv knytter sig især til bevoksningerne i randarealerne, herunder de gamle naturskovs-partier i det nordlige område (afd. 1) samt til skovpartierne i kaserneområdet. Også naturarealer langs sydkanten af flyvestationen er vigtige.

Af særligt interessante fuglearter skal fremhæves fåtallige eller halvsjældne arter som *Lille Lappe-dykker* (1 par i dammen i sydspidsen), *Spurvehøg* (1 par), *Musvåge* (2 par), *Tårnfalk* (2 par), *Stor Flagspætte* (3 par), *Grønspætte* (0-1 par), *Hedelærke* (2 par), *Engpiiber* (1 par), *Jernspurv* (29 par), *Rødstjert* (2 par), *Husrødstjert* (1 par), *Bynkefugl* (1 par), *Misteldrossel* (10 par), *Gulbug* (1 par), *Broget Fluesnapper* (1 par), *Halemejse* (1 par), *Topmejse* (1 par), *Rødrygget Tornskade* (10 par), *Ravn* (1 par), *Gråsiken* (1 par), *Kærnebider* (4-5 par) og *Bomlærke* (1-2 par).

Hedelærken er optaget på den danske Rødliste 1997 som en sjælden fugl i Danmark. Gulbug, Bomlærke og Jernspurv er optaget på den såkaldte Gulliste 1997 over opmærksomhedskrævende arter.

I det følgende gennemgås fuglelivet mere detaljeret på de åbne arealer, i skov og krat, ved vådområder samt i tilknytning til bygninger.

Fuglelivet på de åbne arealer

De åbne græsarealer på det store flyfelt er generelt fuglefattige. Her er *Sanglærken* karakterfugl. Der blev optalt i alt ni syngende hanner, og dette antal skønnes også at svare til antal ynglepar.

Engpiiber er også en karakterart for det helt åbne, græsklædte land, men det er en art som er gået meget tilbage i Danmark på indlandslokaliteter. På Flyvestation Skrydstrup blev der kun registreret et enkelt ynglepar, ved kanten af flyfeltet i Stationsflight.

Christian Scherrebeck oplyser, at der tidligere var en meget stor bestand af *Agerhøns* på flyvestationens åbne arealer. Således blev der skudt op til 180 fugle om året. Nu er der kun en meget lille bestand tilbage – nærmere betegnet to flokke på henholdsvis syv og ni fugle. Denne udvikling stemmer i øvrigt overens med Agerhønsens store tilbagegang på landsplan.

Bynkefugl blev registreret med to ynglepar i den østlige ende af flyfeltet. Langs hækken for enden af runway på Sdr. Ringvej blev desuden fundet et par *Bomlærker*, en agerlandsfugl som er gået meget tilbage de senere år.

Udover ovennævnte, få ynglefuglearter udgør de åbne arealer fødesøgningsområde for en række andre fuglearter, som yngler i de tilgrænsende skovarealer, bygninger mv. Her ses således rastende *Musvåger*, *Tårnfalke*, *Stære*, *Krager*, *Råger*, *Alliker*, samt forskellige mågefugle, især *Hættemåge*, men også *Sølvmåge* og *Sildemåge*. Også *Landsvaler*, *Bysvaler* og *Mursejlere* ses fange insekter over de åbne flyfelter. De professionelle, såkaldte "mågejægere" fra flyvestationen søger løbende at holde antallet af fugle over flyfeltet så lavt som muligt ved skræmmeforanstaltninger, for at minimere risikoen for fuglekollisioner.

Jagtofficer Christian Scherrebeck oplyser, at der i årenes løb har indfundet sig forskellige fuglearter som strejfgæster på flyvestationen - bl.a. blev en *Hvid Stork* set på flyfeltet i 2002, og den måtte skræmmes væk. Både *Skarver*, *Fiskehejre* og *Svaner* er også set forsoget lande på runway, formentlig i den tro at det var en vandflade

Såvel *Havørn*, *Rød Glente* som den sjældne *Sort Glente* er også set over flyfeltet.

Fuglelivet i skov og krat

I modsætning til de åbne arealer er der et rigt fugleliv i skov og krat på flyvestationen. Ikke mindst i de gamle skove i afd. 1 samt på kasernearealet, hvor der er en fin kombination af gamle træer og krat og åbne arealer. Her vrirler der med sangfugle, drosler, mejser, finker, fluesnapper mv., og en tidlig sommermorgen på kasernen med masser af fuglesang er en fin naturoplevelse.

I de mange nyplantninger navnlig mod syd er der skabt læ og "varmeoaser" mellem de volde der er dozet sammen af gamle træerødder mellem nykulturene. I 2004 ynglede den fåtallige *Rødrygget Torn-skade* med ikke mindre end 10 par. Arten er ellers i stærk tilbagegang i Danmark, ikke mindst i det sydlige Jylland. Også den sjældne og rødlistede *Hedelærke* blev fundet som ynglefugl med to par på flyvestationen i 2004 - i kanten til det åbne, hvor der er enkeltstående, store træer – henholdsvis ved sydhegnet ved dammen i østhjørnet af afdeling 8, samt i egebevoksningen nord for ammunitionslageret ud mod flyfeltet.

I den gamle elle-birkesumpskov i afd. 1 yngler den efterhånden sjældne *Broget Fluesnapper* i et af de mange gamle spættehuller. Her yngler også andre gammelskovsindikatorer som *Kærnebider*, *Halemejse*, *Ravn* (et par i den tilgrænsende bøgeskov), *Musvåge*, *Sangdrossel*, *Rødhals*, *Stor Flagspætte* og *Grå Fluesnapper*, og der blev fundet *Gulbug* almindeligt i krat og levende hegn. Sidstnævnte er optaget på den såkaldte Gulliste 1997 over opmærksomhedskrævende arter, da den er i klar tilbagegang på landsplan.

I den lille, gamle egeskov ved skydebanen yngler et par *Rødstjert*, som er huleruger, og indikatorart for gammel løvskov.

I den gamle, tilgroede hede i østkanten af afdeling 8 hørtes *Grønspejle*, en fugl som netop er tilknyttet lysåben skov på tør hedebund, hvor den opsøger myretuer.

I nykulturer er der karakterarter for åben skov og krat som *Løvsanger* (70 syngende optalt), *Jern-spurv* (29 syngende optalt), *Tornsanger* (63 par), *Kærsanger* (7 par), *Skovpiber* (28 par), *Tornirisk* (11), *Gulspurv* (69 par) og *Gråsiken* (to par).

Øvrige almindelige ynglefuglearter knyttet til skov og krat, som blev registreret på flyvestationen, er *Spurvehøg* (1 par), *Musvåge* (2 par), *Tårnfalk* (2 par), *Misteldrossel* (10 par), *Topmejse* (1 par), *Fasan* (god bestand) samt *Ringdue*, *Gøg*, *Solsort*, *Sangdrossel*, *Munk*, *Havesanger*, *Gærdesanger*, *Gransanger*, *Musvit*, *Blåmejse*, *Gærdesmutte*, *Krage*, *Husskade*, *Skovskade*, *Bogfinke* og *Grønirisk*.

Jagtofficer Christian Scherrebeck oplyser desuden, at der findes *ugler* i Stationsflight, men hvilken slags vides ikke. Ved vintertid i 1993 har Scherrebeck desuden set *Stor Tornskade* ved dammen i syd.

Fuglelivet i vådområder

Der er kun meget få vandfugle knyttet til de små vandhuller på flyvestationen. I dammen længst mod syd i sydøsthjørnet af afdeling 8 yngler et par *Lille Lappedykker* ligesom der sås en flok af 9 *Gråænder* i oktober 2005. Desuden sås et par *Gråænder* ved en kunstig branddam nær kontrolltårnet (ved bygning 809), samt i rensningsanlæggsdammene på Tværvej.

Fuglelivet ved bygninger

Der er knyttet en del ynglefugle til flyvestationens bygninger. Især yngler der mange sva-
ler på de mange hangarer mv. I alt optaltes 50-60 par *Landsvaler*. Den kolonirugende *By-
svale* yngler også på flyvestationen. Der blev fundet en større koloni på depotbygningen
ved Brandudrykningsbygningerne samt to par på bygning 728 nær skydebanen. *Hvid Vip-
stjert* yngler talrigt på flyvestationen rundt omkring på bygninger.

En fugl der kun yngler på bygninger er den fåtallige *Husrødstjert*. Der var et enkelt par på miljøpladsen.

Tyrkerdue yngler i haver i Skrydstrup By, og kan af og til ses i Kaserneområdet. Endelig skal nævnes *Skovspurv* og *Gråspurv*, som begge forekommer meget fåtalligt.

Krybdyr og Padder

Jagtofficer Christian Scherrebeck oplyser følgende om krybdyr og padder på Flyvestation Skrydstrup:

Hugorm fandtes tidligere på terrænet, men er, med undtagelse af i 2004, ikke set siden midten af 1990'erne. Både *Snog* og *Stålorm* forekommer derimod stadig på terrænet.

Skrubtudse yngler i de små og spredte branddamme, og det samme gælder *Butsnudet Frø*. Under Skov- og Naturstyrelsens feltregistrering i juni 2004 blev der hverken registreret krybdyr eller padder.

Dagsommerfugle

Under Skov- og Naturstyrelsens feltregistrering i primo juni 2004 blev der registreret 10 forskellige dagsommerfuglearter. Det er arter som enten er knyttet til skov eller åbent land, især tørbundsarealer med hede- eller overdrevsvegetation.

I egeskoven i område 10 nord for Skrydstrup By sås *Aurora*, *Stor Kålsommerfugl*, *Citronsommerfugl* og *Skovrandøje*. *Citronsommerfuglens* larver vokser formentlig op på Tørstetræer i elle-birkesumpen.

Aurora sås også en del andre steder på terrænet.

På de tørre randarealer med hede- og overdrevsvegetation rundt langs det store flyfelt ses *Stor Bredpande*, *Nældens Takvinge*, *Brunlig Perlemorssommerfugl*, *Græsråndøje*, *Engrandøje*, *Okkergul Randøje*, *Alm. Blåfugl*, *Engblåfugl* og *Dværghblåfugl*. Herudover sås de almindelige arter *Lille Kålsommerfugl* og *Dagpåfugleøje* forskellige steder på flyvestationen. *Dagpåfugleøje* sås bl.a. fouragere på *Tjærenellike* i køreområdet nord for Lilholtbanen, et flot syn.

Engblåfugl er optaget på den danske Rødliste 1997 som en sårbar art. Den er i øvrigt kun udbredt i et smalt bælte ned gennem Sønderjylland, som bl.a. omfatter flyvestationen. Derfor er det et interessant fund.

Dværgblåfugl er en regional sjældenhed, idet den forekommer meget sjældent og sporadisk i Sønderjylland, og fundet i 2004 på Flyvestation Skrydstrup er derfor vigtigt.

Flyvestation Skrydstrup ligger inden for udbredelsesområdet af følgende øvrige dagsommerfugle-arter: *Spættet Bredpande*, *Stregbredpande*, *Skråstregbredpande*, *Grønåret Kålsommerfugl*, *Admiral*, *Tidselsommerfugl*, *Moseperlemorssommerfugl*, *Moserandøje*, *Blåhale*, *Det Hvide W*, *Grøn Busksommerfugl*, *Lille Ildfugl*, *Violetrandet Ildfugl*, *Skovblåfugl* og *Isblåfugl*.

Moseperlemorssommerfugl og *Moserandøje* er højmoserarter, og det er formentligt de nærliggende Abkjær og Stengel Mose som er deres tilholdssted.

Flyvestationens sommerfuglefauna bør undersøges nærmere.

Andre insekter

På overdrevarsarealerne i Gammel Gasgård-området sås i juli 2006 en stor bestand af sommerfuglearten *Fempletet Køllesværmer*, som navnlig kunne ses på blomsten Blåhat. I den store dam i sydspidsen af terrænet sås flere guldsmede af en ubestemt, gul libeltype. Formentlig hun eller ungt dyr af *Blå Libel*.

Overalt på de klippede græsrabatter rundt langs kanten af flyfeltet sås i primo juni 2004 tusinder af *Gåsebillen*.

I egeskoven i Nordvestlejren sås myretuer af små, sorte *myrer* af en ubestemt art.

4.11 Sammenfatning af de naturhistoriske værdier

Samlet kan det konkluderes, at Flyvestation Skrydstrup rummer flere spændende naturtyper, dyre- og plantearter, som dog hovedsageligt er knyttet til stationens yderområder uden for det store, centrale flyfelt.

Langs kanter i syd findes mindre partier af lyng- og overdrevarsarealer på tør bund, hvor hedeplanter som *Hedelyng*, *Revling*, *Bølget Bunke*, *Smalbladet Timian*, *Lyngsnerre*, *Tormentil-Potentil*, *Sandstar*, *Engelsk Visse* og *Farvevisse* stadig trives. Overdrevarsarealerne er græsklædte, ugødede arealer med spredte tjørnekrat. Det findes navnlig udbredt i Gammel Gasgård-området. Her vokser spændende karakterplanter som *Tjærenellike*, *Alm. Mælkeurt*, *Liden Fugleklo* og *Kornet Stenbræk*.

Skovbevoksningerne er overvejende nykulturer efter stormfaldet i 1999, uden særlige biologiske interesser. Men enkelte steder findes gammel løvskov i naturtilstand – bl.a. i afd. 1 nord for Skrydstrup By, hvor der findes en spændende gammel elle-birkesumpskov og en lysåben egeskov.

Fuglelivet på flyvestationen er rigt. Her er registreret over 65 forskellige ynglefuglearter, bl.a. sjældne og halvsjældne arter som *Hedelærke*, *Rødrygget Tornskade*, *Ravn* og *Grønspætte*. Også dyrelivet er varieret. Der findes en mindre *Råvildtbestand* og mange *Egern* på kaserneområdet, og på terrænet findes både *Hare*, *Grævling*, *Brud*, *Husmår* og *Skovmår*.

Af krybdyr og padder findes *Snog*, *Stålorm*, *Hugorm*, *Skrubtudse* og *Butsnudet Frø*.

Af særlig interesse er dagsommerfuglene. Der er bl.a. flere halvsjældne blåfuglearter, som er knyttet til de små hede- og overdrevarsarealer. Særligt skal fremhæves *Dværg-Blåfugl*,

som er en regional sjældenhed, idet den kun forekommer meget sjældent og sporadisk i Sønderjylland.

Som det fremgår, er naturværdierne på Flyvestation Skrydstrup hovedsageligt knyttet til lyng, overdrev og gammel løvskov, som det derfor er vigtigt at sikre og fremme, hvis der skal gøres en ekstra indsats for flora og fauna i området.

5 Nuværende anvendelse af Flyvestation Skrydstrup

Flyvestationen i dag

Flyvestation Skrydstrup er i dag med sine godt 1000 ansatte, en af landsdelens største arbejdspladser – og arealmæssigt er flyvestationen vel den største med sine xx ha jord. Det store område skyldes primært start- og landingsbanen, der er 3,5 km lang og 60 meter bred. Ved siden af den ligger en nordlig og sydlig parallel landingsbane.

Flyvestationen er hjemsted for Fighter Wing Skrydstrup (FW SKP) og Flyvevåbnets Hoveddepot (FHD). FW-SKP løser såvel nationale som internationale opgaver. Nationalt hævder flyene suveræniteten i dansk lufterum og beskytter Danmark fra luften. Internationalt deltager flyene i operationer overalt i verden, hvor de bl.a. yder sikkerhed for sø- og landstyrkerne. FHD er flyvevåbnets centrale lager hvorfra bl.a. reservedele og andet gods distribueres rundt til flyvevåbnets operative enheder. FHD er også samlings- og distribueringscentral for alle reparable dele.

Et naturligt led i FW SKP opgaver er tillige at uddanne i og vedligeholde personellet soldatermæssige færdigheder, hvilket kræver øvelsesområder hvor træning og øvelser kan gennemføres.

5.1 Øvelsesområder til militær anvendelse

På Flyvestation Skrydstrup har man i dag 3 øvelsesområder: Gammel Gasgaard, Plads Vest/Lejrområde samt området ved Skydebanen.

De nævnte områder bliver primært brugt til øvelser for såvel det faste personel som erhvervspraktikanter.

De bruges primært i perioderne januar-marts samt oktober-december.

Den aktivitet der medfører mest slitage på bevoksningerne er etablering af bivak-områder, patrulje-bevægelser samt kørsel med lette køretøjer. Desuden foregår der skydning med løst ammunition i områderne. Langt størstedelen af alle afskudte hylstre samles op.

Begrænsninger

I alle områder skal der udvises hensyn til de operationer, der gennemføres på og fra Flyvestation Skrydstrup. Opmærksomheden skal specielt henledes på områder, der støder op til start- og rullebaner.

Færdsel og øvelsesaktivitet

Kørsel med motorkøretøjer er generelt ikke tilladt udenfor faste veje og pladser af hensyn til risikoen for *Foreign Object Damage* (FOD). Tilladelse skal gives i hvert enkelt tilfælde.

Gravning og træfældning

Det er ikke tilladt at udføre gravearbejde på flyvestationen uden tilladelse fra det Lokale Støtte Center.

Det er ikke tilladt at beskære eller fælde træer og buske uden særlig tilladelse fra det Lokale Støtte Element.

6 Forsvarets nuværende drift og pleje af terrænet

Forvaltning, pleje og vedligeholdelse af terrænet på Flyvestation Skrydstrup forestås af det Lokale Støtte Element. Terrænedligeholdelse omfatter typisk beskæring af hegn, vedligehold af spor og slåning af græsarealer.

6.1 Naturpleje

Græsarealerne i og omkring flyfeltet er forpagtet ud til en lokal økologisk landmand, der dyrker arealerne med henblik på grøntpilleproduktion. Arealerne slås 2-3 gange årligt og gødes efter behov med frugtsaft når jorden er fri af frosten. Græsset omkring start- og rullebaner såvel som de øvrige bygningsnære græsarealer klippes af det Lokale Støtte Element.

Der er ingen nævneværdige problemer med Kæmpe-bjørneklo

Daglig vedligeholdelse

Alle rabatter slås efter behov med henblik på trafiksikkerheden. Græsset rundt ved Perimeterhegnet slås efter behov af hensyn til hegnet og patruljering. Græsset slås ved dispersals m.m. på flyvefeltet, hvor arealerne ikke er bortforpagtet.

Levende hegn "klippes" med slagleklipper en gang årligt.

Brandbælter skal holdes sorte, hvorfor de harves/fræses efter behov.

Græsarealerne nord for den nordlige parallel (flyvefelt for lette fly), skal holdes kort og slås derfor en gang ugentligt, eller efter behov.

Græsarealerne i kaserneområdet slås en gang ugentlige, eller efter behov.

Græsarealerne i bombegravene slås efter behov for at undgå træopvækst.

Der sprøjtes med Round-Up ved lamper og skilte på flyvefeltet af hensyn til flyvesikkerheden.

Forpagtningsaftaler

Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste har forpagtningsaftaler med fire landmænd, hvoraf de to har forpagtningsaftaler indenfor det operative område. Den ene dyrker forskellige afgrøder og den anden slår græs til grøntpiller.

I alt er der bortforpagtet 271,2 ha inden for hegnet og 55 ha udenfor hegnet. Alle områder skal drives økologisk.

6.2 Vildtpleje

Jagtofficeren på Flyvestation Skrydstrup varetager og håndhæver vildtpleje på flyvestationens arealer. Jagtofficeren løser sine opgaver med udgangspunkt i Forsvarskommandobestemmelse FKOBST 610-1 samt Forsvarsministeriets Jagtbestyrers retningslinier.

Jagtofficerens opgaver omfatter:

- Koordination af vildtpleje og evt. regulering af hensyn til flysikkerheden
- Forvaltning af midler, der stilles til rådighed for vildtplejen

- Tilsyn med vildtbestanden og iværksættelse af foranstaltninger, som tjener til at vedligeholde og opbygge en sund vildtbestand
- Tilsyn med at der skabes bedst mulige vilkår også for den øvrige del af faunaen – herunder især fredede eller sjældne arter
- Tilsyn med at jagtloven og øvrige bestemmelser vedrørende vildtpleje, jagt, fuglebekæmpelse m.v. på flyvestationens arealer nøje overholdes

6.3 Skovdrift

Driften af de fredskovspligtige arealer på Flyvestation Skrydstrup varetages af Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste

Bevoksningsvedligeholdelse gennemføres efter naturnære principper.

Driftsmæssige tiltag for bevoksningsområderne

Der foregår almindelig skovdrift efter naturnære principper, Udvisning af træet foretages af det Lokale Støtte Center. På et enkelt område er der ved nyplantning af eg lavet indhegning for at undgå for mange bidskader af råvildt. Dette er gjort på trods af målet om en mere naturnær driftsform, men dog her fundet nødvendigt for at egne skulle have en chance for at etablere sig.

6.4 Flyvesikkerhed og nedsættelse af kollisionsfaren mellem luftfartøjer, fugle og vildt

Drift og pleje af arealerne er primært knyttet til flyvesikkerheden og i særlig grad for at forhindre kollision mellem fly, fugle og vildt ("Birdstrike"). Det er derfor essentielt, at flyvestationen ikke tiltrækker fugle i flyvefeltet samt yder det optimale for at minimere antallet af fugle, der trækker ind over eller befinder sig på flyvefeltet.

Flykollisioner med fugle og pattedyr på flyvestationer og lufthavne er et velkendt, globalt problem. Der er landene imellem etableret forskellige **Birdstrikes Committees** for at indsamle erfaringsgrundlag og drøfte tiltag, der kan reduceres antallet af Birdstrikes.

På Flyvestation Skrydstrup er der tilknyttet en flyvepladskonsulent fra Skov- og Naturstyrelsen, som i samarbejde med flyvestationens FLY-SIK officer bestemmer hvilke tiltag, der skal iværksættes i forbindelse med minimering af Birdstrikes. Der indkaldes to gange årligt til møde med konsulenten, hvor alle, der har ansvar for, eller deltager i arbejdet med nedsættelse af faren for kollisioner med fugle og pattedyr, er repræsenteret. Efter hver møde fremsendes konsulenten en rapport med konklusion og yderligere tiltag, der skal iværksættes. Derudover fremsender flyvepladskonsulenten hvert år en samlet rapport over Birdstrikes i Danmark på militære flyvestationer og provinslufthavne.

7 Nuværende regler for offentlighedens adgang

Flyvestation Skrydstrup indeholder tekniske installationer, der – sammen med flysikkerhedsmæssige årsager – ikke gør området egnet for offentlighedens frie adgang.

Flyvestationen modtager dog gerne besøg fra skoler, foreninger, virksomheder, institutioner og andre specielt interesserede, ligesom der afholdes guidede ture. I 2004 afviklede flyvestationen 115 besøg med et deltagerantal på 4230 personer.

Hvert fjerde år afholdes endvidere et stort åben hus arrangement, hvor flyvestationen arrangerer flyveopvisning med deltagelse fra en lang række lande – i 2000 afviklede Flyvestation Skrydstrup et Åbent Hus med et skønnet besøgstal på mellem 130-140.000 tilskuere.

Jagt

Flyvestationen afholder årligt 2 officielle stationsjagter som kontaktarrangementer/repræsentation, hvor naboer, forretningsforbindelse, medlemmer fra omegnens jagtforeninger og andre med berøringsflade til flyvestationen inviteres. Derudover afholdes en jagt for flyvestationens personel. Alle medarbejdere på flyvestationen, der har ytret ønske om at deltage i jagten, får tilsendt en skriftlig invitation.

Med reference til forsvarsministeriets beslutning om et godt samarbejde med Danmarks Jægerforbund, inviteres der hvert år også et antal nyjægere, der fordeles på de tre afholdte jagter. Jægere fra flyvestationen som er hjælpere i forbindelse med afvikling af jagterne, tildeles mulighed for afskydning af buk i tiden 16. maj til 15. juli.

Alle jagter koordineres og ledes af flyvestationens jagtofficer i samarbejde med Chefen for Flyvestation Skrydstrup.

8 Lovmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger

8.1 Generel lovpraksis for forsvarets arealer

Forsvarets arealer er som hovedregel underlagt den samme lovgivning som øvrige offentligt ejede arealer. Ved at området er udlagt som flyvestation for forsvaret ligger der dog samtidig en accept af den militære brug af arealet, og dermed af at forsvaret skal have den fornødne frihed til at gennemføre den nødvendige uddannelse af hjemmeværnets personel og enheder.

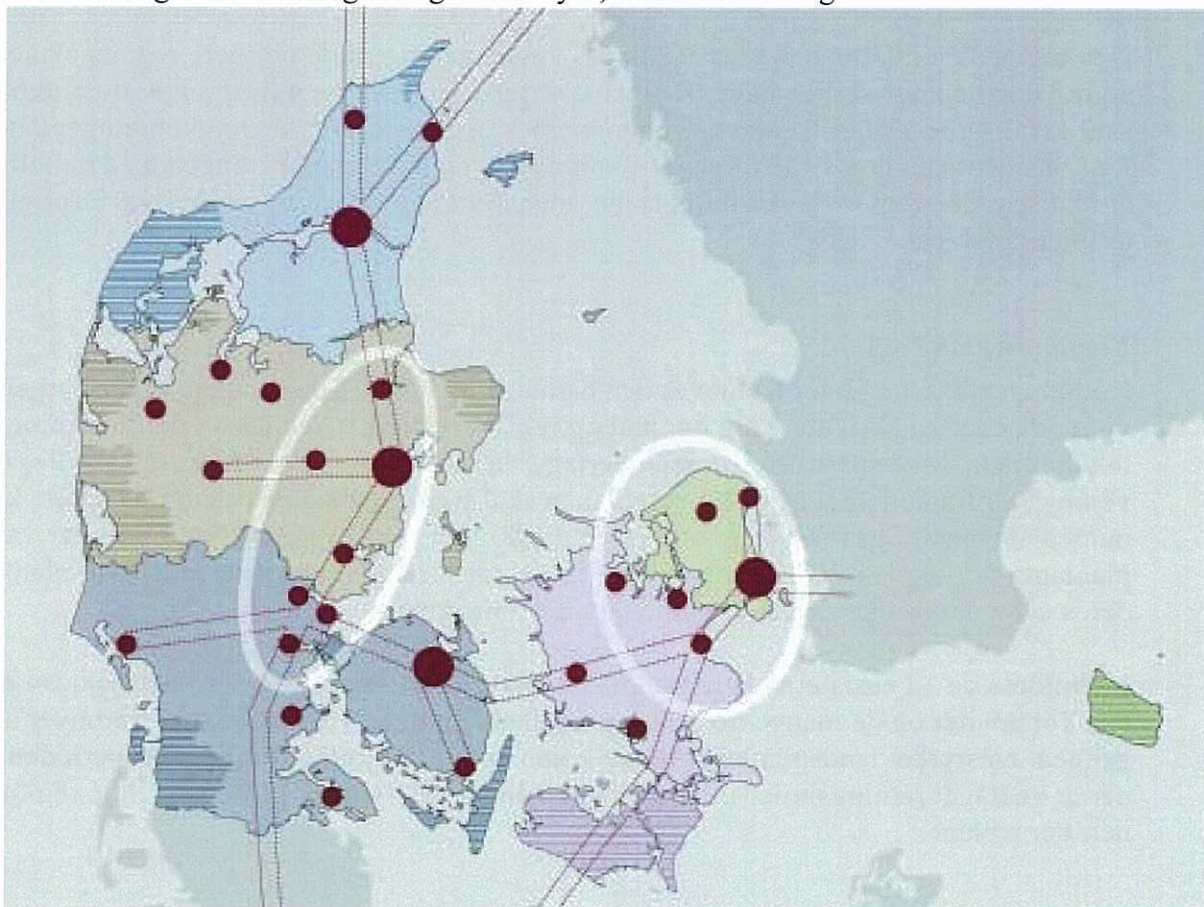
Afvejningen i nærværende drifts- og plejeplan mellem den militære benyttelse og naturbeskyttelsesmæssige hensyn til terrænet, forventes derfor at foregå i et samarbejde mellem de statslige myndigheder (Forsvarsministeriet og Skov- og Naturstyrelsen) og de administrerende myndigheder ved amt og kommune, således at administrationen af relevant lovgivning sker således ud fra en samlet vurdering.

I det følgende er gennemgået de lovgivningsmæssige brugsbegrænsninger eller bindinger, som har særlig relevans for Flyvestation Skrydstrup. Udover de nævnte, findes der et antal love eller bekendtgørelser, som regulerer forhold i det åbne land, f.eks. bekendtgørelsen vedrørende anvendelse af slam, spildevand og kompost til jordbrugsformål.

8.2 Kommunalreformen og det nye plansystem

Kommunalreformen, der træder i kraft den 1. januar 2007, betyder nye vilkår for den fysiske planlægning i Danmark. Med kommunalreformen afskaffes amterne og den sammenfattende planlægning på regionalt niveau erstattes af en styrket landsplanlægning med nye værktøjer og en stærkere kommuneplanlægning.

Den nye kommunale Danmarks kort kommer til at bestå af 98 kommuner fordelt på 5 regioner. Hvor det fremover bliver staten, der skal afstikke de overordnede retningslinier for planlægningen – dvs. have ansvaret for planlægningen af større tekniske anlæg af national og regional betydning, bliver det kommunerne, der skal implementere disse retningslinier og visioner i den faktiske og fysiske planlægning. Samtidig skal de 5 nye regioner udvikle en ny plantype – *de regionale handlingsplaner*, der skal fokusere på den overordnede og mere strategiske udvikling af regionens byer, landdistrikter og udkantsområder.

De fem nye regioner i Danmark. Kilde: Skov- og Naturstyrelsen

Landsplanredegørelse og landsplandirektiver

Der udarbejdes som sådan ikke en egentlig samlet landsplan, men miljøministeren skal efter hvert nyvalg til Folketinget fremlægge en *landsplanredegørelse* til brug for kommuner og de nye regioner. Landsplanredegørelsen er regeringens overordnede interesser og visioner for den fremtidige udvikling af landet og omhandler blandt andet hvordan planlægningen kan bidrage til at skabe et konkurrencedygtigt Danmark.

Når staten med kommunalreformen overtager ansvaret for den overordnede planlægning, udarbejdes der en række *landsplandirektiver*. I landsplandirektiverne planlægges større

tekniske anlæg af national og regional betydning - f.eks. store vindmøller, infrastrukturanlæg m.v. – ligesom de omfatter konkrete planlægningsprincipper som for eksempel at sikre sammenhæng mellem infrastruktur og byudvikling.

Miljøministeren får med den ændrede planlov pligt til at gøre indsigelser mod en kommuneplan, hvis den strider mod nationale og regionale interesser.

Den regionale udviklingsplan

De regionale udviklingsplaner skal udtrykke hvad regionsrådet anser for vigtigt for den fremtidige udvikling af regionens byer, landdistrikter og udkantsområder. Den regionale udviklingsplan skal således fokusere på de overordnede og mere strategiske visioner for den fremtidige udvikling af regionen – især med vægt på at skabe sammenhæng internt i regionen på tværs af kommunegrænser.

Den regionale udviklingsplan skal således i modsætning til de tidligere regionsplaner ikke styre i detaljen og vil ikke have til opgave at foretage præcise udpegninger over hvor hvad skal lokaliseres. Det er fremover kommunernes opgave at gøre dette i kommuneplanerne. Regionsrådet kan dog stille forslag til kommune- og lokalplanlægningen med henblik på at realisere den regionale udviklingsplan, men kommunalbestyrelsen er ikke forpligtet til at følge forslaget.

Kommuneplan

Kommuneplanerne bliver fremover den bærende og helt afgørende plan, hvor borgere og virksomheder kan orientere sig om mål og regler for arealanvendelse i deres kommune og lokalområde. Med strukturreformen overtager kommunerne en række natur-, miljø- og vejopgaver fra amterne, og kommuneplanen skal fremover, udover de traditionelle kommuneplanemner, også fastsætte mål og retningslinier for de emner, som hidtil har været planlagt i regionplanerne. Kommunerne får således fremover kompetence til at planlægge deres egen udvikling – både i byerne og i det åbne land.

Indholdet i de 12 eksisterende regionplaner skal i løbet af de næste år indarbejdes i de 98 nye kommuner og de mange hensyn regionplanlægningen varetager, skal fremover sikres gennem en styrket landsplanlægning og kommuneplanlægning. I overgangsperioden, indtil der er vedtaget retningslinier i kommuneplanen, er det således de eksisterende regionplaner, der gælder.

8.3 Planloven

Bekendtgørelse af lov om planlægning (LBK nr. 518 af 11/6 2000) og efterfølgende *Lov om ændring af lov om planlægning* (udmøntning af kommunalreformen) har til formål at sikre en overordnet planlægning og hensigtsmæssig udvikling i hele landet og i de enkelte regioner og kommuner. Loven skal samtidig sikre, at planlægningen forener de samfundsmæssige interesser og medvirke til at værne om landets natur og miljø.

Hvor den overordnede landsplanlægning varetages af *landsplandirektiver*, udstikkes retningslinier for den enkelte region af Den regionale udviklingsplan. Udviklingsplanen må ikke stride imod landsplanmæssige interesser (landsplandirektiver) og fokuserer på de overordnede visioner for regionen.

For den enkelte kommune skal der foreligge en *kommuneplan*. Kommuneplanen fastlægger en hovedstruktur for hele kommunen og angiver de overordnede mål for udvikling og

arealanvendelse i kommunen. Kommuneplanen udpeger bl.a. områder med særlig naturbeskyttelsesinteresse, beliggenhed af skovrejsningsområder, kvaliteten af vandløb og søer samt områder med drikkevandsinteresse. Det er den enkelte kommune, der er planlægningsmyndighed for kommuneplanerne. Planerne må ikke stride imod regionplanen. Kommunalbestyrelsen kan endvidere udarbejde *lokalplaner*. Hvor kommuneplanerne gælder for hele kommunen, gælder lokalplanerne for et enkelt område og fastlægger mere detaljeret, hvordan området skal se ud. Lokalplaner skal altid udarbejdes før der gennemføres større bygge- og anlægsarbejder, herunder nedrivning af bebyggelse. Afgørelsen af om der foreligger lokalplanpligt i den konkrete situation træffes af kommunalbestyrelsen ud fra en samlet vurdering. Opførelse af stationære kulisser-anlæg på et militært terræn i landzone er et eksempel på et anlæg, som normalt vil kræve udarbejdelse af en lokalplan. Kommunen er planlægningsmyndighed for såvel kommuneplaner som lokalplaner.

Zoneinddeling

I Planlovens kap. 7 opdeles landet i byzoner, sommerhusområder og landzoner, og begrænsninger for anvendelse i de enkelte zoneområder defineres.

Flyvestation Skrydstrup er beliggende i landzone. I henhold til Planlovens § 35 må der i landzone ikke uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer.

Afgørelsen af, om zonetilladelse er påkrævet, træffes af kommunalbestyrelsen. På forsvarsarealer vil etablering eller flytning af permanente, militære anlæg og opstilling af faste terrænpunkter normalt kræve zonelovstilladelse.

Anlæg m.v., som etableres midlertidigt, men som ikke er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente.

8.4 Status i Regionplan 2001-2012

Regionplan 2001-2012 er den sidste samlede regionplan for de arealer, der lå i Sønderjylland Amt. I forbindelse med at strukturen træder i kraft den 1. januar 2007 og amtet nedlægges overgår store dele som beskrevet ovenstående til kommunerne. Indtil dette sker, er det dog retningslinierne i regionplanen, der umiddelbart gælder.

Flyvestation Skrydstrup er ifølge Regionplan for Sønderjyllands Amt beliggende i en række interesseområder. Nedenstående er beskrevet de udpegninger, der vurderes at have interesse i drifts- og plejeplansmæssige sammenhænge.

Værdifulde landskaber

Den østlige del af flyvestationen ligger i et område, der er udpeget som *værdifuldt landskab*. I sådanne områder skal der tages særlige hensyn til landskabet og det almene friluftsliv og man skal således undgå at inddrage arealer til forhold, der kan skæmme landskabet eller forringe de visuelle, kulturhistoriske og oplevelsesmæssige værdier.

Værdifulde landskaber underinddeles i forskellige typer. For flyvestation Skrydstrup er der udpeget:

Landskabsbillede af værdi. Områderne vurderer amtet rummer værdifuld landskaber af national, regional betydning ud fra landskabsformer, uforstyrrethed, bevoksning m.m.

Interesseområde for friluftsliv. Områder, der har betydning for friluftslivet bl.a. i relation til naturoplevelser og rekreative muligheder.

Geologisk interesseområde

Det østlige område af flyvestationen er endvidere udpeget som *Geologisk interesseområde af særlig værdi, hvor skovrejsning er uønsket*. Udpegningen er foretaget for at beskytte landskabsområder med særlig karakteristisk geologisk indhold og dermed fasthold oplevelsen og forståelsen af landskabets udseende og dannelse – ved Skrydstrup rester fra isens opholdslinie fra sidste istid.

Særlig værdifulde landbrugsområder

Den østlige del af flyvestationen er endvidere udpeget som *særlig værdifuldt landbrugsområde*. I sådanne områder har jorden en høj dyrkningsværdi og/eller der foregår en høj husdyrproduktion. Udpegningen anvendes alene ved stillingtagen til anden anvendelse end landbrug. Således vil hensynet til bevarelse af landbrugsjorden i disse områder have en særlig høj prioritet. Dette er dog ikke til hinder for varetagelse af natur- og miljømæssige hensyn f.eks. naturgenopretning og sikring af beskyttede naturtyper.

Biologiske spredningskorridorer

Umiddelbart udenfor flyvestationens sydlige grænse er der udpeget en biologisk spredningskorridor. Spredningskorridoren løber imidlertid meget tæt på flyvestationens areal hvorfor det vurderes at være hensigtsmæssigt at tage hensyn til denne i drifts- og plejeplanen.

Biologiske spredningskorridorer er spredningsveje igennem agerlandet for dyr og planter. Korridorerne udgøres af småbiotoper, hegn, sten- og jorddiger, der bør bevares. De ligger typisk langs og imellem naturarealer samt i forbindelse med de internationale naturbeskyttelsesområder.

Grundvand

Sønderjyllands Amt har udarbejdet en strategi for grundvandsbeskyttelse. Flyvestationen ligger i et område med *særlig drikkevandsinteresse i et nitratfølsomt indvindingsområde*. Området er endvidere *indvindingsopland for et alment vandværk*, hvilket betyder at der fra området strømmer vand til vandværkets borer.

I retningslinierne angives, at arealanvendelsen indenfor disse områder ikke må ændres til en mere grundvandstruende art, og at aktiviteter, der sikrer en god grundvandskvalitet, skal fremmes. Virksomheder og anlæg, der medfører risiko for grundvandsforurening, må ikke placeres i området. At området er et nitratfølsomt indvindingsområde indikerer, at arealerne er nitratpåvirkede, eller har en ringe geologisk beskyttelse overfor nitrat.

8.5 Status i Kommuneplanlægning

Flyvestation Skrydstrup ligger i den tidligere Vojens Kommune, der efter kommunalsammenlægningen er blevet en del af Haderslev Kommune. Ifølge kommunalplanen er der in-

gen udpegninger eller restriktioner for Flyvestation Skrydstrup (foruden de i regionplanen nævnte).

Lokalplaner

Der er ingen lokalplan for Flyvestation Skrydstrup.

8.6 Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelsesloven (LBK nr. 884 af 18/08 2004) skal medvirke til at værne landets natur og miljø så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet. Naturbeskyttelseslovens generelle beskyttelsesbestemmelser omfatter bl.a. en række naturtyper, beskyttelseslinier for nogle markante landskabselementer samt offentlighedens adgang. Desuden indeholder ændringen af loven i 2004 bl.a. bestemmelser, der gennemfører EU's direktiv om beskyttelse af vilde fugle (EF-fuglebeskyttelsesdirektivet) samt dele af EU's Habitatdirektiv om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

Beskyttede naturtyper m.v.

Naturbeskyttelsesloven (NBL) indeholder en række bestemmelser om beskyttelse af naturtyper. Det drejer sig om:

- Søer, vandløb, heder, moser, strandenge, ferske enge og biologiske overdrev (NBL § 3)
- Klitfredede arealer (NBL §§ 8-11).

I det følgende gives en kort beskrivelse af, hvilke restriktioner der gælder for de beskyttede naturtyper, der forefindes på Flyvestation Skrydstrup. Der henvises i øvrigt til siderne 20-53 i Skov- og Naturstyrelsens "Vejledning om registrering af beskyttede naturtyper" fra 1993. Bemærk dog at naturtypen overdrev er omdefinert (se nedenfor).

Søer og vandløb

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, som af miljøministeren efter indstilling fra amtsrådet er udpeget som beskyttede efter loven. Dette gælder dog ikke for sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb.

Søer mindre end 100 m² er beskyttede, når de ligger i en af de beskyttede naturtyper, hvis samlede areal er på 2500 m² og derover. Søen vil her være beskyttet som en integreret del af området. Derudover er søer under 100 m² beskyttede, når de indgår som en del af et beskyttet vandløb eller ligger inden for fredskov.

Moser, overdrev og ferske enge

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af moser, overdrev samt ferske enge, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med søer er større end 2500 m² i sammenhængende areal. Det skal her bemærkes, at *fortsat pleje* af arealerne i form af slåning, græsning o.lign., ikke strider imod denne bestemmelse.

Med ændringen af loven i 2004 slås det fast, at den beskyttede naturtype "overdrev" fremover defineres som såkaldte "biologiske overdrev", dvs. at det er områdets botaniske kvalitet, der er afgørende for, om området kategoriseres som overdrev, og ikke dets kulturhistorie, dvs. tidligere driftshistorie.

Småbiotoper mindre end 2500 m² er i øvrigt omfattet af beskyttelsesordningen, hvis de støder op til eller indgår i arealer med andre beskyttede naturtyper, og det samlede areal er 2500 m² eller derover.

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet nogle generelle retningslinier for administrationen af de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelseslovens § 3, set i forhold til forsvarets anvendelse af øvelsespladser og skyde- og øvelsesterræner. Retningslinierne vedlægges som bilag 5.

Beskyttelseslinier

Udover ovennævnte naturtype-beskyttelse fastsætter naturbeskyttelsesloven beskyttelseslinier for en række markante landskabselementer:

- ♦ Strande (NBL § 15)
- ♦ Søer og åer (NBL § 16)
- ♦ Skove (NBL § 17)
- ♦ Fortidsminder (NBL § 18)
- ♦ Kirker (NBL § 19).

Beskyttelseslinjerne administreres af amtet.

Strandbeskyttelseslinien

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af strandbredder og kyststrækninger, som ligger inden for kystbeskyttelseszonen på 300 m. Beskyttelseslinjen var tidligere 100 m, men med **lov nr. 439 af 1. juni 1994** om ændring af lov om planlægning og lov om naturbeskyttelse (Beskyttelse af kystområderne) blev naturbeskyttelseslovens klitfrednings- og strandbeskyttelseslinie, jf. §§ 8 og 15, udvidet fra 100 m til 300 m.

Bestående forsvarsanlæg er undtaget fra denne beskyttelseslinie.

Søer og åer

Inden for en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og for vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinie i henhold til tidligere lovgivning, er der forbud mod at placere bebyggelse (bygninger, skure, campingvogne, master m.v.), foretage ændringer i terrænet, beplantning o.lign. Midlertidige terrænændringer som nedgravning af ledninger kræver ikke dispensation, såfremt terrænet straks retableres til det oprindelige udseende. Vandløb med beskyttelseslinjer er vandløb, der pr. 01/09 1983 var klassificeret som offentlige, og som havde en bundbredde på mindst 2 m.

Skov

Indenfor en afstand af 300 m fra skove er der normalt forbud mod at placere bebyggelse. Denne bestemmelse gælder dog ikke for nye anlæg til egentlige forsvarsformål, der placeres indenfor de naturlige rammer af bestående forsvarsanlæg.

Fortidsminder

Der må ikke foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder, der er beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven. Ligeledes må der ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende.

Forbudet gælder dog ikke for:

- landbrugsmæssig drift bortset fra tilplantning,
- gentilplantning af skovarealer, der ligger i en afstand af mindst 2 m fra fortidsmindet,
- beplantning i eksisterende haver samt
- sædvanlig hegning på jordbrugsejendomme.

Internationale naturbeskyttelsesområder

Med seneste lovændring er der i Naturbeskyttelsesloven indsat et afsnit om de internationale naturbeskyttelsesområder. Af kapitlet fremgår, at Amtsrådet skal iværksætte de foranstaltninger, der fremgår af Natura 2000-planen efter lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder, dvs. forvaltningsplaner for hvert internationalt naturbeskyttelsesområde med henblik på at sikre en gunstig bevaringsstatus. På statsejede arealer skal de udarbejdede driftsplaner (f.eks. i statsskovene og på forsvarsarealer) for ikke-fredskovspligtige arealer indgå i Natura 2000 planen.

Det fremgår endvidere, at Amtsrådet kan pålægge ejeren af en ejendom en drift, der er nødvendig for at naturtypen eller levestedet ikke forringes for de arter området er udpeget for.

8.7 Offentlighedens adgang til forswarets arealer

For forswarets områder reguleres offentlighedens færdsel igennem *Lov om ophold på og færdsel gennem forswarets skydeområde og andre militære områder* (Lov nr. 336 af 6/6 1991). Af loven fremgår, at Forsvarsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om forbud mod ophold på og færdsel gennem forswarets skydeområder og andre militære områder.

Af den opfølgende bekendtgørelse (BEK. Nr. 64 af 30/1 2002) *Bekendtgørelse om forbud mod ophold på og færdsel gennem forswarets skydeområder og andre områder* fremgår, at offentlighedens adgang skal tilgodeses, når hensynet til sikkerhed samt uddannelses- og øvelsesvirksomhed tillader det. Dette betyder, at forswarets områder som udgangspunkt er åbne for offentlighedens adgang når der ikke foregår militær aktivitet på terrænerne, men at visse skydeområder samt områder med tekniske installationer – som f.eks. flyvestationer – kan være permanent afspærret for publikum.

Retningslinierne er beskrevet i forswarets bestemmelse: FKOBST 610-4, pkt. 8.

8.8 Plejepligt af beskyttede naturtyper og fortidsminder

Forsvaret har som en statslig arealforvaltende myndighed pligt til at pleje de af sine arealer, som er registreret som beskyttede naturtyper. Dette fremgår af "Vejledning om naturbeskyttelsesloven", udgivet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen 1993, afsnit 16.5 sd. 157, som lyder:

Efter lovens § 52, stk. 1, har amtskommuner og kommuner, som ejer ikke fredede arealer, der omfattes af bestemmelserne om beskyttede naturtyper og sten- og jorddiger i lovens § 3 og § 4, stk. i og om fortidsminder i §§ 12-13 pligt til at pleje disse. Denne pligt gælder dog ikke for vandløb og søer.

Plejepligten indebærer, at den pågældende myndighed har ansvaret for, at de pågældende områder ikke varigt skifter karakter. Dette opnås ved fra tid til anden at fjerne f.eks. selvsåede træer fra hede- eller engarealer.

Når staten ikke udtrykkelig er nævnt, skyldes det, at det forudsættes, at de statslige arealforvaltende myndigheder løbende træffer de foranstaltninger, som er nødvendige for at holde deres arealer i en rimelig stand. Det bemærkes, at amtskommunerne i forbindelse med udøvelse af tilsynet i medfør af lovens § 73 kan gøre statslige arealforvaltende myndigheder opmærksom på eventuel manglende pleje.

8.9 Museumsloven

Museumsloven varetager den arkæologiske kulturarv (Lov nr. 473 af 7/6 2001). Med ændringen af Naturbeskyttelsesloven er beskyttelsen af fortidsminder samt sten- og jorddiger endvidere flyttet over i Museumsloven (Jf. Ændringslovens §4).

Den arkæologiske kulturarv

Den arkæologiske kulturarv omfatter spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt fra tidligere tider, dvs. strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt.

Findes der under jordarbejder fortidsminder, eller en for den pågældende lokalitet usædvanlig naturhistorisk genstand, skal arbejdet straks standses og fundet anmeldes til kulturministeriet eller det nærmeste statslige eller statsanerkendte kulturhistoriske museum. Denne beslutter snarest, om arbejdet kan fortsætte, eller om det eventuelt skal indstilles, indtil der er foretaget en arkæologisk undersøgelse.

Alle kendte arkæologiske fund er registreret i Nationalmuseets sogneregister med et sognebeskrivelsesnummer ("Sb.nr."). Numrene er fortløbende indenfor de enkelte sogne. Fredede fortidsminder er udover ovennævnte nummer tillige forsynet med et fredningsnummer ("Fr.nr.") og registreret i Kulturarvsstyrelsen (www.dkconline.dk).

Beskyttelse af fortidsminder

Frem til 1. oktober 2004 har synlige fortidsminder været beskyttet efter naturbeskyttelsesloven, men er derefter overført til museumsloven, som således gælder for samtlige fortidsminder. Beskyttelseslinjen i forhold til fortidsminder findes dog stadig i naturbeskyttelsesloven.

Beskyttelsen af fortidsminder indebærer et forbud mod at ændre tilstanden. Der må endvidere ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, der fastlægger skel gennem fortidsminder.

På fortidsminder og inden for en afstand af 2 m fra dem må der ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes, og der må ikke anvendes metaldetektor.

Beskyttelse af sten- og jorddiger

Beskyttelse af jord- og stendiger er pr. 1. oktober 2004 overført fra naturbeskyttelsesloven til museumsloven.

Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af sten- og jorddiger og lignende. Ved sten- og jorddiger forstås menneskeskabte forhøjninger af sten, jord, græstørv eller lignende materialer, der fungerer eller har fungeret som hegn og har eller har haft til formål at markere administrativ ejendoms- eller anvendelsesmæssige skel i landskabet.

Ved ændringer forstås ethvert jordarbejde i diget – f.eks. etablering af gennemkørsler, fjernelse af digestrækninger, frapløjning eller afskrælning af diget, fjernelse af rødder og stød fra bevoksning.

Bevoksningen på diget er ikke beskyttet, men kan uden dispensation skæres ned – dog må rødder og stød ikke fjernes.

Fra 1. august 2001 er den generelle beskyttelse af sten- og jorddiger udvidet til at gælde:

- alle stendiger
- andre diger (jorddiger), der er angivet på det sidst reviderede kortværk fra Kort og Matrikelstyrelsen 1:25 000 (4 cm kort) før 1. juli 1992 fra det pågældende område
- alle offentligt ejede diger
- alle diger på og ved beskyttede naturtyper som enge, overdrev, heder o.lign. - uanset om de er vist på de trykte kort eller ej.

På kortbilagene til denne plan er indtegnet de sten- og jorddiger, som Skov- og Naturstyrelsen har konstateret ved markregistrering, eller som fremgår af 4 cm kort.

8.10 Skovloven

Skovloven (LBK nr. 453 af 09/06/2004) har til formål at bevare og værne landets skove og hertil forøge skovarealet. Skovloven omfatter fredskovspligtige arealer som er:

- 1) Arealer, som miljøministeren har besluttet skal være fredskovspligtige.
- 2) Arealer, der i matriklen eller tingbogen er noteret som majoratsskov.
- 3) Arealer med skov, der ejes eller erhverves af stat, kommuner eller folkekirke, arealer, der ejes af disse, og hvor skov etableres eller indfinder sig, samt tilhørende arealer uden træbevoksning

De træbevoksede arealer på Flyvestation Skrydstrup er således fredskovspligtige.

Loven har endvidere til formål at fremme *bæredygtig drift* af landets skove. Bæredygtig drift betyder inddragelse af såvel økonomiske som økologiske og sociale værdier. Det enkelte fredskovspligtige areal skal administreres ud fra en helhedsbetragtning hvor det tilstræbes at:

- 1) fremme opbygningen af robuste skove,
- 2) sikre skovens produktion,
- 3) bevare og øge skovenes biologiske mangfoldighed og
- 4) sikre, at hensynet til landskab, naturhistorie, kulturhistorie, miljøbeskyttelse og friluftsliv kan tilgodeses.

I offentligt ejede skove skal der lægges særlig vægt på de hensyn, der er nævnt i ovenstående punkt 3 og 4.

Fredskovspligtige arealer skal holdes bevokset med træer, der danner, eller som inden for et rimeligt tidsrum vil danne sluttet skov af højstammede træer. Der er dog mulighed for at anvende op til 10 pct. af det enkelte fredskovspligtige areal (den enkelte skov) til skovgræsning eller stævningsdrift. Andre 10 pct. kan lægges ud til juletræer og pyntegrønt i kort omdrift og endelig kan 10 pct. lægges ud som åbne naturarealer.

Der må ikke opføres bygninger, etableres anlæg, gennemføres terrænændringer eller anbringes affald. Der må dog gerne opføres byggeri, etableres anlæg eller gennemføres terrænændringer, som er nødvendige for driften, herunder arbejdsstakke på op til 10 m² i skove på over 20 ha, hvor der ikke er andet driftsbyggeri. Endvidere må der opføres spejderhytter, skovbørnehaver og lignende byggeri, der særligt tilgodeser børn og unges friluftsliv. Der kan gives dispensation til andre former for byggeri mv., men praksis er meget restriktiv.

Sammenhængende fredskovspligtige arealer må ikke udstykkes hvis delene er under en vis størrelse, dvs. 50 ha på gode jorder stigende til 200 – 300 ha på ringere jorder.

Findes der skovbevoksede, fredskovspligtige arealer i de internationale naturbeskyttelsesområder skal der udarbejdes en Natura 2000-skovplan, som beskytter naturtyper og levesteder for arter m.v.

For Flyvestation Skrydstrup administreres Skovloven under hensyntagen til, at skovområderne anvendes til militære formål. Haderslev Statsskovdistrikt er skovlovsmyndighed for skovområderne.

8.11 Deklarationsfredning af arealer på Flyvestation Skrydstrup

Der er ingen fredninger på Flyvestation Skrydstrup.

8.12 Retningslinier for anvendelse af sprøjtegifte (pesticider) og gødning

Med udgangspunkt i forsvarets Pesticidhandlingsplan af 16. marts 2000 er det med udgangen er 2002 forbudt at bruge pesticider på forsvarets arealer, medmindre der er sikkerhedsmæssig eller andre særlige årsager, der gør sig gældende (f.eks. i forbindelse med flyvepladser eller bekæmpelse af Kæmpebjørneklo).

Anvendelse af gødning på forsvarets arealer skal begrænses. I forbindelse med udarbejdelse af drifts- og plejeplanen skal behovet for anvendelse vurderes og beskrives.

8.13 Vildtpleje

Vildtplejen på forsvarets arealer gennemføres principielt efter samme regler, som på Skov- og Naturstyrelsens arealer. Bestemmelser om vildtpleje er fastsat i FKOBST 610-1. Heraf fremgår blandt andet:

I den udstrækning den militære brug gør det muligt, skal arealerne til enhver tid fremtræde som fristeder for den danske fauna. Vildtplejen skal være en integreret del af drifts- og plejeplanen og primært baseres på områdets egen naturlige balance.

Generelt gælder følgende vedrørende jagt:

- Eventuelle vildtagre placeres uden for fredskov og beskyttede naturområder og i overensstemmelse med drifts- og plejeplanens bestemmelser
- Gødskning begrænses i overensstemmelse med Skov og Naturstyrelsens politik for landbrugsarealer til maksimalt 80 % af normal kvælstofnorm fastsat af Direktoratet for Fødevarerhverv for de pågældende afgrøder.

- Fældefangst må kun foregå af vildtarter, som er omfattet af lov om mark- og vejfred, dvs. primært mink.

Der må ikke:

- gennemføres opdræt og udsætning til afskydning
- foregå fodring af andefugle i og ved vandhuller og vådområder.
- skydes fuglevildt på pladser, hvor der fodres i jagtsæsonen
- drives jagt på vandfugle (gæs, ænder, vadefugle (minus skovsneppe), blishøne og måger) på søer og i vådområder med åben vandflade på over 2 ha, da disse områder regnes for vigtige rasteplasser for vandfugle, og derfor skal sikres fred, eller drives jagt i udpegede Ramsar-, EF-fuglebeskyttelses- og habitatområder på arter, som områderne er udpegede med henblik på at beskytte.

FREMTIDIGE BEHOV OG ØNSKER

9 Forsvarets fremtidige behov og ønsker

I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende drifts- og plejeplan har Flyvestation Skrydstrup beskrevet de fremtidige ønsker for anvendelsen af flyvestationen frem til år 2021.

9.1 Generelle ønsker

- Af hensyn til bygningsvedligeholdelse ønsker Forsvarets Bygnings- og Etablismentstjeneste at der gives mulighed for at bevoksningerne fjernes i en afstand af ca. 10 meter fra bygninger.
- Af hensyn til vedligeholdelse af tekniske installationer i de operative områder kræves nærområder omkring rullebaner, dispersals og shelters i eskadrilleområderne samt brændstofområder og ammunitionsområder friholdt for enhver begrænsning. For disse områder er der af brandsikkerhedsmæssige hensyn fastsat regler om bevoksning og krav til vedligeholdelse.
- For at nedsætte risikoen for påkørsel af rådyr, ønskes der en afstand mellem vejrabatten og de bevoksede områder på ca. 10 meter.
- I lejrområdet ønsker flyvestationen at bevare de parklignende forhold.

9.2 Øvelsesmæssige hensyn

Terrænet på Flyvestation Skrydstrup skal i øvelsesmæssige sammenhænge kunne opfylde en række terrænkraav:

- Områder med mulighed for skjul og sløring.
- Vejstykke til opstilling af kontrol- og bevogtningspost.
- Bevoksninger med friarealer med mulighed etablering af bivuakområder og observation.

I forbindelse med forsvarets generelt større internationale engagement, er en mere intens og kontinuerlig uddannelse i de soldatermæssige færdigheder påkrævet. For at sikre at de nødvendige trænings og uddannelsesmuligheder er til stede har FW SKP nedenstående krav til de nuværende øvelsesarealer. Den intensiverede brug af arealerne vil automatisk give større slitage.

9.3 Ønsker til områdernes udseende

Gammel Gasgaard: Der er stillet permanente angrebsmål (kanon/missil stillinger samt kommando-central) i området. Bevoksningerne bør være hvad naturen selv fostrer. Der skal ikke være andre veje og stier en der er nu. Hundetræningsbanen skal være, hvor den er for nuværende.

Plads VEST/Lejrområdet: Vil blive brugt som patrulje og sløringsområde samt et område for C-øvelser. Den er også område for de fysiske test baner. Her ønsker man at den underplantning, som er tæt ved løberuterne er let at holde, så man ikke skal bruge unødvendig tid på vedligeholdelse af ruterne. Det ville være ønskeligt at området vest for gymnastik-

salen og Stadion kunne få nogle flere stier med enkelte veje til lette køretøjer til at afvikle diverse handlebaner.

Området ved skydebanen: Det er svært at danne sig et billede af bevoksningens udseende om 5 år, men da det også vil blive brugt til øvelsesområde i større omfang end for nuværende, vil det være ønskeligt at der laves brugbare stier med enkelte veje hvor lette køretøjer kan færdes evt. enkelte bevoksninger med små friarealer.

Nyt øvelsesområde ved NW Shelter område: Da man har valgt at lave et øvelsesområde i det nordvestlige område omkring "Iron Town" (nordvest for tårnet), ville det være fint med lidt stier samt enkelte veje for lette køretøjer i bevoksningen nord for shelter området.

9.4 Bevaringsværdige områder - ændring

- Ved hangar 1 og 2 er der urørt skov. Flyvestationen ønsker at dette område forbliver urørt.
- Mellem ESK730 og start- og landingsbanen er der et hedeareal. Flyvestation Skrydstrup yder en stor indsats for at bekæmpe gyvelen, for at give lyngen bedre vilkår.

9.5 Drifts- og pleje af græsarealer og andre åbne arealer

Afdeling 6, der er flyvefeltet ses ikke at have den store naturmæssige værdi og plejes derfor udelukkende med det flyvesikkerhedsmæssige aspekt for øje. Arealerne er i dag udlejet til grøntpille produktion efter kontraktlige retningslinjer. Disse retningslinjer er udarbejdet i samarbejde med den til flyvestationen knyttede Vildtkonsulent og vurderes fuldt forneligt med de ønskede krav til flyvesikkerheden.

Det samme gør sig gældende for de udlagte landbrugsarealer.

9.6 Drifts- og pleje af skovarealerne

Skoven på Flyvestation Skrydstrup er meget ung som følge af, at der indenfor en kortere årrække, er foretaget flere nyplantninger. Stormfaldet i december 1999 medførte at de ældste granplantager væltede.

Områderne er nu tilplantede med robuste træarter, der bedre kan modstå fremtidige stormfald og som øger biodiversiteten i skovene.

Stormfaldet betød, at konverteringsfasen fra den ensaldrende rødgran til den ønskede skovudviklingstype foregik hurtigere end beregnet.

Skovklimaet forsvandt og der indfandt sig hurtigt uønsket opvækst af gyvel og brombær som vanskeliggjorde tilplantningen og som udgør et problem men hensyn til at skabe gunstige opvækstvilkår i de nytilplantede områder.

Da det ikke er tilladt at anvende pesticider for at holde den uønskede opvækst i ave samt for hurtigst muligt at få genskabt et skovklima, er der flere steder etableret ny skov med pionerarterne skovfyr, birk og lærk.

Pionerarterne er kendetegnet ved en hurtig ungdomsvækst og derfor vil de lettere kunne konkurrere med gyvel og brombær.

I kaserneområdet og i afdeling 1 (nord for flyvestationen) er boniteten for løvtræ bedst, og derfor foreslår Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste at skovudviklingstype 13 (der består af bøg med douglasgran og lærk) anvendes. På sigt vil bøgen forynges i små

grupper og nåletræet (douglasgran og lærk) vil fylde de områder ud, hvor bøgen forynger sig dårligt. Der vil endvidere blive plantet ær, spidsløn, birk, skovfyr, eg og røn. På sigt foreslås det at indplante en berigelsesplantning med spidsløn, da træarten ikke forekommer i dag.

Blandingsskoven af løv og nål vil give en oplevelsesmæssig variation hele året rundt, hvilket især er vigtig i kaserneområdet.

I områderne omkring hangarerne – afdeling 6, dele af 8 og afdeling 10 foreslår Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste at etablere skovudviklingstype 23, der består af eg med skovfyr og lærk. Eg og skovfyr vil på sigt dominere overetagen og give lys til underetagen af småtræer og buske af hjemmehørende arter.

Et eksempel på hvordan "Skovudviklingstype 23, Eg med skovfyr og lærk" kan komme til at se ud over tid. Illustration: Anders Busse Nielsen

I afdeling 9 og den sydlige del af afdeling 8 foreslås den nuværende beplantning plejet i retning af skovudviklingstype 51, der er gran med bøg og ær. Der vil endvidere forekomme birk, røn, asp, skovfyr, spidsløn og ær. Skoven er nåletræsdomineret blandingsskov med grupper af bøg, eg og ær. Lærk, douglasgran og ædelgran udgør omkring 60 % af træartsfordelingen. Bøg, ær og spidsløn vil på sigt skulle underplantes i afdelinger som 8p og 9n.

Et eksempel på hvordan "Skovudviklingstype 51, Gran med bøg og ær" kan komme til at se ud over tid. Illustration: Anders Busse Nielsen

Elleskoven i afdeling 1 foreslås udlagt som urørt skov – skovudviklingstype 94 - friholdt fra menneskelige indgreb. Med tiden vil skoven udvikle sig med et urskovslignende præg – blandt andet med væltede og døde træer, der henligger til forfald.

Er eksempel på hvordan "skovudviklingstypen, Urørt skov" kan komme til at se ud over tid Illustration: Anders Busse Nielsen.

10 Skov- og Naturstyrelsens forslag til beskyttelse og forbedring af naturværdier og offentlighedens adgang

10.1 Forslag til en overordnet målsætning for områdets fremtidige naturtilstand

Det er Skov- og Naturstyrelsens ønske at bevare Flyvestation Skrydstrup som et varieret og værdifuldt landskab, hvor balancen imellem naturtyperne sikrer bedst mulige forhold for et alsidigt dyre- og planteliv under respekt for forsvarrets anvendelse af terrænet.

Flyvestation Skrydstrup fastholdes som et stort, sammenhængende, åbent landskab med græsarealer, blandede skovbevoksninger i forskellige aldre, samt enkelte, små vandhuller. De enkelte naturområder søges fastholdt og forbedret ved naturpleje, således at flora og fauna får bedre vilkår inden for disse områder.

Hensynet til naturværdierne skal ske med respekt for militærets aktiviteter, og alle tiltag vurderes og tilrettelægges, så risikoen for BirdStrikes minimeres.

Plejetiltag skal udføres uden brug af gødning og sprøjtemidler, og de lovgivningsmæssige forpligtigelser, som beskrevet i kap. 8, efterleves.

Skov- og Naturstyrelsen skal foreslå følgende konkrete tiltag:

10.2 Forslag til drift og pleje af græsarealer og andre åbne arealer

Slettearealer

De store græsarealer omkring flyfeltet er bortforpagtet til en lokal, økologisk landmand, der driver arealerne med henblik på grøntpilleproduktion. Arealerne slås 2-3 gange årligt og gødes efter behov med frugtsaft. Arealerne sprøjtes ikke.

Af den civile luftfartsbestemmelse BL 3-16 ("bestemmelser om forholdsregler til nedsættelse af kollisionsrisikoen mellem luftfartøjer og fugle/pattedyr på flyvepladser") fra januar 2005 fremgår, at "gødskning med naturgødninger og/eller væske med lignende sammensætning" ikke er tilladt i områder op til 300 meter fra banernes begrænsning. Forbudet skyldes at der, i forbindelse med udbringning af naturgødningen/væsken, skabes en iltfattig zone i det øverste jordlag pga. omsætningen af næringsstofferne. Når jorden således pludselig bliver iltfattig, vil jordlagets regnorme straks søge mod jordoverfladen og dermed tiltrække fugle på jagt efter føde. Da det samtidig ud fra et naturmæssigt synspunkt vil være bedre at hvis arealerne ikke gødes, foreslår Skov- og Naturstyrelsen at arealerne fremover friholdes for gødskning. Arealerne vil da over tid udvikle en blomsterrig, *overdrevslignende*² karakter. I takt med at de næringsstoffer, der er ophobet i jorden efter årelang gødskning, fjernes fra arealet og den høje biologiske produktion og næringsstofomsætning dermed nedbringes på arealet – en tilstand, der generelt tiltrækker fugle og dyr –

² Overdrev karakteriseres traditionelt som tørbundsarealer med en lysåben, naturlig græs- og urteflora, som ikke har været gødsket, sprøjet eller jordbearbejdet igennem en længere årrække. Overdrevene har typisk et meget artsrigt og botanisk interessant vegetationsdække og insektliv og opstår almindeligvis på marginale, magre og tørre jorder.

vil slåningshyppigheden kunne nedbringes betragteligt. Og netop slåningsprocessen er ofte problematisk i forhold til flysikkerheden, da der i den forbindelse blotlægges orme, snegle, insekter m.v. Fødeemner, der altid tiltrækker fugle. Således er det derfor et mål i sig selv, at slåningshyppigheden er så lav som muligt.

Spredt over flyvestationen findes yderligere en række slettearealer f.eks. slåede græsrabatter langs veje og flyfelter, græsplæner i bl.a. lejren samt åbne græsarealer der ligger stort set urørt i naturtilstand. Disse arealer forpagtes ikke ud eller plejes målrettet, og hvor der ikke er behov for at arealerne holdes helt korte, f.eks. som græsplæner og slåede rabatter, kan arealerne, med en omlægning af driften, med tiden udvikle en overdrevslignende karakter. Foruden at tilgodese en mere artsrig plantesammensætning, vil en omlægning af driften endvidere forbedre vilkårene for en række sjældne insekter, der er afhængige af den karakteristiske overdrevsflora.

Konkret foreslår Skov- og Naturstyrelsen følgende fremtidige plejemetode:

Slettearealerne plejes fremover ved slåning. Slåningen bør som hovedregel ikke foretages tidligere end 15. juli for at sikre at sommerfuglelarver og insektpupper er fuldt udviklede. Uanset valg af slåningsredskab, bør klippehøjden være så lav som muligt. Det er vigtigt, at det afslåede plantemateriale fjernes fra arealet i forbindelse med hver slåning for på den måde at undgå, at de næringsstoffer, der findes i materialet, frigives tilbage til arealet. Arealerne bør også fremover friholdes for gødning og sprøjtning.

En *begrænset del* af det afslåede materiale kan sammen med grenaffald (så græs materialet ikke "brænder sammen") samles og udlægges som små kompostdynger i skovkanterne. Sådanne dynger er yndede ynglepladser for blandt andet *snoge* og *firben*.

Dele af arealerne kan med fordel slås i mosaikker, der efterlader vegetationen i flere højder – gerne med områder, der kun slås hver anden gang, og områder, der kun plejes i form af nedskæring af generende træ- og buskopvækst. På den måde opstår forskellige udviklingsstadier af græsser og urter til gavn for en større biologisk mangfoldighed. Overgangen mellem høj og lav vegetation giver desuden krybdyr gode muligheder for at kunne so- le sig i den lave vegetation og hurtigt søge dækning i den højere vegetation.

Landbrugsarealer

Området nord for kontroltårnet er forpagtet ud som landbrugsjord og drives på plantidspunktet med traditionel økologisk planteavl. Landbrugsarealer har som udgangspunkt en meget lav naturmæssig værdi og er karakteriseret af en ensidig, artsfattig vegetation, der tilmed fjernes årligt i forbindelse med jordbearbejdning. Dyrkede landbrugsarealer er samtidig erfaringsmæssigt set yderst risikable i forhold til risikoen for Birdstrikes, da jordbearbejdningen og høst tiltrækker store flokke af fugle (i særdeleshed måger, krager og duer). Landbrugsdrift er da derfor også ifølge den danske Birdstrike Committee at regne for lige så risikabelt som vådområder i denne sammenhæng.

Ud fra såvel naturmæssige som flysikkerhedsmæssige hensyn foreslår Skov- og Naturstyrelsen derfor, at landbrugsarealerne omlægges til *vedvarende græs*, der med tiden kan opnå en overdrevslignende karakter. Det foreslås, at arealerne fremover drives med årlig slåning og gerne ved fortsat forpagtning. Slåningen bør ikke foretages før den 15. juli, og det afslåede materiale fjernes fra arealet for at forhindre frigivelse af næringsstoffer. Landbrugsarealerne er i dag domineret af kulturgræsser og jorden vil være påvirket af næringsstofophobning på grund af årelang gødskning. Overgangen til en mere artsrig og karakte-

ristisk overdrevsflora vil derfor først ske over en årrække i takt med at jorden udpines, og de mere næringskrævende kulturgræsser efterhånden må vige pladsen for de mindre næringskrævende arter. Denne udvikling forudsætter dog, at slettearealerne ikke får tilført yderligere gødning, og Skov- og Naturstyrelsen vil derfor anbefale at al gødskning af arealerne ophører. For at fremskynde udviklingen mod overdrev foreslås det endvidere, at arealerne slås mere intensivt i starten af planperioden for at fjerne en del af den ophobede næringsstofpulje i jorden.

Overdrevsarealer

Overdrevsarealerne omkring *Gammel Gasgaard*, *Eskadrille 730* og *Stationsflight* er karakteriseret af uslået græs- og urtevegetation med små, spredte partier af lyng. Vegetationen er langsomt ved at udvikle sig imod en mere artsfattig og botanisk uinteressant højstaudevegetation, ligesom den begyndende tilgroning af krat øger risikoen for tiltrækning af særligt rådyr.

Skov- og Naturstyrelsen foreslår, at områdernes karakter som åbne overdrevsarealer fastholdes, og at den botaniske værdi styrkes igennem en målrettet slåning. Busk- og træopvækst nedskæres som førstegangsindgreb hvorefter arealerne slås årligt efter 15. juli. Det afslåede plantemateriale fjernes fra arealet for at forhindre frigivelse af næringsstoffer. Det store areal omkring Gl. Gasgaard er kuperet og slåning begrænses derfor til de områder der umiddelbart er tilgængelig med maskine. De øvrige områder plejes kun i form af nedskæring af krat- og buskopvækst, og vil derfor fortsat fungere som yndede "øer" i landskabet for en række fugle- og insektarter.

Lyngarealer

Omkring eskadrille-områderne i sydvest findes en række mindre hedearealer, der ikke tidligere har været plejet målrettet. Med undtagelse af de smalle bræmmer langs vejene hvor lyngen tydeligvis favoriseres af de hyppige slåninger, fremstår lyngen bagved som gammel og degenereret, og er hårdt trængt i konkurrencen med græsser og buskopvækst, især Rynket Rose og fyrrebuske. Et lyngareal, der i øvrigt kan genfindes på Generalstabens kort fra omkring 1897, er således stort set forsvundet i buske- og træopvækst.

For at sikre en åben hedevegetation med dominans af lyng, foreslår Skov- og Naturstyrelsen at områdernes buskopvækst nedskæres og fjernes som et førstegangsindgreb. Arealerne kan herefter plejes ved afbrænding eller slåning. Af sikkerhedsgrunde er afbrænding dog ikke realistisk på flyvestationen, hvorfor Skov- og Naturstyrelsen foreslår, at heden plejes med slåning 2-3 gange i planperioden.

Hedelyng er normalt en robust plante, og ved slåning fornyes lyngen vegetativt (dvs. ved skud), og slår man med 6-10 års mellemrum bliver resultatet en ensartet hede med frisk, ung hedelyng. Af hensyn til lyngens regenerationsevne, er det vigtigt at undgå udtørring i forbindelse med slåning, hvorfor plejetiltaget bør foretages i vinterhalvåret. Det er vigtigt at fjerne det afslåede materiale for dels at give lys til nyspiring, dels forhindre tilførelse af næringsstof til arealet.

Flere steder på flyvestationen er lyngbræmmerne trængt af tuegræsser, således at lyngen kun forekommer pletvist. Også på disse arealer er det vigtigt at slå vegetationen tæt, og

fjerne det afslåede materiale for på den måde at få lyngen til at brede sig gradvist til et sammenhængende tæppe.

Indhegnede areal ved Ammunitionslager

I det indhegnede areal omkring ammunitionslageret, er der problemer med tilgroning af bunkers-anlæggene. Træer og buske spreder sig opover skråningerne, og med tiden vil rødderne ødelægge taget på bunkersene ligesom der vil være fare for at rodkager kan lave åbne huller i tagene i forbindelse med stormfald. Arealerne er vanskelige at pleje maskinelt, og Skov- og Naturstyrelsen foreslår derfor, at der sættes får ud i den allerede eksisterende indhegning. Får er effektive – særligt på svært tilgængelige arealer - og er i stand til at holde al opvækst nede. Fårene vil med fordel kunne benyttes i det indhegnede deploeringsområde således at området kun græsses i de perioder, det er nødvendigt. Der henvises i øvrigt til Flyvestation Værløse, hvor man har haft gode erfaringer med fårehold netop på et indhegnet ammunitionsdepot nær flyfeltet.

10.3 Forslag til pleje og genopretning af vådområder

Rundt omkring på flyvestationen findes et antal kunstige branddamme, som er uden naturmæssig betydning. Der findes dog også et lille antal naturlige vandhuller på terrænet, navnlig i afdeling 1 (nord for flyvestationen), der har naturmæssig betydning som drikkested for dyr og ikke mindst som levested for padde, vandinsekter mv. Alle vandhullerne er – bortset fra vandhullet ved heget langs sydgrænsen – for små til at være levested for vandfugle, og de udgør derfor ikke et sikkerhedsmæssigt problem i forhold til ”birdstrikes”.

En forbedring af vandhullernes kvalitet vil tilgodese en række truede dyre- og plantearter, der er knyttede til vådområder, og Skov- og Naturstyrelsen foreslår derfor, at de naturlige vandhuller på flyvestationen plejes.

Stort set alle de små vådområder på flyvestationen er i dag under stærk tilgroning af pil. Udover at bortskygge den naturlige kantvegetation, sænker krattene såvel vandstand som vandtemperatur, og ved at fjerne pilekrattene hæves vandtemperaturen, og padde og vanddyr, hvis ynglesucces er afhængige af en lavvandet, varm bredzone, tilgodeses.

Pil skyder temmelig aggressivt, når den beskæres, og et plejeindgreb vil således kræve kontinuerlig nedskæring i den efterfølgende årrække. Ved nedskæring i vækstsæsonen, når bladene er under udvikling, hæmmes genvæksten dog i en vis grad, ligesom høje stødskud giver lavere stødfrekvens. Alternativt kan det blive nødvendigt at trække pilen op med rod.

Dele af det afskårne materiale kan med fordel samles i mindre bunker til gavn for snoge og firben – dog ikke i umiddelbar nærhed af vandhullet.

Skov- og Naturstyrelsen foreslår at følgende vandhuller plejes på flyvestationen:

Vandhul nr. 1

Beliggenhed: Lille vandhul i normannsgranbevoksning i afd. 1 d.

Beskrivelse: Et lille vandhul på kun ca. 6x8 meter, omgivet af en tæt bræmme af løvkrat af *Alm. Hyld*, *Seljepil*, *Alm. Hvidtjørn* og *Slåen*. Vandhullet er næsten udtørret. Der vokser *piletræer* og *Manna-Sødgræs* ude i vandet.

Plejeforslag: Løvkrattet fjernes langs syd- og vestkant, så der kan komme lys til vandhullet. Langs den øvrige kant skæres der tilbage, så der ikke vokser grene ud over vandet. Pilebuske i selve vandhullet trækkes op, og der foretages en let oprensning af det øverste bundlag.

Vandhul nr. 2

Beliggenhed: Centralt i den nordlige del af afd. 1 i en lysåben, midaldrende egeskov ligger 5 damme tæt ved hinanden. Afd. 1k.

Beskrivelse: De 5 vandhuller har ret stejle brinker, og er formentligt ikke naturlige, men udgravede. Nu bærer de dog alle præg af skovsøer i naturtilstand. Den største af de fire damme, længst mod øst, er omgivet af meget gamle træer af *Avnbøg*, *Hassel*, *Birk* og *Bævreasp*. Selve dammene er alle fire helt overskygget og tilgroet i pilekrat. De to største vandhuller er henholdsvis ca. 60 x 40 og ca. 20 x 40 m. De er lavvandede og har mørkt vand med film på, og har ingen moseplanter, kun lidt andemad på overfladen.

Plejeforslag: Der fjernes pil i selve dammene samt pilebuske langs bredden hele vejen rundt, så der skabes lysindfald, til gavn for flora og vandtemperatur, og dermed et rigere dyreliv.

Vandhul nr. 3

Beliggenhed: I den sydøstligste del af afd. 8 mellem Sdr. Ringvej og hegnet.

Beskrivelse: Det er flyvestationens største vandhul, på ca. 50 x 50 meter. Det er dybt, og formentligt menneskeskabt, men fremstår i dag som en naturlig sø. I bredzonen vokser en smal bræmme af *Tagrør*, og på land er der en tæt bræmme af pilekrat. I vandhullet yngler et par *Lille Lappedykker* ligesom der er set adskillige *Gråænder*.

Plejeforslag: Pilekrattet langs kanten bør fjernes for at give mere lys og dermed hæve vandtemperaturen i vandhullet. Af landskabelige hensyn foreslår Skov- og Naturstyrelsen endvidere, at der skabes indkig så søen kan ses fra Sdr. Ringvej. Således foreslås det, at hele bevoksningen mellem søen og vejen fjernes og ligeledes øst for søen til hjulsporet. Af æstetiske hensyn bevares dog to gamle, smukke egetræer øst for søen samt eventuelt et par markante store tjørnebuske ud mod vejen.

Vandhul nr. 4

Beliggenhed: I Afd. 9h i den sydlige del af terrænet mellem flyfelt og Sdr. Ringvej øst for "tankområdet".

Beskrivelse: Idyllisk, lille vandhul beliggende i en lille klat af gammel egeskov med *Avnbøg* og *Stilkeg* i en midaldrende rødgranbevoksning. Vandhullet er dog i en meget dårlig plejetilstand. Det er overskygget, og helt dækket af andemad, og er omgivet af pilebuske langs kanten – dog er den ret tynd og åben. Vandfladen er ca. 10 x 15 meter. Der ses ingen vandflora eller – fauna.

Plejeforslag: Vandhullet bør renses op og de døde grene ude i vandet fjernes. Pilebuskene langs kanten fjernes. Ved maskinel oprensning bør der tages maksimalt hensyn til den omgivende, gamle bevoksning, som er bevaringsværdig. I første omgang bør man derfor fjerne pilebuske manuelt, og derefter vurdere tilstanden før en egentlig oprensning besluttet.

10.4 Forslag til forbedringer i drift og pleje af skovarealerne

Forslag til målsætning for skovene

Skovenes primære formål på flyvestationen har været at sikre sløring af anlæggene. Truselsbilledet har efter Skov- og Naturstyrelsens opfattelse imidlertid ændret sig med tiden, og styrelsen foreslår derfor, at formålet med skovene fremover er at skabe et varigt skovdække af stabil, naturnær og vedvarende skov, der er i stand til at forynge sig selv. På den baggrund foreslår Skov- og Naturstyrelsen at den fremtidige målsætning med skovarealerne baseres på følgende fire hovedpunkter:

- At skovene tilvejebringer *varierede muligheder for øvelsessituationer*, såsom sløring, eftersøgning og rydning, patruljeuddannelse m.m. Det stiller krav til et varieret skovbillede bestående af løvtræer og nåletræer – gerne med blandede, uensaldrende bevoksninger.
- At skovene søges opbygget som *vedvarende skov* med vægt på hjemmehørende, stabile og sunde løvtræarter, der er tilpasset lokaliteten. Udgifter til skovdriften kan herved på lang sigt forventes reduceret, da der ikke foretages renafrifter og dermed omkostningskrævende nyplantninger, hvor skovbilledet skal genopbygges forfra. I tilgift her-til kommer, at brug af pesticider kan undgås da evt. behov herfor netop er i nyplantningsfasen.
Renafrifter bør helt ophøre, da der i forbindelse med renafrifter sker en biologisk nulstilling af området, samtidig med at skovklimaet forsvinder. Sidstnævnte er vigtig for nyopvækst.
- At der bør ske en *stærkelse af biodiversiteten* i skovene. Ved især at satse på hjemmehørende, lokale løvtræer øges biodiversiteten, idet disse træer i højere grad kan opfylde mange dyre- og plantearters særlige tilpasningskrav. Ved brug af lokalt hjemmehørende plantemateriale mindskes risikoen for ustabilitet og sygdom endvidere betragteligt, og svækkede og døende træer kan efterlades i skoven med minimal risiko for sygdomsspredning. En lang række hulrugende fuglearter, flagermus, insekter og svampe er tilknyttet sådanne svækkede og døde træer.
Motsat forholder det sig ved traditionelle, produktionsorienterede nåletræarter som f.eks. sitkagran og rødgran. Her gives sjældent plads til døende og døde træer, da svækkede træer som følge af tørke, vindpåvirkning m.m. vil blive udsat for insektangreb (typograf, micans m.fl.), der kan opformeres i en sådan grad at også sunde graner kan angribes. Monokulturer af ensaldrende rødgran og sitka er derfor helt uegnede i en naturnær sammenhæng.
- At der bør ske en *stærkelse af stabiliteten* i skovene. Ved at skabe et fleretageret og blandet skovbillede af løv i forskellige aldre og blandinger, mindskes risikoen for stormskader betydeligt, idet det kun er træer over en vis højde, der vælter. Naturlig foryngelse forløber endvidere lettest i blandingsbevoksninger, da mange træarter ofte er i bedre stand til forynge sig under en anden art end sig selv (såkaldt "Fremdkeimer").

Forslag til fremtidig drift af skovarealerne

Skovdrift er et langsigtet erhverv med tidshorisonter, der ofte strækker sig over flere generationer. Det er derfor vigtigt at de langsigtede mål for skovarealerne beskrives, så der skabes fælles referenceramme for de fremtidige skovdyrkningsmæssige tiltag.

Et redskab til netop at beskrive og fastholde disse langsigtede mål for et givent område, er de såkaldte *skovudviklingstyper*, der er udviklet af Skov- og Naturstyrelse i 2004/2005 i forbindelse med den igangsatte konvertering til naturnær skovdrift af statsskovenes. Med skovudviklingstyperne beskrives det forventede skovbillede, den tilstræbte træartssammensætning samt mulig udviklings- og foryngelsesdynamik for en lokalitet ud fra en overordnet vurdering af hvordan den enkelte skov skal udvikle sig over tid – og ofte ganske lang tid. Der arbejdes i denne henseende således med tidshorisonter på op til 2-300 år.

Skovudviklingstyperne tager udgangspunkt i hvad der er skovdyrkningsmæssigt muligt på den enkelte lokalitet – og ikke nødvendigvis kun på bevoksningsniveau. På den samme lokalitet vil der ofte være potentiale for en række forskellige skovudviklingstyper, og det konkrete valg må derfor baseres på en vurdering af det aktuelle driftsformål.

I modsætning til tidligere hvor man traditionelt har forynget nåleskov ved enten renafdrift (dvs. fjernelse af alle træer på én gang) eller skærmforyngelse (hvor enkelte træer efterlades som beskyttelse af den nye, plantede generation) vil man med skovudviklingstyperne opbygge en *mosaikstruktur*. En struktur, der er mere heterogen og naturnær, og hvor arterne kan udvikle sig frit i grupper uden at konkurrere mod hinanden – som i den traditionelle homogene, skematiske (dvs. rækkevis) blanding.

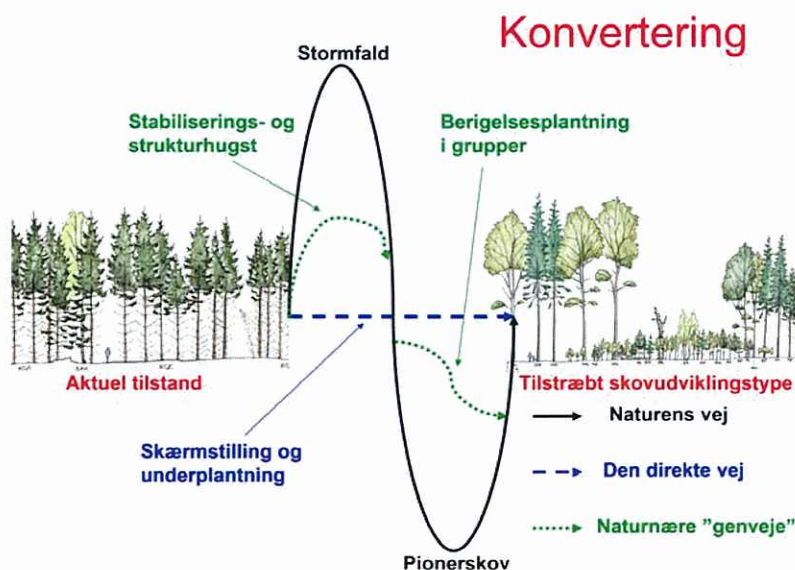
De stabile og heterogene

strukturer skabes gennem hugst (stabiliserings- og strukturhugst) og naturlig foryngelse vil opstå spontant i lysbrønde. Nye arter indbringes kun i få grupper (såkaldte berigelsesgrupper) så de kan sikre tilstrækkelige frøtræer fremover (jf. som skitseret i figuren, ”naturnære genveje”).

Det skovdyrkningsmæssige potentiale på Flyvestation Skrydstrup varierer kun lidt, og Skov- og Naturstyrelsen foreslår derfor, med udgangspunkt i den ovenstående foreslåede overordnede målsætning, at valget af skovudviklingstyper begrænses til følgende to:

Skovudviklingstype 23, Eg med skovfyr og lærk

Flyvestationen er beliggende i et område med lav næringsstofpotentiale og lav vandholdende evne. Landskabet er karakteriseret ved at være fladstrakt og åbent stort set uden højdeforskelle. Skovudviklingstypen *eg med skovfyr og lærk* er lysåben og vil, i modsæt-

Figuren viser princippet i de forskellige konverteringsmuligheder - fra en ensaldrende rødgranbevoksning til en ønsket skovudviklingstype. Illustration: Anders Busse Nielsen

ning til mere mørke og tætte typer, understrege det åbne landskab og til en vis grad sikre det vide udsyn.

Det fremtidige skovbillede vil være strukturelt varieret og grupper af eg, skovfyr og spredte lærkeholme vil være de førende træarter i den tilstræbte skovtilstand. Skovudviklingstypen er domineret af lystræarter, der vil give rig mulighed for udvikling af en under-skov af buskarter, svampe og blomster.

Skovudviklingstype 22, Eg med lind og bøg

Nord for selve flyvestationen er vækstpotentiallet en anelse bedre, og området har i forvejen karakter af at være lidt tættere end resten af flyvestationen. Skovudviklingstypen *eg med lind og bøg* er, som den forrige, lysåben, men da skovfyr og lærk erstattes af lind og bøg mere tæt og mørk. Lind findes ikke i forvejen på arealet, men har stor betydning som insektbestøver for en lang række insektarter.

Skovudviklingstype 94, Urørt skov

Den gamle elle-birkesumpskov i den sydlige del af afd. 1 (nord for flyvestationen), er ud fra en naturmæssig betragtning meget bevaringsværdigt. Arealet har tilsyneladende været uden forstlig drift i mange år og der har derfor med tiden indfundet sig et rigt miljø, med mange forskellige træ- og buskarter, samt en rig bundflora. Ud fra en biologisk betragtning foreslår Skov- og Naturstyrelsen derfor, at dette areal også fremover friholdes for forstlige drift og udlægges til urørt skov.

Forslag til fjernelse af skovbevoksede arealer

I bevoksningerne omkring tårnet ses der jævnlige rådyr. For at minimere risikoen for kollisioner mellem fly og råvildt foreslår Skov- og Naturstyrelsen derfor, at bevoksningerne i området kontroltårnet og videre mod vest fjernes. Muligheden for hurtige skjul vil ofte være en betingelse for rådyrs tilstedeværelse i et område, da de vil være utilbøjelige til at bevæge sig ud på åbne arealer, hvor de skal tilbagelægge store flugtafstande. Ved at fjerne bevoksninger kan man således til en vis grad styre råvildtets adfærd og bevægelsesmønstre, idet områder *uden* beplantning vil være mindre attraktive for dyrene. Skov- og Naturstyrelsen vurderer således, at en fjernelse af bevoksningerne vil være medvirkende til at rådyrene i højere grad vil holde til i den sydlige del af flyvestationen.

I den sydlige del af flyvestationen foreslår Skov- og Naturstyrelsen endvidere, at et mindre læbælte fjernes for at sikre ordentlige oversigtsforhold, for de store tankbiler, der kører ud på Sdr. Ringvej lige før den store kurve (se billedet og grundkortet, afd. 9 k). Den bagvedliggende unge rødgranbevoksning tyndes kraftigt i et minimum 10 meter bredt bælte, således at de yderste træer bevarer grønne grene helt til jorden og dermed kan fungere som nyt læbælte.

Løvtræbælte, der foreslås fjernet af hensyn til trafiksikkerheden. Foto: Lene Lie

Opdatering af fredskovspligtige arealer

Af Flyvestation Skrydstrups ca. 165 ha skov, er blot 9,5 ha tinglyst fredskovspligt på plan-tidspunktet. Skov- og Naturstyrelsen skal derfor foreslå, at de fredskovspligtige arealer opdateres i forbindelse med drifts- og plejeplanen.

10.5 Forslag til bekæmpelse af invasive planter

Flere steder på flyvestationens område vokser der plantearter, der er opført på Skov- og Naturstyrelsens liste over invasive arter, der bør bekæmpes. Invasive arter er arter, der i løbet af de sidste 100-150 år er kommet til Danmark, og som har vist sig at være så aggressive og konkurrencedygtige, at de fortrænger den naturlige danske flora.

Kæmpepileurt

I afdeling 1 nord for flyvestationen findes der enkelte bestande af Kæmpepileurt (*Reynotria sachalinensis*). Kæmpepileurt er meget flotte, livskraftige stauder og derfor populære som pryddplanter i haver. Planten kan blive op til 3-4 m høj. Den danner ofte meget tætte bestande med ca. 80 skud/m² og kan i løbet af en årrække udkonkurrere al anden vegetation i et område ligesom den kan skade bygninger med sine kraftige rodudløb.

De nye skud spirer frem i det tidlige forår, stænglerne er hule og bambusagtige, med spredte blade, der er ægformede og ca. 20-25 cm. I juli måned fremkommer klaser af cremefarvede blomster. Når bladene visner om efteråret, er der kun de nøgne, tomme stængler tilbage.

Arten stammer fra det fjerne østen og har naturlige udbredelse i Japan, Kina, Korea og Taiwan. Den blev indført som pryddplanter til haver og parker for ca. 100 år siden. Nogle steder er planten anvendt til dyrefoder.

Glansbladet Hæg

Spredt på hele flyvestationens område findes der massiv opvækst af Glansbladet Hæg (*Prunus serotina*) og mange steder har den stort set overtaget arealerne (jvf. billedet). Glansbladet Hæg har desværre været benyttet i udstrakt grad som indført planteart i nogle af nykulturerne, bl.a. i de mange nye, parallelle hegn der er plantet i det nye parkeringsområde syd for lejren og det er formentlig herfra planten har spredt sig. Glansbladet Hæg kommer oprindeligt fra Nordamerika og spreder sig kraftigt på let jord i det vestlige Danmark. Planten spredes både med frø og med rodskud. Blade, kviste, bark og frø er giftige, da de indeholder en cyanidforbindelse og husdyr, der spiser af planten, kan forgiftes. Glansbladet Hæg kan kendes fra Alm. Hæg ved de blanke, smalle, skinnede blade, der er mørkegrønne på oversiden og lysegrønne på undersiden. Ved blomstring er blomsterklaserne oprette og udstående. Bærrene bliver helt sorte.

Glansbladet hæg har spredt sig til store dele af flyvestationen, og bør nedskæres for at forhindre yderligere spredning. Foto: Lene Lie

For at forhindre yderligere spredning, foreslår Skov- og Naturstyrelsen at forekomster af Glansbladet Hæg i videst muligt omfang bekæmpes. Det er en bekostelig og besværlig proces, da planten skyder villigt fra stødene, ligesom fældede stammer og afsavede grene kan slå rod og gro igen, hvis de efterlades på jorden.

Kæmpebjørneklo

Kæmpebjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) vokser på en privat grund umiddelbart uden for hegnet ved skydebanen i terrænets sydvesthjørne. Herfra breder den sig villigt ind på flyvestationens område til et skovbryn i egebevoksning lige vest for skydebanen. Kæmpebjørneklo stammer oprindeligt fra Kaukasus og kom til Danmark omkring 1870. Planten er som regel 2-årig og bliver allerede det andet år 2-4 meter høj, nogle gange højere.

Planten er yderst aggressiv og så konkurrencedygtig, at den kan fortrænge den naturlige danske flora. Frøene fra Kæmpebjørneklo er flade og lette og kan blæse langt væk, ligesom de flyder fint i vand. Når dertil kommer, at en enkelt plante kan sætte ca. 50.000 frø, kan blot en lille bestand af planten hurtigt sprede sig til endog store arealer. Frøene kan bevare spireevnen i jorden i mindst 7-8 år. Planten visner helt ned om vinteren og efterlader jorden bar, hvorved der særligt langs vandløb kan ske en udvaskning af jorden samt en ødelæggelse af bredderne.

Skov- og Naturstyrelsen finder det væsentligt, at flyvestationen fortsætter indsatsen mod Kæmpebjørneklo i den kommende 15-årige periode.

10.6 Forslag til bestemmelser om offentlighedens adgang

Skov- og Naturstyrelsen erkender, at der - i kraft af flyvestationens egenskab som militær flyvestation - ikke kan åbnes op for offentlighedens frie færdsel. Skov- og Naturstyrelsen foreslår dog, at der arrangeres 1-2 guidede offentlige ture årligt. Eventuelt i samarbejde med den lokale afdeling af Danmarks Naturfredningsforening.

Skov- og Naturstyrelsen foreslår endvidere, at drifts- og plejeplanen lægges på Internettet.

11 Kommentarer og ønsker fra eksterne bidragydere

Ved en skrivelse af den 1. jule 2004 inviterede Skov- og Naturstyrelsen de eksterne bidragydere bestående af Sønderjyllands Amt, Vojens Kommune, Kulturmiljørådet, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Botanisk Forening, Dansk Ornitologisk Forening, Danmarks Jægerforbund, Entomologisk Fredningsudvalg og forpagtere på flyvestationen om, at en drifts- og plejeplanlægning for Flyvestation Skrydstrup var igangsat. Styrelsen indkaldte i den anledning eventuelle bidrag fra de pågældende myndigheder og organisationer til planlægningen.

Om formålet med drifts- og plejeplanlægningen fremgår, at

“Planen skal fastlægge retningslinierne for benyttelse, drift og pleje af terrænerne, og dermed sikre en tilfredsstillende opfyldelse af forsvarets behov for uddannelse og træning af enheder, samtidig med at de naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser tilgodeses.

Drifts- og plejeplanlægning vil omfatte udarbejdelse af kort, registrering af naturtyper og flora- og faunamæssige forhold, fastlæggelse af plejebestand samt en afvejning af benyttelses- og beskyttelseshensyn.

Bidrag

Det er et vigtigt formål med planlægningen at tilvejebringe al relevant information om terrænerne og sikre, at de til områderne knyttede interesser kan indgå i afvejningerne. Materiale som bør indgå i den kommende driftsplanlægning og ønsker til den kommende arealdrift, ønskes derfor oplyst.”

Endvidere hed det, at

“Skov- og Naturstyrelsen lægger vægt på, at ovennævnte myndigheder og organisationer deltager som aktive bidragydere og samarbejdspartnere under udarbejdelsen af drifts- og plejeplanen. Den endelige plan vil blive et resultat af en afvejning mellem forsvarets behov for uddannelse og træning og beskyttelse af en række naturværdier.

Skov- og Naturstyrelsen er opmærksom på, at amtet og kommunen ikke kan give en generel godkendelse af en kommende drifts- og plejeplan for området, men at der skal søges om tilladelse til de af planens tiltag, der vurderes at kræve en sådan. Skov- og Naturstyrelsen håber dog, at amtet og kommunen vil involvere sig i og acceptere afvejningen mellem de forskellige interesser i forbindelse med drifts- og plejeplanlægningen.

Efter styrelsens opfattelse bør det være således, at forsvaret, som bruger af planen, kan have en berettiget forventning om, at amtet og kommunen vil administrere relevant lovgivning

med udgangspunkt i drifts- og plejeplanen. Der tænkes her navnlig på Lov om Planlægning, Naturbeskyttelsesloven og Vandløbsloven. Tiltag, som der i forbindelse med udarbejdelse af planen har været enighed om, og som kræver tilladelse, bør der således umiddelbart kunne meddeles tilladelse til. Dette er en af baggrundene for i det hele taget at iværksætte en planlægning af denne type.”

Det blev endvidere meddelt, at Skov- og Naturstyrelsen - efter modtagelse af materiale og gennemførelse af egen kortlægning og registrering af arealet - ville udarbejde et forslag til drifts- og plejeplan. Dette planforslag ville blive tilsendt bidragyderne til kommentering. Styrelsen bad om, at eventuelle bidrag var fremsendt til styrelsen senest den 14. oktober 2004.

Efter afleveringsfristen har Skov- og Naturstyrelsen modtaget bidrag fra Sønderjyllands Amt, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet og Kulturmiljørådet.

Det skal bemærkes at Friluftsrådet er fællesrepræsentant for friluftslivet i Danmark, og som sådan sørger for at varetage såvel de tilsluttede organisationers som den almene befolknings behov for og interesser i et aktivt friluftsliv.

Bidragene er generelt set indføjret ordret.

11.1 Bidrag fra Sønderjyllands Amt

Amtet skal indledningsvist bemærke, at amtet gerne bidrager med oplysninger om området, idet bl.a. amtet administrerer forskellige love og bekendtgørelser, som regulerer arealudnyttelse, og der er visse miljø-, natur-, kultur-, landskabs-, og friluftsværdier indenfor området, som amtet gerne ser fremmet. Amtet har følgende bemærkninger til drifts- og plejeplanen:

Regionplanen

I regionplanen er dele af området udpeget som bl.a. ”Særlig værdifulde landbrugsområder”, ”Geologiske interesseområder af enestående eller særlig værdi (Isens opholdslinie)”, ”Eksisterende skove”, ”Kirkelandskab”, ”Konsekvenszone ved motorsportsbaner”, Forsvarets øvelsesarealer”, ”skydebane”, ”Konsekvensområde ved skydebane”, ”Radiokædetrace”, ”Konsekvensområde ved lufthavneflyvepladser”, ”Værdifulde landskaber”, ”Almene vandværker”, ”Indvindingsoplande til almene vandværker”, ”Områder med særlige drikkevandsinteresser”, ”Nitratfølsomme indvindingsområder” og ”Interesseområder for friluftsliv”.

Amtet skal anbefale, at det i plejeplanen generelt søges at fremme disse forhold.

Naturbeskyttelsesloven

Indenfor området forekommer en mængde naturarealer, som er beskyttede efter Naturbeskyttelseslovens §3. Tilstandsændringer af disse kræver amtets tilladelse (dispensation).

En del af området er desuden omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 19 (kirkebeskyttelseslinien) hvorfor terrænændringer, ny bebyggelse m.m. kræver amtets tilladelse.

Også punkter/arealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens §§ 12 og 16 kan ses på amtets hjemmeside.

Museumsloven

Indenfor området forekommer et par sten- og jorddiger, som er beskyttede efter museumslovens § 29 a-x. Tilstandsændring af disse kræver amtets tilladelse (dispensation).

En registrering af beskyttede naturarealer (vejledende) og diger kan ses på amtets hjemmeside (www.sja.dk, "Information på landkort"). Det bemærkes, at der kan forekomme beskyttede naturarealer, som ikke er vist på kortet, og at siden den 1. august 2001 er alle sten- og jorddiger, som ligger i beskyttede naturarealer eller på offentligt ejede ejendomme, beskyttede. Disse ses ikke nødvendigvis på hjemmesiden.

Amtet skal anbefale, at plejeplanen indeholder en registrering af ovennævnte.

Anbefalede tiltag

I forbindelse med besigtigelsen blev det pointeret, at træer med bær samt vandhuller er uønsket pga. sikkerhedsmæssige hensyn da det tiltrækker fugle.

Området er indhegnet for at sikre forsvarets behov mod uønsket indtrængning. Hegnet hindrer tillige vildtet i at komme ind på arealerne. I den nordlige del er et område indhegnet separat. I dette område er der en bestand af råvildt samt stedvis uforstyrret natur. Der er endvidere parceller med henholdsvis bøg og eg i samme alder. Vha. udtynding kan der sikres en naturlig genvækst og skov med højere diversitet af planter og dyr. Dette nordlige område er bynært og kan om muligt åbnes for offentligheden da det byder på smuk og varieret natur.

Den kan anbefales at øge offentlighedens adgang til arealer med rekreativ værdi indenfor hele flyvestationsområdet.

Flere steder i området er der opvækst af invasive plantearter (Rynket Rose, Kæmpepileurt m.m.). Derudover er der stedvis opvækst af Gyvel. Disse opvækster bør reguleres – fjernes.

Stormfaldet i 1999 har bevirket at arealer som før var beplantet med nåletræer nu er tilplantet med blandingsskov. I den forbindelse bør det overvejes i hvor høj grad der er tale om produktionsskov. Større områder kan udlægges til naturlig succession uden regulering – "naturskov", hvilket vil øge artsdiversiteten.

Samlet set er der 5-6 vådområder (vandhuller) indenfor området. Dette antal bør øges betragteligt med anlæggelse af mindre paddehuller, som evt. udtørres om sommeren. Sådanne vandhuller bør plejes vha. rydning af opvækst mod syd og øst. Dette vil hæve vandtemperaturen til gavn for padder.

Arealerne langs start- og landingsbanerne bliver i dag brugt til økologisk grøntpilleproduktion. Denne græsproduktion bør begrænses til mindst muligt omfang for at give plads til den begyndende hedevegetation. Den eksisterende og fremtidige hedevegetation kræver pleje for at blive vedligeholdt.

11.2 Bidrag fra Danmarks Naturfredningsforening

Ellesumpen

En spændende og urørt oase, som kunne være udgangspunkt for en guidet naturtur på flyvestationen gerne i samarbejde med Naturfredningsforeningen. Gerne en tur, der måske analogt med den vi foretog, viser de forskellige naturtyper man finder inden for hegnet. Gerne i bus fra sted til sted for at holde styr på flokken og selvfølgelig med forudgående tilmelding. Naturfredningsforeningen forestiller sig, at det kunne være et tilbagevendende tiltag, med et par års intervaller.

Støjbelastningen

Hvordan vil det egentlig forholde sig, når man ad åre får hele flåden til Skrydstrup? Stiger intensiteten af overflyvninger? Kommer der flere fly i luften af gangen?

Skydebanen

Ideen med at samle flere skydeøvelser/skydebaner på et sted er nok ikke en dårlig løsning. Anlægget er der og placeringen ligger i forvejen. Så få generes af støjen. Samtidig ville andre områder, som på den ene eller anden måde er mere belastende for deres omgivelser hermed gå fri.

Hedepleje

Hedeplejetiltaget langs med landingsbanerne så lovende ud. Ad flere grunde ville det være oplagt at udvide dette til et større areal. Dels skal arealerne ud til banerne jo holdes fri og dels ville lyngarealerne være et smukt alternativ til det nuværende overdrev med stride græsser og tiltagende tilgroning.

Naturfredningsforeningen foreslår at man efterhånden inddrager mere areal ved eksempelvis årligt at udvide med en 2-meters stribe fra banerne og ind mod bevoksningen.

Skoven

Den nu retablerede skov efter stormfaldet i 1999 bør efter Naturfredningsforeningens mening have lov at udvikle sig på naturens præmisser.

På den måde vil man få et alsidigt skovbillede med lysninger og tætte bestande, hvor man siden hen kan foretage en plukhugst af værdifuldt træ. Da egen jo er et gennemgående tema i retableringen vil den sandsynligvis blive meget dominerende i en kommende skov, hvis man hjælper den for meget på vej og beskytter den mod dyrevildtet, hvilket så på lang sigt vil danne et ensartet og monotont skovbillede.

11.3 Bidrag fra Friluftsrådet

Indledningsvis ønsker Friluftsrådet at udtrykke stor glæde over udarbejdelse af drifts- og plejeplaner for de militære øvelsespladser, idet disse ofte indeholder naturværdier af en størrelse og grad, der gør dem helt unikke. Det er meget positivt, at der i disse planer skal indarbejdes, i hvilket omfang og under hvilke vilkår offentligheden skal have adgang til disse naturskønne områder.

Offentlighedens adgang generelt

Under henvisning til følgebrevet til det udsendte udkast til bekendtgørelser i medfør af lov om ophold på og færdsel gennem Forsvarets skydeområder og andre militære arealer, j.nr. 9. kt. 99-0018-5 ønsker Friluftsrådet at gøre opmærksom på, at Forsvarsministeriet "... fremhæver, at hensigten med loven og de hertil hørende bekendtgørelse ikke er at indskrænke offentlighedens adgang til forswarets arealer eller i øvrigt at skærpe retstilstanden, tværtimod."

Overordnet ønsker Friluftsrådet, at de nuværende regler for offentlighedens adgang på de militære arealer for fremtiden udvides, så det bliver muligt at færdes til fods, til hest og på cykel ad veje og stier og yderligere til fods i terrænet uden for øvelsestiden. Dette mener Friluftsrådet vil være i god tråd med den gældende lovgivning.

Friluftsrådet erkender dog, at der på Flyvestation Skrydstrup gælder specielle forhold, der vanskeliggør offentlighedens adgang. Det blev således under fremvisning fremført, at arealerne, grundet sikkerhedsmæssige hensyn, under ingen omstændigheder kunne åbnes for offentlig adgang uden opsyn fra Flyvestationens personale. Friluftsrådet anerkender Flyvestationens skærpede krav til sikkerhed og vil derfor ikke argumentere yderligere for de generelle adgangskrav. Friluftsrådet hæfter sig dog ved at der under fremvisningen blev fremført mulighederne for afholdelse af rundvisninger og arrangementer, når blot det ske te efter forudgående aftale og under opsyn af Flyvestationens personale.

Brug af eksisterende faciliteter

Flyvestation Skrydstrup rummer i dag faciliteter, der med fordel kan anvendes af andre brugere end Forsvaret, hertil kommer at Flyvestationen i forvejen er ekstremt støjforurenet. Friluftsrådet ser derfor muligheder for en åbning af arealerne for støjende aktiviteter, som eksempelvis skydning og motorsport.

Der er stort mangel på skydebaner og Friluftsrådet ønsker derfor at skydebanen åbnes op, så de lokale skytteforeninger og jagtforeninger i samarbejde med Flyvestationens personale kan arrangere træning og indskydning. Ligeledes er der stor mangel på egnede baner til udøvelse af motorsport. Friluftsrådet ønsker i den forbindelse at henvise til at der før har været afholdt sådanne aktiviteter på Flyvestationens område.

Aftaler med lokale organisationer

Der findes allerede på nuværende tidspunkt faste aftaler om brug af Flyvestation Skrydstrups arealer. Svæveflyvcklubben har således benyttet flyvestationens arealer i flere år, det er Friluftsrådets ønske at denne praksis kan fortsætte i fremtiden.

Under fremvisningen fremgik det, at de lokale foreninger i dag har gode muligheder for at træffe aftaler for rundvisning. Det er Friluftsrådets ønske, at Flyvestationen også i fremtiden vil være opmærksom på henvendelser fra organisationer med ønsker om fremvisning af arealerne.

Pleje af arealerne

Flyvestation Skrydstrup råder over nogle naturmæssigt værdifulde arealer. Under fremvisningen fik man indtryk af en arbejdsplads med respekt for naturværdierne og styr på tingene. Friluftsrådet ser i den forbindelse gerne at der gøres en indsats for at pleje hedearealer, og at der eventuelt foretages plejemæssige indgreb der kan føre til en forøgelse af arealerne.

Rådet ser frem til modtagelsen af udkast til drifts- og plejeplan for Flyvestation Skrydstrup.

11.4 Bidrag fra Kulturmiljørådet

Kulturmiljørådet har meddelt at de er glade for samarbejdet, men at de i denne omgang ikke har forslag og indvendinger.

11.5 Bidrag fra Dansk Ornitologisk Forening

Konklusion, set fra et rent ornitologisk synspunkt er, at næppe meget grundlæggende kan forbedres. Denne konklusion skal ses i lyset af flysikkerhed – ”Birdstrike”.

Flyvestation Skrydstrup kan iflg. det oplyste se frem til en fremtid som en central operativ enhed, hvor fugle i højere grad end ved andre militære anlæg har indflydelse på menneskeliv og materiel. Målet må være at inden for de givne rammer at sikre naturbevarelse. Med andre ord først og fremmest at modvirke forringelse af de skabte betingelser.

Området er i sin helhed tiltrækkende for ynglende og til dels for trækkende fuglearter, men indeholder ikke i væsentlig grad sammenhængende biotoper. Dermed naturligvis ikke sagt, at foreviste områder uden interesse for fuglene. Militære områder både i Danmark og i udlandet (ikke mindst i østeuropæiske lande) har givet beskyttelse til et rigt fugleliv af betydning.

Der blev under forevisningen gentagne gange fremsat ønske om forslag til biotopsforbedringer. I anerkendelse af det allerede udførte arbejde efter orkanen 3. dec. 1999 og med flyvestationens basale behov for operationel sikkerhed, er forslag fra et ornitologisk standpunkt begrænsede. Et forståeligt skisma fremkommer:

Hvert tiltag for at forbedre biotoper for flora, vil producere frøsætning og danne grundlag for insektliv af alle former. Dette vil tiltrække spurve og sangfugle, der igen vil danne fødegrundlag for prædatorer. En ønskelig fødekæde...

Ud fra habitats forbedring for insekter: Sommerfugle, natsværmere, guldsmede m.v. ville det være ønskeligt, om der kunne etableres større sammenhængende områder med oprindelig dansk flerårig flora. Ligesom etablering om mulig at sø og/eller vådområder.

Følgende er detail-indtryk:

Rundvisningen punkt 1: Ellesump

En lille perle af begrænset udstrækning. En kort artsgennemgang fra Erling Krabbe og C. Scherrebeck gav indtryk af en rig artsdiversitet, som umiddelbart bekræftet af stedets flora og isolation.

Der blev nævnt ynglende arter som:

Gærdesmutte, Kærnebider, Halemejse, Stor Flagspætte, Misteldrossel, Sangdrossel, Musvit, Blåmejse, Ringdue, Skovskade og Duehøg.

Der blev endvidere under fremvisningen set/hørt:

Grønirisk, Rødhals, Solsort, Musvåge, Bogfinke og Løvsanger.

Det må betegnes som den ornitologiske højborg i området. Der blev under rundvisningen foreslået en tilladelse til adgang for besøgende grupper under guide af flyvestationens personel. Det anbefales fra Dansk Ornitologisk Forenings side, men under hensyntagen til den ro i området, der netop giver rugende fugle den beskyttelse de har brug for. Området har nærmest karakter af naturskov.

Men området er ikke bærende for en egentlig fugle-ekskursion i sig selv – dertil er det for lille.

Området viste sig rigt for guldsmede, sommerfugle og natsværmere.

Et mindre udgravet vandhul (branddam?) i bøgeskovsområdet fremstod attraktivt for in-sektliv og tilgang til vand for fugle og dyreliv.

Rundvisningens punkt 2: Beplantning ved p-pladser

Relativt nyt genetableret parkeringsareal til 3.500 biler, anvendt ved "Åben Hus".

Området er dannet med langsigtet omtanke, og fremstår med lange læbælter af hurtigvoksende træarter, der giver ly for mere langsomt voksende arter og græsarealer til parkering, der samtidig er velegnede for fødesøgning for drosler og spurvefugle.

Beplantning af Skovfyr, Eg og Bøg.

Glimrende som det fremstod og der er ikke forslag til forbedring.

Rundvisningens punkt 3: Skydebane og brandbælter

En anlagt langdistance skydebane, omkranset af ældre granbælte.

Området er udsat for den største støjpåvirkning inden for flyvestationen, dels fra skydeaktiviteten (der tænkes udvidet), dels fra motorafprøvning af jetmotorer.

Man har samlet de mest støj-forurenende aktiviteter i et område.

Områdets aktivitet tænkes udvidet til anvendelse af politi, hjemmeværn og skytteforeninger.

Her skal bemærkes, at fuglelivet nok generelt bliver påvirket af pludselig støj, men der sker også en tilvænning. Skudafgivelse virker naturligvis skræmmende, men over tid vil nogle arter ikke lade sig påvirke. Hvis de læbælter med koglebærende træer bibeholdes, vil iagttagne arter som korsnæb og fuglekonger givetvis fortsat være tilvante. En uafbrudt støj vil forhindre arter i at kommunikere under territoriedannelse og efterfølgende opgive området.

Rundvisningens punkt 4: Bevtøfte Plantage og branddam.

Her findes spredt nåletræsbevoksning. Lærkebevoksning iblandet egetræer. Øvelsesområde bl.a. for hundetræning.

Vandhuller over 100 m³ er beskyttet efter Naturbeskyttelsesloven. Dette vandhul er betydeligt større, vel omkring 50 x 35 meter. Et lille smørhul for insektliv afhængig af vand. En mængde Hvirvlere og Skøjteløbere. Ikke overraskende Blå Mosaikguldmed. Denne rigt omkransede lille sø giver liv til et varieret dyreliv – i miniformat.

I det store perspektiv kan det ikke give grundlag for speciel fredning – men naturen i Danmark må desværre tage til takke med lidt.

Området grænser op til Bevtøft Plantage, der blev hårdt ramt af orkanen i december 1999. Som det siges, er der ikke noget, der er så galt, at det ikke er godt for noget.

Området har efterfølgende givet rum for Rødrygget Tornskade og der findes iflg. biolog Erling Krabbe yngleforekomst af to par Hedelærke. Det ene par inden for flyvestationens område.

Det skal fremhæves, at det er en rødliste art.

Lokalitet bør forblive velbevaret og gerne udbygges.

Rundvisningens punkt 5: F-16 fremvisning og hede ved eskadrille 730.

Område nær områdets start- og landingsbaner.

Området er naturligvis følsomt for flysikkerheden, men kun subjektivt.

Som fugle og flypiloter ser landskabet er afstande inden for området små.

I dette område er der resterende rester af lyngbevoksning.

Disse områder er ornitologisk set praktisk taget uden interesse.

Der blev især af flyvestationens kyndige jagtofficer, seniorsergent C. Scherrebeck givet i forslag, at de små lyngområder blev givet forbedrede forhold og udvidet.

Det kan givetvis have interesse for specialiserede insekt- og sommerfuglearter.

Langs hegn tilgrænsende de store græsarealer langs startbanerne, er der i dag levnet plads til naturligt forekommende plantevækst. Ukrudt – i nogle øjne.

Men diversiteten i plantevæksten (blomstrende og frøbærende) i dette område gav helt klart indtryk af i begrænset omfang at være bærende frem for en lyngbeplantning, der alligevel ikke kan nå et omfang, der kan give hjemsted for den tilhørende specielle fauna.

Rundvisningens punkt 6: Areal nord for Gl. Lilholtvej.

Dette område gav generelt indtryk af spredt (nogle steder tæt) bevoksning med lavt menneskelig aktivitet uden for de anlagte veje og stier. Hvor jagt ikke forekommer, vil fuglelivet i vid udstrækning tilpasses menneskelig aktivitet og give betingelser for en lang række ynglende arter.

Rundvisningens punkt 7: Redningshelikopter. ESK 722.

Der blev allerede under velkomsten ved Oberstløjtnant O. Ryberg stillet i udsigt, at en rundtur over området i redningstjenestens Sikorsky S-61 helikopter kunne komme på programmet, hvis andre og mere nødvendig opgaver ikke forelå.

Vi var så heldige. Efter en introduktion af det aldrende materiel fik de fleste af os en oplevelsesrig tur over området i godt vejr med udsigt til den varierede natur og bebyggelse.

Selve nærområdet ved ESK 722 giver ikke mulighed for naturbevarelse, dertil er den nødvendige trafik for stærk.

Som det blev nævnt under rundvisningen, er man påpasselig med udplantning af bærbærende vækster, der specielt vil være tiltrækkende for efterårets fugletræk.

Men overordnet gav personalet indtryk af en stærk interesse for miljø bevaring og fremme inden for de givne rammer.

Der foretages hyppig bortskræmning af måger, kragefugle og stære af flysikkerhed i nærheden af flyfeltet. Vegetationen holdes lav nær flyfeltet ved forpagtning af grønthøstning. I hele området er det stærkt indskærpet ikke at anvende nogen form for sprøjtemidler.

Området fremstår prisværdigt økologisk rent.

Det er en kontradiktion og balancegang, som rosværdigt søges fastholdt.

Man er sikkert opmærksom på forekomst af flyvende myrer. Store sværme forekommer, som tiltrækker flokke af bl.a. måger.

AFVEJNING

12 Afvejning af benyttelse og beskyttelse

Som sidste led i planprocessen har forsvaret og Skov- og Naturstyrelsen i fællesskab drøftet og foretaget en afvejning af de forskellige ønsker og forslag til den fremtidige benyttelse og beskyttelse som beskrevet i de tre foregående kapitler.

Afvejningsmødet blev foretaget på et afvejningsmøde på Flyvestation Skrydstrup den 17. januar 2006 med deltagelse af Flyvestation Skrydstrup, Flyvertaktisk Kommando, Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste og Skov- og Naturstyrelsen.

En række forslag skulle belyses nærmere inden en endelig afgørelse kunne træffes. Det vedrørte særligt gødsning af slettearealer langs flyfeltet og landbrugsarealer, muligheden for civiles brug af skydebanen og eventuel rydning af skovarealet ved tårnet.

De nævnte forhold er efterfølgende blevet afklaret og er indarbejdet i de enkelte afsnit.

Efter afvejningsmødet er en del af arealet ved Gl. Gasgaard udlagt som byggefelt. Arealet er skraveret på drifts- og plejekortet (kortbilag 2).

Et planforslag blev sendt i ekstern høring den 9. februar 2007. Den eksterne høringsrunde resulterede ikke i kommentarer og bemærkninger og følgelig deraf heller ingen ændringer af planforslaget, der derfor er blevet den endelige plan.

12.1 Vurdering af ønsker og forslag fra forsvaret

Generelle ønsker

Der var ingen bemærkninger til Flyvestationens generelle ønsker.

Øvelsesmæssige hensyn

Flyvestationens øvelsesmæssige hensyn til terrænet kunne imødekommes. På mødet blev Skov- og Naturstyrelsen orienteret om, at der er planer om at udvide den eksisterende skydebane og i den forbindelse inddrage en del af lærkebevoksningen ved siden af (afd. 8k). Skov- og Naturstyrelsen gjorde opmærksom på, at man i relation til drifts- og plejeplanen ingen bemærkninger havde, kan imødekomme ønsket, men at arealet er pålagt fredskovspligt, hvorfor Haderslev Statsskovdistrikt skal ansøges om ophævelse af fredskovspligten.

Ønsker til områdernes udseende

Flyvestationen er som udgangspunkt tilfreds med terrænets udseende, men forudser at der i løbet af en årrække bliver behov for at etablere veje og stier til lette køretøjer i området omkring skydebanen og i det nye øvelsesområde ved NW shelter område (vest for "Iron Town"). Skov- og Naturstyrelsen havde ingen bemærkninger til ønsket.

Skovdrift

Forsvarets forslag til den fremtidige drift og pleje af skovarealerne blev drøftet samtidig med Skov- og Naturstyrelsens forslag, hvorfor punktet er behandlet under ét i næste afsnit.

12.2 Skov- og Naturstyrelsen forslag og ønsker

Pleje af slettearealer

Skov- og Naturstyrelsens har forslået, at de centrale græsarealer omkring flyfeltet friholdes for gødskning af hensyn til flysikkerheden såvel som de naturmæssige værdier, jf. gældende civile luftfartsbestemmelser BL 3-16. Forslaget blev drøftet på mødet, men Flyvertaktisk Kommando fandt, at spørgsmålet var af en sådan karakter, at der ikke kunne træffes beslutning på mødet. Forslaget er derfor efterfølgende blevet drøftet mellem Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste og Flyvertaktisk Kommando, og forsvaret konkluderer på den baggrund, at der ikke er flysikkerhedsmæssige problemer med den nuværende praksis, ligesom en ændring vil have store økonomiske konsekvenser, i forhold til den relativt begrænsede biologiske gevinst. På den baggrund kan forsvaret ikke imødekomme forslaget.

Flyvestationen kunne imødekomme Skov- og Naturstyrelsens forslag om at de slettearealer, der i øvrigt findes spredt over flyvestationen fremover plejes målrettet ved slåning.

Landbrugsarealer

Der kunne ikke opnås enighed om at omlægge de landbrugsarealer, der ligger indenfor hegnene til vedvarende græs uden gødskning. Spørgsmålet er, som ovenstående, blevet drøftet efter mødet og forsvaret har vurderet, at den biologiske og flysikkerhedsmæssige gevinst ikke står mål med de økonomiske fordele, der er ved at forpakte arealerne ud.

Pleje af overdrevsarealer

Der var enighed om at gennemføre en systematisk, maskinel pleje af de eksisterende overdrevsarealer. Flyvestationen anførte, at nogle af områderne er svært tilgængelig med maskiner på grund af topografien. Skov- og Naturstyrelsen henviste til, at der udelukkende er tale om de områder, der umiddelbart kan nås med maskiner.

De store dynger af byggematerialer og kvasdynger fra stormfaldet, der ligger i området omkring Gl. Gasgaard blev drøftet, og der var enighed om at de fjernes i planperioden.

Pleje af lyngarealer

Skov- og Naturstyrelsens forslag om at pleje de eksisterende lyngarealer kunne imødekommes af flyvestationen, ligesom der var enighed om, at de arealer, der er stort set tilgroet skal plejes for at genskabe lyngen.

Indhegnede areal ved ammunitionslager

Skov- og Naturstyrelsens forslag om at sætte får ind i det indhegnede areal for at forhindre tilgroning af bunkersanlæggene, kunne ikke imødekommes af flyvestationen af hensyn til bevogtningen af området. Flere gange dagligt – og i forbindelse med evt. alarm i området

- slippes hundene løs indenfor hegnet for at afsøge arealet for ubudne gæster, og man forudser at det kan give problemer i forhold til fårene.

Skov- og Naturstyrelsen har efter afvejningsmødet drøftet alternative plejemetoder med flyvestationen. Området kan plejes maskinelt med en traktormonteret rabatklipper med en rækkevidde på minimum 8 meter. Flyvestationen råder for nuværende over en klipper, der dog kun har en rækkevidde på 4 meter. En ny rabatklipper vil, såfremt den gamle indgår i handlen, koste 250.000 kr.

Området kan alternativt plejes med buskrydder. Såfremt vegetationen skal holdes kortklippet, skal man have en mand gående i området stort set hele vækstsæsonen, hvorfor en rabatklipper – der i øvrigt kan bruges andre steder på flyvestationen – kan tjene sig hjem i løbet af en kort årrække. Hvis vegetation må bestå af mindre buske, kan området nedskæres med år i mellem.

Pleje og genopretning af vådområder

Skov- og Naturstyrelsen foreslag om at pleje de eksisterende vandhuller på flyvestationen kunne delvist imødekommes af flyvestationen. Af flysikkerhedsmæssige årsager kunne flyvestationen ikke imødekomme forslaget om at pleje det store vandhul i den sydlige del (afd. 8t) og det lille vandhul umiddelbart nord herfor (afd. 9r). Vandhullerne ligger tæt på flyfeltet, og flyvestationen er bange for at man ved at frilægge vandoverfladen tiltrækker vandfugle hvorved risikoen for Birdstrike øges.

Flyvestationen kunne derimod imødekomme forslaget om vandhulspøje af de vandhuller, der ligger i det nordlige indhegnede areal uden for flyvestationen (afd. 1). Forslaget om at pleje vandhullerne er efter afvejningsmødet endvidere forelagt telefonisk den 6. marts 2006 for Skov- og Naturstyrelsens ekspert i birdstrike spørgsmål, vildtforvaltningskonsulent Bent Junker, Hansen, Haderslev Statsskovdistrikt. Claus Sloth vurderede, at de pågældende vandhuller er så små, at de udelukkende tilgodeser padder og insekter, ligesom de ligger i tilstrækkelig lang afstand fra flyfeltet – ikke mindst på grund af den vinkelrette beliggenhed i forhold til indflyvningsruterne. Claus Sloth kunne på den baggrund tiltræde forslaget.

Pleje og drift af skovarealer

Der var enighed om Skov- og Naturstyrelsens forslag om en overordnet målsætning for den fremtidige skovdrift, ligesom flyvestationen kunne imødekomme forslaget (fremsat af såvel Skov- og Naturstyrelsen som Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste) om at udlægge skovudviklingstyper som et redskab til at beskrive det fremtidige ønskede skovbillede.

Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste havde foreslået to forskellige skovudviklingstyper i den sydlige del af flyvestationen – dels ”eg med skovfyr og lærk” (nr. 23) dels ”gran med bøg og ær” (nr. 51). Skov- og Naturstyrelsen anførte at den lysåbne skovtype med eg (nr. 23) var at foretrække af landskabelige såvel som biologiske grunde frem for skovudviklingstypen med gran (nr. 51), der vil give et mere lukket, mørkt og tilsløret landskabsbillede. Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste fastslog, at man ville tage udgangspunkt i de træarter, der for nuværende er plantet på arealet, mens skov- og Naturstyrelsen anførte, at man – den lange tidshorisont (2-300 år) taget i betragtning - hellere bør tage udgangspunkt i hvad det fremtidige ønskede skovbillede på lokaliteten er, ikke mindst fordi skovudviklingstypen med eg stadig levner mulighed for op til 50 % skovfyr og 20 % lærk.

Efter en længere drøftelse valgte Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste at stå fast på skovudviklingstype 51 med gran i den sydlige del syd for ringvejen, mens skovudviklingstype 23 med eg anvendes til områderne omkring shelters.

Der var enighed om, at der i kaserneområdet udlægges skovudviklingstype 13 ”bøg med douglasgran og lærk” for at give en god oplevelsesmæssig variation hele året rundt.

Skov- og Naturstyrelsen havde for den nordlige del, afd. 19, foreslået skovudviklingstype 22, ”eg med lind og bøg” mens Forsvarets Bygnings- og Etablissementstjeneste også her havde foreslået skovudviklingstype 13 ”bøg med douglasgran og lærk”. Skov- og Naturstyrelsen bemærkede at man, primært af hensyn til biodiversiteten, foretrak eg med lind og bøg da disse alle – i modsætning til lærk og douglasgran – er hjemmehørende træarter. Efter en kort drøftelse heraf blev forslaget imødekommet.

Fjernelse af skovbevoksede arealer

Forsvaret var på afvejningsmødet enige i Skov- og Naturstyrelsens forslag om at fjerne skoven langs nordkanten af flyfeltet for at forhindre at rådyrene søger skjul i området og derefter krydser flyfeltet. Der var enighed om at følgende litra fjernes: 6j, 6h, 6f, 6g og sydlig lod af afd. 6c. Egebæltet langs Ndr. Ringvej (afd. 6e) bevares af landskabelige hensyn. Spørgsmålet blev efterfølgende drøftet internt på flyvestationen såvel som med vildtkonsulenten, og det blev besluttet at skoven *ikke* skal ryddes. I stedet skal flyvestationen forsøge at regulere råvildtet for at mindsker problemet.

Skov- og Naturstyrelsens forslag om at fjerne det lille egebælte i den sydlige del af flyvestationen (del af afd. 9k) af hensyn til oversigtsforholdene for trafikken, kunne imødekommes af forsvaret. Der var enighed om at der etableres et nyt erstatnings-skovbryn i sydkanten af rødgranbevoksningen.

Forslag til urørt skov

Der var enighed om at ellesumpen i området skal udlægges som urørt skov, skovudviklingstype 94.

Opdatering af fredskovspligtige arealer

Der var enighed om at de fredskovspligtige arealer opdateres i samarbejde med Skov- og Naturstyrelsen, Haderslev Statsskovdistrikt.

Bekæmpelse af invasive arter

Der var enighed om at bekæmpe invasive arter på flyvestationen.

Offentlighedens adgang

Forsvaret kunne imødekomme Skov- og Naturstyrelsens forslag om give mulighed for 1-2 offentlige ture på området årligt. Flyvestationen anførte at man gerne deltager i sådanne ture, men at flyvestationen ikke har personel med den nødvendige naturfaglige kompetence. Arrangementerne må derfor bero på at organisationerne selv stiller med en guide. Skov- og Naturstyrelsen var enig i synspunktet.

12.3 Eksterne bidragyderes kommentarer og ønsker

Sønderjyllands Amts forslag og ønsker

Amtet gør opmærksom på, at flyvestationen er beliggende i område, der er udpeget til en række forskellige interesseområder. Amtet anbefaler på den baggrund, at disse forhold generelt fremmes i drifts- og plejeplanen.

Skov- og Naturstyrelsen kan hertil bemærke at interesseområderne er beskrevet i planens kapitel 8. Undtaget herfor er dog de forhold, der vedrører støjbelastning, da det ligger udenfor denne plans formål. Kapitlet indeholder desuden en gennemgang af de love, der vurderes at have interesse for drifts- og plejeplanlægningen. Sten- og jorddiger er indtegnet på kortbilag 1, der også indeholder en registrering af naturtyper beskyttet efter Naturbeskyttelsesloven.

Anbefalede tiltag

Sønderjyllands Amt har forslået, at skovarealerne i det indhegnede område nord for flyvestationen tyndes for at sikre en naturlig genvækst og dermed højere biodiversitet. Amtet foreslår endvidere at større områder på den øvrige del af flyvestationen udlægges til fri succession.

Forslagene kunne imødekommes af forsvaret, idet der var enighed om at flyvestationen fremover skal drives som vedvarende, naturnær skov baseret på naturlig foryngelse (dvs. spontan opvækst). Plantninger foretages kun, hvor den naturlige opvækst vurderes utilstrækkelig eller hvor man ønsker at indføre arter, der ikke indfinder sig af selv, og som vurderes være væsentlige af hensyn til det fremtidige skovbillede.

Amtets forslag om at åbne det nordlige areal op for offentligheden blev drøftet, men forslaget kunne ikke imødekommes af sikkerhedsmæssige årsager, da området indeholder tekniske installationer.

Amtets forslag om generelt at øge offentlighedens adgang til arealerne kan derimod imødekommes, idet der var enighed om at foreninger, skoler mv. også fremover kan træffe aftaler om at arrangere guidede ture på flyvestationens arealer – flyvestationen vil deltage på ekskursionerne, man kan dog ikke påtage sig at stille med naturfaglig guide.

Der var enighed om imødekomme amtets forslag om at bekæmpe invasive arter på flyvestationen.

Amtets forslag om at etablere en række vandhuller på flyvestationens areal blev drøftet, men kan ikke imødekommes af hensyn til flysikkerheden og risikoen for Birdstrike. Af den civile luftfartsbestemmelse BL 3-16 ("bestemmelser om forholdsregler til nedsættelse af kollisionsrisikoen mellem luftfartøjer og fugle/pattedyr på flyvepladser") fremgår det således at "etablering af anlæg, der tiltrække fugle, må ikke finde sted inden for flyvepladsens område".

Flyvestationen kunne ikke imødekomme amtets forslag om at begrænse grøntpilleproduktionen. Græsset omkring flyfeltet skal i henhold til BL 3-16 til stadighed holdes i en højde af højst 20 cm og skal fjernes umiddelbart efter klipning (medmindre dette på grund af hyppig klipning er unødvendig). Arealerne er i dag forpagtet ud til grøntpilleproduktion, og et ophør heraf vil betyde en væsentlig udgift i tabt forpagtningsafgift, ligesom flyvesta-

tionen vil blive påført betydelige driftsomkostninger for at overholde ovennævnte bestemmelser.

Danmarks Naturfredningsforening forslag og ønsker

Ellesumpen

Flyvestationen kunne imødekomme ønsket om at der kan arrangeres guidet naturtur på flyvestationen. Flyvestationen vil deltage på turene, men kan ikke påtage sig at guide.

Støjbelastningen

Spørgsmålet om, hvorvidt støjbelastningen i lokalområdet stiger i takt med, at flyvestationen får flere fly, blev drøftet. Flyvertaktisk Kommando kunne oplyse, at flyvestationen stadig vil kunne holde sig indenfor rammerne af den eksisterende støjbekendtgørelse, men at det indenfor disse rammer ikke kan afvises at der kommer mere støj.

Hedepleje

Naturfredningsforeningens forslag om at øge arealet med hedevegetation kunne imødekommes. Således var der enighed om at de arealer, der ligger umiddelbar op til de arealer, der for nuværende slås, også fremover plejes for at fremme hedevegetationen.

Skoven

Naturfredningsforeningens forslag om at skoven skal have lov at udvikle sig på naturens præmisser kunne imødekommes, idet der var enighed om at skoven fremover drives efter naturnære principper.

Friluftsrådets forslag og ønsker

Brug af eksisterende faciliteter

Friluftsrådet forslag om at skydebanen åbnes op, så de lokale skytteforeninger og jagtforeninger kan arrangere træning og indskydning blev drøftet. Der pågår for nærværende generelle forhandlinger om civiles brug af forsvaret skydebaner, og spørgsmålet må derfor afvente disse forhandlinger.

Friluftsrådets forslag om at flyvestationens arealer fremover kan benyttes til motorsport kunne ikke imødekommes. Flyvestationen er en del af det danske luftberedskab, og der er i den forbindelse altid 2 jagerfly på vagt døgnet rundt. Disse fly skal kunne komme på vingerne indenfor 5-10 min, hvorfor der ikke er mulighed for at anvende banerne til alternative formål.

Aftaler med lokale organisationer

Friluftsrådets ønske om at Svæveklubben også fremover kan benytte arealerne, kan imødekommes.

Friluftsrådets ønske om at det også fremover bliver muligt for foreninger og skoler at træffe aftale om rundvisninger kunne imødekommes.

Pleje af arealerne

Friluftsrådets ønske om at hedearealerne plejes og evt. forøges kunne imødekommes af flyvestationen.

Dansk Ornitologisk Forenings ønsker

Dansk Ornitologisk Forenings ønske om at der skabes større, sammenhængende områder med oprindelig, dansk, flerårig flora kunne imødekommes, idet der var enighed om en mere målrettet pleje af de åbne arealer, der ikke er i umiddelbar nærhed af flyfeltet.

Forslaget om at udbygge søen i den sydligste del (afd. 8t) blev drøftet sammen med ønsket om at etablere søer og/eller vådområder. Forslagene kunne ikke imødekommes på grund af risikoen for Birdstrike.

PLAN

Denne del af drifts- og plejeplanen indeholder en anvisning af, hvorledes den ovenfor gennemgåede afvejning kan realiseres i praksis, herunder hvordan den skal udmøntes i retningslinier for flyvestationens fremtidige benyttelse, pleje og forbedring.

Sidst i dette afsnit, kap. 13.12, er der opstillet en handlingsplan (endvidere indsat som bilag 5). Handlingsplanen skal – foruden at give et overblik over de plejemæssige tiltag – sprede plejeaktiviteterne og derved ressourceanvendelsen over hele planperioden.

Planforskrifterne er endvidere illustreret på drifts- og plejekortet, indsat som kortbilag 2.

13 Retningslinier for fremtidig anvendelse af Flyvestation Skrydstrup

Retningslinierne for den fremtidige drift og pleje af Flyvestation Skrydstrup skal tilgodeses følgende forhold:

- At terrænet er udlagt som Flyvestation og derfor fortsat skal kunne opfylde forsvars behov for uddannelse indenfor flyvevåbnets aktivitetsområde.
- At den forsvarsmæssige benyttelse sker under hensyntagen til kulturhistoriske, biologiske og landskabelige værdier, som i drifts- og plejeplanperioden søges fastholdt og udbygget.

Drifts- og plejeplanens målsætning er at forbedre flyvestationens biologiske mangfoldighed og fastholde terrænet som et varieret og værdifuldt landskab. De enkelte naturområder fastholdes og gennem målrettet pleje sikres de enkelte naturtyper en større artsrigdom.

13.1 Retningslinier for pleje af græsarealer

Slettearealer

Spredt over flyvestationen findes en række slettearealer, der ikke er i landbrugsmæssig omdrift eller en del af det flyoperative område. Den fremtidige målsætning for disse områder er med tiden at forbedre den biologiske værdi og give arealerne overdrevslignende karakter. Arealerne fremgår af drifts- og plejekortet, kortbilag 2.

Arealerne plejes fremover efter følgende retningslinier:

- Arealerne må ikke jordbearbejdes, sprøjtes, gødskes eller tilføres øvrige jordforbedrende midler (kalk, slam el.lign.).
- Arealerne slås årligt og ikke tidligere end 15. juli for at sikre udviklingen af insektpopper og plantefrøenes modning.
- Arealerne slås med så lav klippehøjde som muligt.
- Det afklippede materiale fjernes fra arealet. Hermed fjernes næringsstofferne og sandsynligheden for spiring og etablering af små langsomt voksende overdrevsarter øges på grund af øget lystilgang.
- Arealerne kan med fordel slås i mosaik således at vegetationen efterlades i flere højder.

- Arealerne slås fra centrum mod kanten så evt. dyrevildt ikke fjernes på midten. Traktoren påmonteres evt. en vildtalarm.

Det store sletteareal ved Stationsflight er under tilgroning, og forud for slåning vil nedskæring af træ- og buskopvækst være nødvendig. Enkelte karakteristiske buske kan efterlades af landskabelige hensyn.

Overdrevsarealer

I forbindelse med drifts- og plejeplanen er en række arealer ud fra botaniske kriterier udpeget som overdrev. Arealerne har ikke tidligere været plejet målrettet, men vil i medfør af planen blive plejet med den målsætning at tilgodese arter, der er tilknyttet overdrev. Foruden at styrke forholdene for en mere lysåben græs- og urtevegetation, er en målsætning for arealerne derfor at skabe en mere artsrig plantesammensætning samt forbedre vilkårene for en række sjældne planter og insekter, der er karakteristiske for overdrev. Arealerne fremgår af drifts- og plejekortet, kortbilag 2.

Følgende arealer plejes med slåning efter samme retningslinier som beskrevet i foregående afsnit:

Gl. Gasgaard, afd. 4m: Arealet er kuperet og slåning begrænses derfor til de områder, der er umiddelbart tilgængelige med maskine. Forud for slåning, vil nedskæring af træ- og buskopvækst være nødvendig. Materialet flises og køres bort.

Hvor arealet er for kuperet til slåning, begrænses plejen til nedskæring af opvækst 1-2 gange i planperioden.

Enkelte hvidtjørn efterlades spredt over området, så arealet får karakter af åbent overdrevslandskab.

De jorddynger, der er placeret på arealet i forbindelse med byggeprojekter i området fjernes i planperioden og arealerne retableres.

Eskadrille 730, afd. 8b: Arealet syd for Runway er under stærk tilgroning, og forud for slåning nedskæres træ- og buskopvækst. Materialet flises og køres bort.

Arealerne langs rullebanerne slås for nuværende af hensyn til vejvedligeholdelsen. Denne praksis fortsættes i planperioden.

Stationsflight, afd. 6b: En del af de overdrevsarealer, der på grundkortet er angivet som overdrev slås for nuværende. Denne praksis fortsættes i planperioden, dog således at de overdrevsarealer, der ikke slås nu fremover plejes ved årlig slåning som beskrevet i ovenstående retningslinier. De samlede arealer fremgår af drifts- og plejekortet, kortbilag 2.

Lyngarealer

I den sydlige del af flyvestationen findes en række mindre hedearealer (jf. drifts- og plejekortet, bilag 2). Disse arealer fremstår degenererede med en høj andel af gammel lyng delvist fortrængt af græsser. For at tilgodese en målsætning om en hedevegetation med dominans af hedelyng plejes disse arealer 2 gange i planperioden ved slåning. Forud for slåningen nedskæres træ- og buskopvækst. Materialet flises og fjernes fra arealet. Følgende retningslinier følges ved slåning:

- Hedearealerne slås to gange i planperioden

- Det afslåede materiale fjernes fra arealet for at sikre lys til nyspiring af lyngen.
- Arealerne slås i perioden oktober – marts for at undgå udtørring og dermed nedsættes lyngens regenerationsevne.

De smalle bræmmer med hedelyng langs rullebanerne ved Eskadrille 727 og 730 slås for nuværende af hensyn til vejvedligeholdelsen. Denne praksis fortsættes i planperioden.

Indhegnede areal ved Ammunitionslager

Arealerne på bunkers i Ammunitionslageret skal plejes, således at vegetationen ikke er tør og brandfarlig. For at opfylde dette, kan følgende to plejemetoder anvendes:

Slåning med rabatklipper: Arealerne slås flere gange årligt med rabatklipper med en rækkevidde på minimum 8 meter.

Nedskæring af buske: Vegetationen får lov at udvikle sig til mindre buske, der skæres tilbage og flises hver 3-5 år.

13.2 Retningslinier for pleje af vådområder

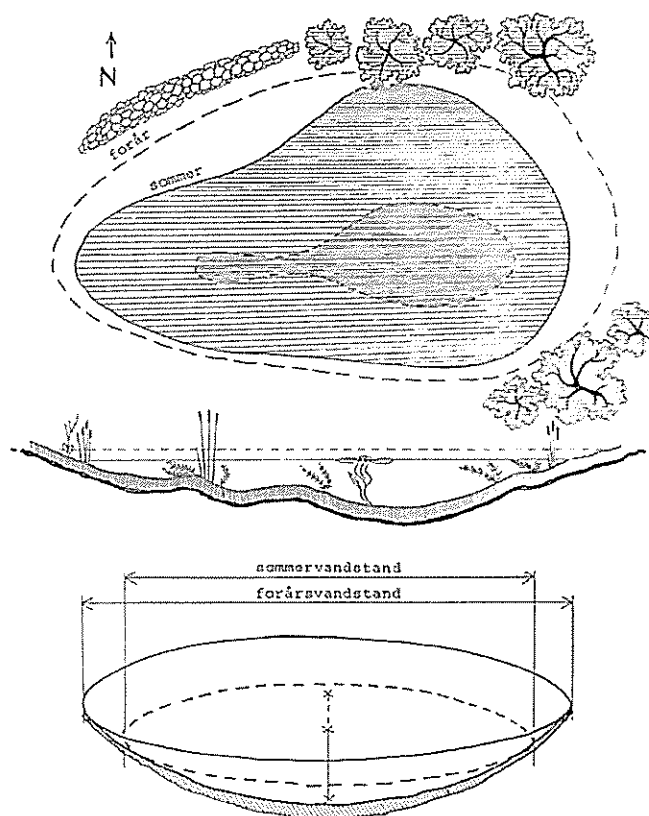
For at tilgodese en række truede plante- og dyrearter, der er knyttede til vådområder, plejes nedenstående vandhuller (nr. henviser til drifts- og plejekortet, kortbilag 2). Det bemærkes, at vandhullerne er så små, at de ikke tiltrækker vandfugle, og dermed ikke har en flysikkerhedsmæssig betydning.

Vandhul nr. 1 – afd. 1: Vandhullet er lavvandet og helt omkranset af løvtrækrat ligesom der vokser pilebuske ude i vandet. Foruden at bortskygge den naturlige vegetation sænker krattet såvel vandstand som vandtemperatur. For at hæve temperaturen, og dermed tilgodese de varmeelskende vandorganismer, fjernes krattet langs syd- og vestkanten og i vandet. Pil skyder meget aggressivt, og for at undgå en kontinuerlig beskæring år efter år, trækkes pilebuskene op i vinterhalvåret ved hjælp af et traktormonteret spil. Materialet flises og fjernes fra arealet.

Vandhullet renses let op i vinterhalvåret (dvs. oktober til og med marts) således at der på det dybeste sted er 1,5-2 meter. I forbindelse med oprensningen udjævnes brinkerne, og der etableres en varm, lavvandet bredzone. En optimal hældning er et fald på 1 meter over 5 meter.

Den opgravede jord må ikke danne unaturlige volde og trækkes derfor jævnt ud over det tilstødende areal.

Når vandhullet er blevet rensat op, kan der med fordel udlægges små stenbunker på bunden som skjul for padder og vanddyr. Tilsvarende kan der etableres overvintringsplads (stendynger) i nærheden af vandhullet.

Figuren viser eksempler på udformning af et vandhul (kilde: Skov- og Naturstyrelsen). Bemærk grusdyngen i midten af vandhullet, stendyngen nord for vandhullet (i skitsen set fra oven) og de svagt skrånende bredder (på profilskitsen nederst).

Vandhul 2 – fem små vandhuller i afd. 1: Vandhullerne har ret stejle brinker og er helt overskyggede og tilgroede i krat. For at skabe lysindfald, og dermed hæve vandtemperaturen til gavn for vanddyr, fjernes buskene langs bredderne og selve vandhullerne. Pilebuske skyder, som nævnt, meget aggressivt når den beskæres, og for at begrænse den kontinuerlige beskæring, trækkes så mange af buskene op som muligt.

13.3 Retningslinier for den fremtidige drift af skov- og kratarealer

Den fremtidige overordnede målsætning for skovarealerne på Flyvestation Skrydstrup er at skabe et naturnært skovdriftssystem, der bygger på et varigt, stabilt skovdække med et stort selvfornyelsespotentiale.

For at sikre det langsigtede mål for driften i det enkelte område, udlægges ”skovudviklingstyper”, der er en beskrivelse af det forventede skovbillede – dvs. tilstræbte træarts-sammensætning samt mulig udviklings- og fornyelsesdynamik - på lang sigt (2-300 år). Skovudviklingstyperne udlægges som følger:

- *Skovudviklingstype 51, gran med bøg og ær*

Syd for Perimetervejen i den sydlige del af Flyvestationen udlægges skovudviklingstype 51. Det tilstræbte skovbillede er en nåletræsdomineret blandingsskov med op til 60 % nål og 20-30 % bøg og ær. Skovbilledet vil være domineret af skyggetræer og vil fremstå som en mørk og tillukket nåleskov, der delvist tilslører landskabet. Holme af løvtræer vil, særligt i forår og efterår være markante og sørge for variation. I de nåletræsdominerede områder vil den være uden væsentlig underskov mens der i de lysere løvtræområder vil kunne indfinde sig løvtræflora.

Et eksempel på hvordan ”Skovudviklingstype 51, Gran med bøg og ær” kan komme til at se ud over tid. Illustration: Anders Busse Nielsen

- *Skovudviklingstype 23, Eg med skovfyr og lærk*

I den sydlige del af flyvestationen i områderne omkring shelters udlægges skovudviklingstype 23. Træartsfordelingen i denne skovudviklingstype fordeler sig med 50-60 % eg, 20-50 % skovfyr og op til 20 % lærk. Hovedtræarterne eg og skovfyr er lystræer, der slipper meget lys igennem kronetaget og giver rig mulighed for udvikling af en underskov af

buskarter, svampe og blomster. Skovbilledet vil derfor fremstå meget lysåben og med stor strukturel variation, ligesom den vil fremhæve det åbne, langstrakte landskab.

Et eksempel på hvordan "Skovudviklingstype 23, Eg med skovfyr og lærk" kan komme til at se ud over tid. Illustration: Anders Busse Nielsen

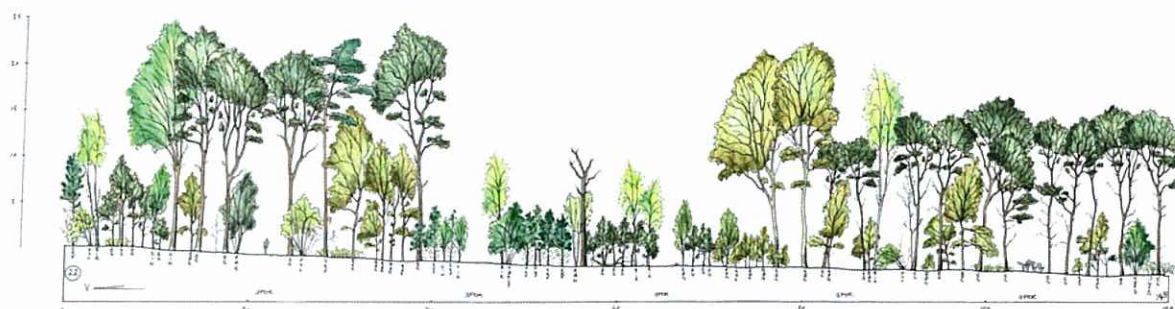
40-60 % blandet med op til 20 % lærk og 20-40 % douglasgran, lærk og rødgran. Skovudviklingstypen minder i type om bøgeskoven, men indblandingen af nåletræ sikrer en større variation og at der også er noget at kigge på i vinterhalvåret.

Et eksempel på hvordan "Skovudviklingstype 13, Bøg med douglasgran og lærk" kan komme til at se ud over tid. Illustration: Anders Busse Nielsen

- **Skovudviklingstype 22, Eg med lind og bøg**

I området nord for selve flyvestationen, afd. 1, udlægges skovudviklingstype 22, der er en løvskovsdomineret skovtype med hovedvægten lagt på eg (60-80 %) og lind og bøg (tilsammen op til 30 %). Skovudviklingstypen er lysåben og skaber en god biodiversitet på grund af eg og lind, der begge har stor betydning for insekt- og fuglearter ligesom der med tiden vil indfinde sig en række hjemmehørende buskarter.

Et eksempel på hvordan "Skovudviklingstype 22, Eg med lind og bøg" kan komme til at se ud over tid. Illustration: Anders Busse Nielsen

- Skovudviklingstype 94, Urørt skov

Den gamle birke-ellesump i den sydlige del af afd. 1 udlægges til urørt skov og friholdes dermed fremover fra forstlige indgreb af enhver art. Træer, der vælter ud over vejen kan dog – så vidt muligt i hele længden – skubbes ind på arealet.

Med tiden vil skovbilledet i endnu højere grad end nu få et ustrukturert og urskovslignende præg. Døde træer og væltede stammer - der har stor betydning for insekter, svampe og hulrugende fugle – vil sikre en høj biodiversitet og en god, naturlig dynamik. Områdets høje grundvandsstand sikres fremover ved at lukke eventuelle fraførende grøfter.

Et eksempel på hvordan "skovudviklingstypen, Urørt skov" kan komme til at se ud over tid. Illustration: Anders Busse Nielsen.

Konvertering af ensaldrende nåletræsbevoksninger

For at skabe et naturnært skovdriftssystem med strukturrige artsblandinger og stort selvforyngelsespotentiale, skal træartssammensætningen og strukturen i de nuværende ensaldrende monokulturer bevoksninger langsomt ændres.

Konverteringen vil ske ud fra et princip om biologisk rationalisering, hvor naturen overordnet selv gør arbejdet og der kun gribes ind med små, målrettede indgreb, der efterligner naturlige forstyrrelser for at lede systemet i den rigtige retning i forhold til det fastsatte driftsmål.

Skovområderne på flyvestationen er karakteriserede ved unge bevoksninger og nytplanterede kulturer. Ud fra et konverteringssynspunkt er det et optimalt udgangspunkt med stor handlefrihed, hvor man - på grund af bevoksningernes store stabilitet - kan tillade sig en mere passiv strategi og en lang konverteringsperiode.

Da de eksisterende bevoksninger er dominerede af nåletræ, er et centralt punkt i konverteringen at få tilført de løvtræarter, der er defineret i de enkelte skovudviklingstyper. Målet er at skabe et skovbillede, der dels er så naturligt som muligt, dels er så lidt omkostningskrævende som muligt, indføres de nye arter i *grupper* og ikke - som i det traditionelle skovbrug - som rækkevis blandinger. På den måde sikrer man, at de enkelte arter frit kan udvikle sig uden at genere hinanden, og uden at man skal ofre unødige forstlige indgreb på at "styre" arterne. Arterne indføres således udelukkende for at træerne med tiden kan fungere som "frøkilder" og dermed sikre at den fremtidige bevoksning kan skabes ved naturlig frøfald.

I det traditionelle skovbrug sker hugst som udgangspunkt "fra neden" – dvs. de træer, der har lav vækst og dårlig formudvikling fjernes, for at nå målet om en homogen bevoksning med lige store (og lige gode) træer, der er hugstmodne på det samme tidspunkt.

I modsætning hertil vil man i den naturnære drift sigte efter at skabe en bevoksning, der er heterogen med træer i alle størrelse og alle aldre. Hugst sker "fra oven" hvor dominerende træer fjernes for at skabe plads til fremtidstræer af god kvalitet – uanset størrelse. Udrensninger foretages som udgangspunkt først når dette kan ske udgiftsneutralt eller for at fjerne enkelte dominerende, uønskede arter.

På Flyvestation Skrydstrup er udgangspunktet bevoksninger af høj stabilitet og der er derfor mulighed for at vælge en passiv konverteringsstrategi, der strækker sig over et lang tidsrum (flere trægenerationer). Foryngelse vil ske langsomt uden risiko for fladefald og da der er mulighed for at indbringe foryngelsen på det optimale tidspunkt når passende huller i kronetaget viser sig, er det kun i begrænset omfang nødvendigt at hugge for foryngelsen.

Nedenstående tabel viser de fremtidige driftshandlinger for skoven på Flyvestation Skrydstrup.

Litra	Træart	Anlægsår	Areal, ha	År for aktivitet	Bemærkninger
1a	Eg	1960	4,2	2009, 2015	Tynding. Berigelsesbeplantning i lysbrønde med lind 2009
1b	Bøg	1960	2,3	2007, 2012	Tynding.
1d	Ngr	1995	2	2020	Skærmslilles og underplantes med grupper af eg, bøg og lind
2c	Eg	2001	6,2	2008, 2010	Kratryddes for gyvel og glansbladet hæg.
2f	Alø	1960	4,3	2007, 2012	Tynding. Underplantes med bøg og lind i holme
2g	Bøg	1995	2,7	2009, 2015	Tynding. De enkelte skovfyr bliver stående som frøkilder
2i	Eg	1990	2,9	2011, 2016	Tynding.
3b	Lær	1998	2,8	2009, 2014	Tyndes til fordel for eg, bøg og douglasgran. År 2025 underbeplantning med bøg og eg i holme hvis nødvendigt
3c	Bøg	1995	2,1	2009, 2014	Tynding. Frøtræerne/overstanderne bliver stående
3k	Ngr	1997	0,3	2020	Skærmslilles og underplantes med grupper af eg, bøg og lind
5j	Rgr	1990	0,7	2008, 2011	Skærmslilles ved kraftig tynding og underplantes med grupper af bøg og douglasgran
6c	Eg	1995	6	2007	Den sydlige del fjernes af hensyn til udsynet fra tårnet
6d	Skf	1995	1,7	2008, 2014	Tynding og underplantes med holme af bøg på længere sigt.
6g	Krt		6,4	2007	Skoven fjernes af hensyn til udsynet fra tårnet
8d	Hed		xx	2007	Rydning af træer på trekantet lynareal
8g	Skf	1996	1	2008, 2014	Tynding i planperioden og underplantes med grupper af bøg i år 2025.
8h	Lær	1996	2,5	2008, 2014	Tynding i planperioden og underplantes med grupper af bøg i år 2025.
8k	Lær	1990	1,1	2008	Skoven fjernes til fordel for udvidelse af skydebanen
8m	Rgr	1995	1,8	2012, 2016	Skærmslilles ved kraftig tynding og underplantes med grupper af bøg og douglasgran
9c	Rgr	1995	3,5	2008, 2014	Tynding og underplantes med grupper af bøg og douglasgran i år 2025.
9e	Rgr	1978	1,3	2012	Tynding og underplantes med grupper af bøg og douglasgran i år 2025.
9f	Rgr	1992	1,5	2008, 2014	Tynding og underplantes med grupper af bøg og douglasgran på længere sigt. I den sydlige del etableres et 10 meter bredt skovbryn i 2008
9j	Lær	1992	2,9	2008, 2014	Tynding. Der tyndes for skovfyren.
9k	Eg	1990	7,9	2007	Sydlig del fjernes for at få bedre udsyn ved ringvejen
9n	Skf	1990	3,3	2012, 2018	Tynding og underplantes med bøg og douglasgran i år 2025.

13.4 Opdatering af fredskovsarealer

Af drifts- og plejekortet (kortbilag 2) fremgår hvilke arealer, der er pålagt fredskovspligt.

13.5 Fjernelse af skovbevoksede arealer

I den sydlige del af flyvestationen fjernes et mindre læbælte af hensyn til trafiksikkerheden. Den bagvedliggende rødgranbevoksning tyndes kraftigt i de yderste 10 meter af hensyn til lævirkningen. Jvf. kortbilag 2

13.6 Etablering af stier og veje i skovbevoksede øvelsesområder

I *Plads Vest/Lejrområdet, området ved skydebanen og det nye øvelsesområde ved NW Shelter* planlægges og etableres i samarbejde med Uddannelsesektionen en række stier til lette køretøjer og til at afvikle diverse handlebaner. Stierne etableres af FBE, så vidt muligt i forbindelse med generelle tyndinger af bevoksningerne på flyvestationen.

13.7 Retningslinier for offentlighedens adgang til Flyvestation Skrydstrup

Flyvestation Skrydstrup indeholder tekniske installationer, der tilsammen med fysiskhedsmæssige hensyn ikke gør området egnet for offentlighedens adgang.

Lokale interesseorganisationer, skoler og andre interesserede kan på foranledning 1-2 gange årligt få mulighed for en offentlig tur på Flyvestationen. Flyvestationen deltager gerne i rundvisningerne, men kan desværre ikke påtage sig at guide indenfor naturfaglige emner.

13.8 Bekæmpelse af invasive arter

Kæmpepileurt

I den nordlige del af flyvestationen, afd. 1 findes enkelte bestande af Kæmpepileurt. Planten bekæmpes fremover ved hyppig slåning evt. med slagleklipper. Slåning kan umiddelbart medvirke til en forøget skudtæthed, og skal fortsættes 1-2 gange årligt i minimum 10 år.

Glansbladet Hæg

Glansbladet Hæg kan, som Kæmpepileurt, bekæmpes ved slåning. Planten er meget hårdfør, og hyppig slåning kombineret med tålmodighed er påkrævet. Hvor det er muligt, kan bestande af mindre planter fjernes mere effektivt med fræser end med slåning, da det flossede snit øger fordampningen fra planten hvorved den dør af udtørring.

Planten findes primært i de skovbevoksede områder og i forbindelse med nykulturer bør det vurderes om der af hensyn til sikker etablering skal iværksættes en forudgående bekæmpelse.

Kæmpe-bjørneklo

I området omkring skydebanen er der ved at indfinde sig bestande af Kæmpe-Bjørneklo. Kæmpe-bjørneklo kan bekæmpes ved rodstikning/opgravning, slåning eller græsning. Da der kun forekommer mindre bestande på flyvestationen, vurderes rodstikning – der er en yderst effektiv bekæmpelsesmetode - at være overkommelig. Rødstikning er den mest sikre metode, og om end det umiddelbart virker tidskrævende, skal man i modsætning til f.eks. slåning, ikke gentagen behandlingen.

Rødstikning er kun mulig ved nyetablerede planter, og de nyspirede planter rødstikkes i 5-10 cm dybde. Det er meget vigtigt, at det sker *inden* der udvikles blomsterskærme, idet uudviklede blomsterskærme i nogle tilfælde kan færdigudvikles og afmodne selv efter planten er rødstykket/slået! I løbet af sommeren bør området gennemgås for at sikre, at der ikke dukker nye planter op

13.9 Retningslinier for brug af gødning og sprøjtemidler

Fra 1. januar 2003 er sprøjtning med kemiske sprøjtemidler på forsvarrets arealer ikke tilladt – bortset fra af sikkerhedsmæssige årsager. Brug af pesticider på af sikkerhedsmæssige årsager (omkring landingslys o. lign) skal ske i henhold til forsvarrets interne bestemmelser herom. Derudover kan der, jvf. de interne bestemmelser indhentes dispensation til at punktsprøjte med Glyphosat (Round-Up) i forbindelse med bekæmpelse af Kæmpe-Bjørneklo.

På de græsklædte arealer i landbrugsmæssig omdrift er brug af gødning tilladt i henhold til den indgåede forpagtningsaftale. På alle øvrige åbne arealer er gødskning ikke tilladt. Håndgødskning er tilladt i de fredskovpligtige arealer i forbindelse med etableringsfasen af nykulturer.

Det er ikke tilladt at bruge jordforbedrende midler (f.eks. kalk og slam).

13.10 Nødvendige tilladelser til planens tiltag

Enkelte af planens tiltag kræver tilladelse fra forskellige myndigheder, specielt fra amtet, der har dispensationskompetencen vedrørende størstedelen af naturbeskyttelsesloven. Det må i hvert enkelt tilfælde vurderes, hvorvidt en given foranstaltning kræver tilladelse eller ej. I bekræftende fald indhentes myndighedernes godkendelse inden iværksættelse – i tvivlstilfælde bør spørgsmålet forelægges den pågældende myndighed.

Der er i det følgende givet en vurdering af, hvilke lovgivninger, der kan være relevante i de enkelte tilfælde. Listen skal dog ikke betragtes som en komplet facitliste, og der bør, som nævnt, i tvivlstilfælde rettes henvendelse til relevant myndighed. Yderligere beskrivelse af den relevante lovgivning fremgår af kap. 8.

Faste stillinger og anlæg i relation til myndighedsgodkendelse

Flytning af eksisterende, permanente anlæg samt etablering af nye, permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter kan kræve tilladelse fra myndighederne i medfør af Planloven. Afgørelsen om, hvorvidt der kræves zonetilladelse, træffes af Vojens Kommunc. Tilsvarende er det kommunalbestyrelsen, der ud fra en samlet vurdering træffer afgørelse om, hvorvidt der foreligger lokalpligt.

Naturpleje

Naturlige søer over 100 m², mose-, hede- og overdrevsarealer over 2500 m² er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3 og ændringer af tilstanden på disse arealer kræver derfor tilladelse fra Sønderjyllands Amt. Konkret vurderer Skov- og Naturstyrelsen, at der skal indhentes tilladelse efter Naturbeskyttelsesloven forud for de beskrevne plejetiltag for vandhullerne (evt. samlet).

Skovdrift

Der gøres opmærksom på at rydning af skovarealer (omkring tårnet og i forbindelse med evt. udvidelse af skydebanen) kræver dispensation efter Skovloven. Dispensation søges ved Haderslev Statskovsdistrikt

Der gøres endvidere opmærksom på at opstilling af anlæg, skure eller lignende på skovbevoksede arealer, foruden en eventuel zonetilladelse som nævnt ovenfor, kræver en tilladelse fra Haderslev Statsskovsdistrikt.

Kulturhistoriske minder

Der findes ingen fredede fortidsminder på Flyvestationen Skrydstrup, men i Det Kulturhistoriske Centralregister er der registreret 20 arkæologiske fund på flyvestationen. Fundene indikerer at der findes overpløjede gravhøje, bopladser o.lign, og der skal derfor udvises agtpågivenhed ved jordbearbejdning og eventuelle anlægsarbejder. Eventuelle fund skal anmelde til Rigsantikvaren. I øvrigt henvises til kap. 8.9 om museumsloven.

13.11 Planændringer

Det kan i planperioden være nødvendigt at foretage løbende ændringer i drifts- og plejeplanen, jf. kapitel 2.3. Planændringer indsættes bagest i planen.

Særligt gøres opmærksom på:

Nye, fast stillinger/anlæg kræver planændringer i relation til nærværende drifts- og plejeplan. Etablering eller flytning af permanente anlæg og opstilling af faste terrænpunkter, som ikke fremgår af grundkort, kræver planændring. Anlæg m.v. som etableres midlertidigt, men som *ikke* er fjernet inden 1 måned fra etablering, regnes som permanente. Ved midlertidige anlæg og terrænpunkter forstås anlæg og terrænpunkter, der er fjernet inden 1 måned for etablering/opstilling. Sådanne kan frit placeres indenfor terrænet, forudsat at etablering ikke indebærer en påvirkning af arealet eller de omgivende arealer, der er i strid med de retningslinier/restriktioner, der er givet for det pågældende område.

13.12 Samlet oversigt over handlingsplan

		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
GRÆSAREALER																
Slettearealer*																
Nedskæring forud for slåning ved Stationsflight		X														
Slåning af slettearealer		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Overdrevsarealer																
Nedskæring forud for slåning																
- Gl. Gasgaard, afd. 4m (delvis nedskæring)			X													
- Eskadrille 730, afd. 8b			X													
- Stationsflight, afd. 6b			X													
Slåning af overdrev			X													
Lyngearealer			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Nedskæring forud for slåning		X														
Slåning af hedearaler		X								X						
BEKÆMPELSE AF INVASIVE ARTER																
Slåning af Kæmpe-Pileurt		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rodstikning af Kæmpe-Bjørneklo		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
VÅDOMRÅDER																
Vandhul nr. 1, afd. 1: Oprensning				X												
Vandhul 2. Fem vandhuller i afd. 1: Optækning af pil					X											
SKOVDRIFT																
Rydning af skov omkring tårn og i sydlig del ved ringvejen		X														
Efterfølgende slåning af arealerne omkring tårnet (anslået tidsinterval)			X		X			X			X			X		X
Rydning af træer på trekantet lyngeareal, dellitra 8d																
Etablering af stier i skovbevoksede øvelsesområder			X													

*Slåning af indhegnede areal ved Ammunitionslageret er ikke medtaget, da valg af plejemetode ved plantidspunktet ikke er fastlagt

ØKONOMI

14 Økonomiske konsekvensberegninger

En forudsætning for at handlingsplanen gennemføres, er dels at der opstilles et budget over de økonomiske konsekvenser, dels at den årlige tildeling af ressourcer er i overensstemmelse med budgettet.

I det følgende er de økonomiske konsekvenser af planens implementering vurderet på baggrund af de bedst mulige skøn på plantidspunktet.

Konsekvensberegningerne omfatter udelukkende de af planens aktiviteter, der ligger *ud over* den nuværende løbende drift af terrænet. Udgifter i forbindelse med den almindelige drift og vedligeholdelse af grønne områder, veje og anlæg samt tiltag, som allerede udføres, er således ikke medtaget. Derfor indgår følgende arbejdsopgaver fra drifts- og plejeplanen ikke i budgetoverslaget:

- Skovdrift (incl. plantning). Varetages af Forsvarets Bygnings- og Etablissementsforvaltning
- Vildtpleje (planen medfører ikke yderligere aktivitet på dette område)

Der er i plantekstens pkt. 13.9 beskrevet to løsningsforslag til vedligeholdelse af arealerne på bunkers i Ammunitionslageret. Såfremt Flyvestationen ønsker, at arealerne skal holdes kortklippede (og dermed med grønt græs), indebærer dette, at det skal indkøbes en ny rabatklipper med en rækkevidde på minimum 8 meter til ca. 250.000 kr. Såfremt Flyvestationen vurderer, at mindre buske ikke ødelægger tagkonstruktionen på bunkers-anlæggene, kan vedligeholdelse af området begrænses til nedskæring og flisning af buskene med års mellemrum. En udgift, der må påregnes at koste *skønsmæssigt* 57.050 kr. pr. gang (jvf. Kalkule over driftstiltag, nedenstående punkt). Da valg af løsning endnu ikke er fastlagt, indgår overslaget ikke i den samlede oversigt over planens økonomiske konsekvenser (kap. 14.3).

For at slåning af de græsklædte arealer (slette, overdrev og hede) skal have den ønskede biologiske effekt, forudsættes det at det afklippede materiale samles op og fjernes fra arealet. Denne arbejdsgang kan udføres ad én gang ved at bruge en "gammeldags" grønthøster, der kan erhverves brugt for små 30.000 kr. En udgift, der er påført den samlede oversigt over drifts- og plejeplanens økonomiske konsekvenser (Kap. 14.3) i år 2007.

14.1 Udregningsgrundlag

UDREGNINGSGRUNDLAG		
Timelønning, specialarbejder	210	kr./time
Almindelig traktor, incl. traktorfører	600	kr./time
Anhænger til traktor (vogn)	90	kr./time
Grønthøster med vogn	120	kr./time
Slåmaskine (slagleklipper) v. årlig ydetime på over 150 timer/år	90	kr./time
Flishugger	100	kr./time
Buskrydder	25	kr./time
Motorsav	25	kr./time
Spil	25	kr./time
Rendegraver (eksl. fører)	600	kr./time

14.2 Kalkule over drifts- og plejetiltag

KALKULE OVER DRIFTS- OG PLEJETILTAG				
Græsarealer				
Slåning af græsarealer	2	timer/ha x (traktor m. fører + grønthøster m. vogn)	1.440	kr./ha
Nedskæring af buske forud for slåning. Grøntflisning og bortkørsel	2,5	timer/ha x (mand + motorsav + traktor m. fører + flishugger + vogn)	2.563	kr./ha
Rydning af buske ved Ammunitionslagerlager	70	timer/gang x (mand + motorsav + traktor + flishugger + vogn)	57.050	kr.
Bekæmpelse af invasive arter				
Slåning af Kæmpepileurt	10	timer/gang (traktor med fører + slagleklipper)	6.900	kr.
Rodstikning af Bjørneklo (ad to omgange. Forår samt tjek i løbet af sommeren)	37	timer (mand + traktor m. fører + vogn)	33.300	kr.
Vådområder				
Oprensning af vandhul	10	timer x rendegraver	12.150	kr.
Optrækning af pil, flisning og bortkørsel	7,5	timer/ha x (traktor m. fører + spil + hjælper + motorsav + flishugger + vogn)	31.500	kr.

14.3 Samlet oversigt over drifts- og plejeplanens økonomiske konsekvenser

Arbejdsopgave	Antal	Enhed	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Total
Slettearealer																		
Nedskæring for slåning v. Stationsfligt	9,0	ha			23.063													23.063
Slåning af slettearealer	13,5	ha			19.440	19.440	19.440	19.440	19.440	19.440	19.440	19.440	19.440	19.440	19.440	19.440	19.440	252.720
Overdrevsarealer																		
Nedskæring af buske forud for slåning:																		
- Gl: Gasgaard, afd 4m (delvis nedskæring)	7,5	ha		19.219														19.219
- Eskadrille 730, afd: 8b	4,5	ha		11.531														11.531
- Stationsfligt, afd: 6b	5,5	ha		14.094														14.094
Slåning af overdrev	25,0	ha		36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	36.000	504.000
Lyngarealer																		
Nedskæring forud for slåning*	8,5	ha	21.781															21.781
Slåning af hedearaler	10,0	ha	14.400															14.400
Bekæmpelse af invasive arter																		
Slåning af Kæmpepileurt	2	gange	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	13.800	138.000
Rodstikning af Bjørneklo m. efterfølgende tjek	1	gange	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	33.300	399.600
Vådområder, afd. 1																		
- Vandhuksnr. 1 - oprensning	1	gange			12.150													12.150
- Vandhuksnr. 2: 5 stk. Oprækning af pil	2	gange				31.500												63.000
Total			83.281	127.944	83.100	95.250	114.600	83.100	83.100	83.100	83.100	83.100	83.100	83.100	83.100	69.300	36.000	1.197.775

*Det trekantede areal (dellitra 8d) er fredskovspligtigt og rydning varetages derfor af FBE. Omkostningen er derfor ikke medregnet i denne oversigt (jf. kap. 14)

BILAG

15 Oversigt over bilag

Bilag 1: Grundkort over Flyvestation Skrydstrup (i kortlomme bagest).

Bilag 2: Drifts- og plejekort over Flyvestation Skrydstrup (i kortlomme bagest).

Bilag 3: Bevoksningsliste for Flyvestation Skrydstrup.

Bilag 4: Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4.

Bilag 5: Handlingsplan

Bevoksningsliste for Flyvestation Skrydstrup

Bevoksningslisten (afdelingernes særlige beskrivelse) er statusopgørelsen litra for litra.

Til de enkelte kolonner gives følgende kommentarer:

Afd.	Afdelingsnummer
Lit.	Litra(delareal)
Areal	Litraareal i hektar
B %	Bevoksningsprocent. For ikke fuldt sluttede bevoksninger angiver tallet % af normal slutning.
Årgang	Året for plantning (eller etableret selvforryngelse). Er sædvanligvis beregnet ud fra alderen fra frø ved at antage en plantealder på 2 år for løvtræ og 4 (3) år for nåletræ.
Alder	Alder fra frø på plantetidspunktet.
I %	Indblandingsprocent. Den indre arealfordeling mellem træarterne i en blandingsbevoksning.
H	Højde i meter med 1 decimal.
D	Diameter i cm med 1 decimal.

Bevoksningslisten er en status og indeholder derfor ikke tilvækst- og hugstoplysninger samt evt. afviklingstid for de enkelte bevoksninger.

Forkortelser

ORE	= Overdrev/strandoverdrev	SKF	= Skovfyr
SLE	= Slette/kulturgræs	DGR	= Douglasgran
Hed	= Hede	RGR	= Rødgran
SØ	= Sø	ALØ	= Andet løv
KLK	= Kaserne, lejr, garageområde	ÆGR	= Ædelgran
SKB	= Skydebane	LÆR	= Lærk
VEJ	= Bilfast vej	GRA	= Grandis
AAN	= Anden anvendelse	EG	= EgKrat
BRL	= Brandlinie	BØG	= Bøg
FUT	= Forhindringsbane	REG	= Rødeg
AGE	= Landbrugsjord	REL	= Rødel
KRT	= Krat	NGR	= Nordmannsgran
		KRT	= Krat

Afd.	Litra	B%	Anv.	Årgang	Areal	I%	Højde	Diameter	Bemærkninger
1	a		eg	1960	5,2		14	17	
	b		bøg	1960	2,3		14	19	
	c		bir	1960	2,6		13	14	
	d		ngr	1995	2,0		3	6	
	e		lær	1995	1,7	60	3	6	
			ægr	1995		20	3	6	
			bøg	1995		20	3	6	
	f		sle		2,3				
	g		alø	1960	0,3		15	17	Alder anslået
	h		skf	2001	0,5		1,5	1,5	
	j		krt		1,2				
	k		sø		0,3				
	l		lær	1998	1,1	60	3	7	
			sgr	1998		40	3	7	
	m		vej		2,9				
	n		lær	1960	1,1		14	16	
					23,5				
2	a		klg		17,0				
	b		sle		9,4				
	c		eg	2001	6,2	40	1	1	
			rgr	2001		20	1	1	
			skf	2001		20	1	1	
			dgr	2001		20	1	1	
	d		alø	1997	1,8		3	7	En del gamle lærk
	e		krt		3,1				
	f		alø	1960	4,3		14	16	
	g		bøg	1995	2,7		8	7	Lær og skf i østlig lod
	h		bøg	1999	1,4	50	1,5	2	
			skf	1999		25	1,5	2	
			rel	1999		25	1,5	2	
			eg	2002	0,8	25	1	1	
	j		skf	2002		25	1	1	
			rgr	2002		25	1	1	
			rel	2002		25	1	1	
	k		eg	1980	0,3		6	6	
	l		el	1997	2,9		7	8	
	m		eg	1997	1,3	30	5	4	
			bøg	1997		15	5	4	
			skf	1997		20	5	4	
			lær	1997		20	5	4	
			rel	1997		15	5	4	
			eg	1994	0,5	20	6	5	Kirsebær
	o		lær	1994		50	6	5	
			bøg	1994		20	6	5	
			rel	1954		10	15	19	

	q	sø	0,1				
	r	vej	10,8				
			62,6				
3	a	aan	13,2				Parkeringsområde
	b	lær	1998	2,8	50	8	6
		eg	1998		20	8	6
		dgr	1998		15	8	6
		bøg	1998		15	8	6
	c	bøg	1995	2,1	80	4	6
		rgr	1995		20	5	6
	d	eg	1950	1,9		12	14
	e	alø	2004	3,5		1	1,5
							Ældre mod øst. Bøg, hæg og lærk
	f	rel	1999	0,7		6	6
	g	eg	1992	0,9		6	6
	h	sle		3,2			
	j	klg		4,5			
	k	ngr	1997	0,3		4	5
	l	fut		1,4			
	m	sø		0,1			
	n	vej		5,0			
				39,6			
4	a	sle		9,0			
	b	klg		10,4			
	c	krt		1,8			
	d	eg	1950	2,4		12	14
	e	bøg	1960	2,0		14	12
	f	bøg	2003	0,8	50	1	1,5
		lær	2003		50	1	1,5
	g	bøg	2003	0,8		1	1,5
	h	eg	2001	0,8	70	1,5	2
		dgr	2001		30	1,5	2
	j	eg	1994	0,3	20	4	6
		lær	1994		50	4	6
		rel	1994		5	4	6
		bøg	1994		20	4	6
		kir	1995		5	4	6
	k	aan		1,8			
	l	vej		2,3			
	m	ore		11,2			
	n	sø		0,1			
				43,7			
5	a	age		67,5			Landbrug
	b	sø		0,1			Branddamme
	c	sle		14,2			
	d	krt		4,4			

	e	klg		1,8				
	f	alø	1965	0,7		16	18	Alder anslået. Undervækst af hæg
	g	eg	1950	0,9		12	12	
	h	eg	2002	2,8		1,5	2	Meget gyvel
	j	rgr	1990	0,7		8	12	
	k	reg	1992	0,3		9	12	
	l	vej		10,7				
	m	eg	2001	0,1	70	1,5	2	Ær mod syd
		lær	2001		20	1,5	2	
		skf	2001		10	1,5	2	
				104,2				
6	a	sle		54,0				
	b	ore		2,3				En del lyng
	c	eg	1995	8,6	80	4	5	
		skf	1995		20	4	5	
	d	skf	1995	1,7		6		
	e	eg	1950	1,1		12	14	
	f	eg	1997	0,9	40	4	6	Dgr i østlig lod
		lær	1997		40	4	6	
		skf	1997		20	4	6	
	g	krt		6,4				
	h	bøg	1965	0,5		22	34	Alder anslået. Ær
	j	eg	2003	0,9		1,5	2	
	k	eg	1960	0,9		14	17	
	l	lær	1997	0,9		4	5	
	m	bøg	1980	1,4		7	8	
	n	skf	1997	0,5	40	4	5	
		eg	1997		30	4	5	
		lær	1997		20	4	5	
		rel	1997		10	4	5	
	o	sø		0,1				
	p	vej		15,0				
				95,2				
7	a	sle		162,1				
	b	vej		44,0				Runway Areal uden for P.hegn
	c	age		48,3				
				254,4				
8	a	sle		22,5				
	b	ore		3,7				
	c	krt		6,9				
	d	hed		3,2				
	e	eg	1950	2,0		12	14	
	f	lær	2002	7,0	60	2	2	
		eg	2002		20	2	2	
		skf	2002		20	2	2	

g	skf	1996	1,0		5	6	
h	lær	1996	2,5	50	5	6	
	skf	1996		30	5	6	
	ægr	1996		20	5	6	
j	eg	1996	3,6		4	5	1990-1996
k	lær	1990	1,1		3	4	
l	lær	1996	0,7	50	5	6	
	gra	1996		50	5	6	
m	rgr	1995	1,8		5	6	
n	reg	1988	0,6	50	6	6	
	eg	1988		50	6	6	
o	lær	1997	0,6		5	6	
	skf	1997			5	6	
p	lær	2004	7,3		1,5	2	Forkultur
q	brl		0,3				Brandlinie
r	eg	2002	2,8	60	1,5	2	
	dgr	2002		30	1,5	2	
	lær	2002		10	1,5	2	
s	aan		2,2				Skydebane
t	sø		0,1				
u	klg		1,0				
v	vej		11,3				
			82,2				

9

a	sle		26,2				
b	hed		3,4				
c	rgr	1995	3,5		5	6	
d	lær	2002	8,8	40	1,5	2	
	eg	2002		20	1,5	2	
	skf	2002		20	1,5	2	
	dgr	2002		20	1,5	2	
e	rgr	1978	1,3		14	15	
f	rgr	1992	1,5		6	9	
g	eg	1950	3,5		13	19	
h	alø	1960	4,3		10	12	
j	lær	1992	2,7	80	6	6	1992-1998. Skf i
	skf	1992		20	5	6	øst-
k	eg	1990	7,9		4	6	lige dellitra. Rel og
l	bøg	1965	0,5		6	7	lær
m	eg	2002	3,0		0,5	1	Skf v. amm. lager
n	skf	1990	3,3		6	7	Alder anslået
o	ægr	1998	0,9		4	5	
p	klg		5,6				
q	brl		1,1				Brandlinie
r	sø		0,1				
s	krt		0,9				
t	vej		4,4				
			82,9				

10	a	sle		17,4				
	b	hed		2,9				
	c	krt		9,0				
	d	lær	1998	1,4	50	5	6	
		skf	1998		50	5	6	
	e	eg	2002	1,2	50	1,5	2	
		lær	2002		50	1,5	2	
	f	alø	1960	1,3		12	14	
	g	lær	2004	1,7		1	1,5	Forkultur
	h	sø		0,1				
	j	bøg	1990	0,2		4	6	
	k	vej		9,4				
				44,6				
11	a	lær	1996	2,7		5	8	Alder anslået
	b	eg	1996	0,7		4	6	
				3,4				
12	a	alø	1950	1,8		22	35	Alder anslået. En del
				1,8				eg. Ung undervækst
I alt Skrydstrup				838,10				

Retningslinier for forsvarets anvendelse af skyde- og øvelsesterræner i relation til Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4

Store dele af forsvarets skyde- og øvelsesterræner er tidligere landbrugsarealer. Ved overgangen til militære øvelsesområder ekstensiveres landbrugsdriften enten kraftigt eller ophører helt, hvilket ofte muliggør forskellige beskyttede naturtypers opståen. Imidlertid hindrer dette ikke fortsat gennemførelse af de militære aktiviteter, som er områdernes hovedformål.

Som efter de hidtil gældende regler er Naturbeskyttelseslovens §§ 3-4 nemlig ikke til hinder for en fortsættelse af de beskyttede arealers hidtidige benyttelse. Dette gælder også forsvarets hidtidige benyttelse af arealer og anlæg m.v.

Såfremt forsvaret ejer, erhverver eller lejer arealer, som ikke hidtil har været anvendt til øvelsesformål, vil en overgang til øvelsesformål, der medfører ændringer i tilstanden derimod kræve tilladelse.

En væsentlig intensivering af en hidtil militær benyttelse vil ligeledes kræve tilladelse fra den pågældende amtskommune, jfr. lovens §§ 3-4 og § 65, stk. 3.

Militære aktiviteter

I tilfælde hvor et større areal anvendes til øvelsesformål (f.eks. Oksbøl skydeterræn) vil forskellige dele af området kunne have forskellig benyttelsesintensitet. Vurderingen af om en aktivitet kræver tilladelse efter lovens §§ 3-4 bør derfor ske på grundlag af intensiteten af det pågældende "delområdes" hidtidige anvendelse. Indenfor hvert "delområde" vil den hidtidige anvendelsesgrad kunne fortsætte.

F.eks. vil "delområder", hvor kørsel og lejlighedsvis bortslidning af vegetationen samt dozning, gravning og indgreb i vandløb har fundet sted, fortsat kunne benyttes på denne måde. Dette omfatter også flytning af de enkelte aktiviteter indenfor delområdet, f.eks. flytning af spor efter bælteketøjer. Variationer i aktiviteten, f.eks. ændringer af koncentrationen af bæltepor indenfor de mest benyttede arealer, må anses som i overensstemmelse med hidtidig benyttelse, i hvert fald inden for ret vide rammer.

Derimod vil et sammenhængende areal, der f.eks. ikke hidtil har været anvendt til kørsel med bælteketøjer eller lejlighedsvis indgreb i vandløb, ikke uden tilladelse kunne anvendes på denne måde.

Opførelse af permanente anlæg kræver som udgangspunkt tilladelse, f.eks. bygninger, skydevolde og skydebaner. Mindre enkeltstående indretninger (f.eks. "kulisser") af træ eller tilsvarende materiale, som let kan fjernes, kan dog etableres uden tilladelse.

Foranstaltninger som bevirker, at et areal varigt glider ud af den pågældende naturtypedefinition kræver tilladelse. Dette gælder f.eks. tilplantning af heder eller dræning af vådområder.

Ikke militære aktiviteter

For ikke militære aktiviteter på øvelsesområder gælder de samme regler som for civile aktiviteter uden for øvelsesterrænet. Dette indebærer bl.a. at anlæg af vildtagre på beskyttede naturtyper inden for øvelsesterrænet kræver tilladelse efter Naturbeskyttelsesloven.

Tvivlstilfælde

I tilfælde hvor forsvaret er i tvivl, om der kræves tilladelse til en aktivitet eller et anlæg, vil forespørgselsordningen i naturtypebekendtgørelsens § 8 kunne anvendes. Det vil sige, at forsvaret kan rette henvendelse til amtet, som inden 4 uger skal besvare forespørgslen. Der henvises i denne forbindelse til s. 24 f i vejledningen om Naturbeskyttelsesloven.

Handlingsplan

[illegible]

